

Luceafărul

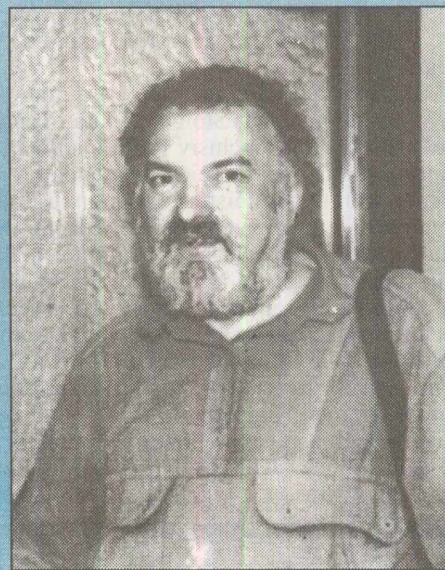
77i

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

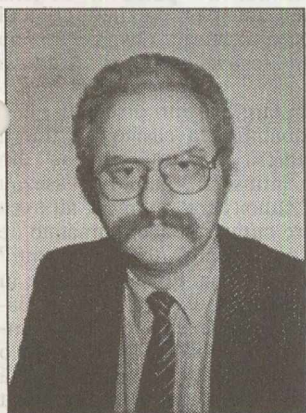
Nr. **33** (710)

Miercuri, 21 septembrie, 2005

Din întâmplare (de fapt nici vorbă de întâmplări, pentru că totul trebuia să mă ducă la singularizare) m-am "prins" că doi dintre elitiști îl turnau de mama focului pe profesor. M-am enervat, pentru că acesta îi chiar iubea pe cei doi, iar pe mine mă neglija, am plecat furtunos pe scările care coborau de la etaj, iar când Zaciuc a venit după mine să mă întrebe ce-am pățit, i-a spus furios: "sunteți prost și naiv, dom' profesor!" De bună seamă am fost exmatriculat din haită, dar și din grup.

valentin tașcu

gheorghe
schwartz

Cu riscul de a fi considerat un frustrat iremediabil, am contestat scările de valori artificiale de dinainte de '89 și mi-am creat destule animozități. Le contest și pe cele construite acum, cunoscând de data asta riscurile. Viața la 60 de ani nu m-a schimbat. Ceea ce constituie primul meu câștig de sexagenar.

Continui să scriu la *Cei o sută*.

pag. 10-11

cerneală proaspătă

Vedere pe timp
de noapte

stelian tăbăraș

cronica literară

Vorbele lui Petre Țuțea

adrian g. romila

pag. 4

Chestiuni de principiu

bogdan ghiu

Dacă voi începe prin a spune că articolul meu de la această rubrică, din numărul trecut (32), se intitula ?! și nu, așa cum a apărut, **Întreceri de purici**, prin ridicarea la rang de emblemă a întregului text a uneia dintre părțile oarecare ale acestuia, și că pentru efectuarea aceste „promovări” nu am fost consultat de către redacție, voi fi intrat deja în miezul observațiilor pe care vreau să le fac, pur rememorativ, astăzi. Și care vor fi foarte scurte, pentru că este vorba despre niște principii.

Toată lumea cunoaște, cred, așa-numitul caz Goma-Liviu Ioan Stoiciu-„Viața Românească”, despre care inclusiv presa cotidiană a relatat în mod copios, dornică de scandal.

Pedepsindu-l administrativ pe Liviu Ioan Stoiciu (prin retragerea calității de redactor-șef adjunct al „Vieții Românești”) pentru că a „dat drumul” spre publicare, în numărul 6-7 (iunie-iulie) 2005, unui fragment cu, pare-se, accente antisemit-revizioniste și chiar negaționiste din jurnalul lui Paul Goma, Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor a greșit, amestecând două regimuri diferite și impietând, prin extinderea abuzivă a unuia, asupra bunei funcționări a celui de-al doilea: acela al exprimării publice

libere, al expunerii inclusiv la riscurile expunerii, al noncenzurii absolute, care ține de domeniul discuției, al refutării, al criticii, al dezbaterei, al blamului și, eventual, chiar al *justiției*, și acela al măsurilor administrative - și substitutive - de retorsiune. Nu CD al USR trebuia să-i retragă, din afară, lui Liviu Ioan Stoiciu, calitatea de redactor-șef adjunct al *Vieții Românești*, ci, pe linie ierarhică internă, șeful direct al acestuia, redactorul-șef al revistei, Caius Traian Dragomir, care însă ocupă postul cu pricina într-un mod mai mult onorific, neimplicându-se decât cu numele în activitatea revistei. Dacă ar fi fost cineva de „muștruluit”, acesta ar fi fost, așadar - pentru, să zicem, „neglijență în serviciu” -, șeful maxim. Dar nici așa n-ar fi fost în regulă. Și dacă s-ar fi procedat așa, tot imixtiune s-ar fi chemat.

Căci, revenind la principiul noncenzurării absolute (care constituie, într-o primă abordare, fondul chestiunii), voi spune că în spațiul public oricine are voie să se exprime despre orice subiect și în orice fel, asumându-și însă, implicit-formal, riscul de a fi adus inclusiv în fața justiției pentru spusele sale, dar numai de către sau la sesizarea celui sau a celor direct vizați (lezați). CD al USR s-a băgat, nedemocratic, acolo unde nu-i fierbe oala. Putea să se rezume la exprimarea unei poziții publice de delimitare față de textul lui Paul

Goma, sau, cum spuneam, să meargă cel mult până la sesizarea organismelor îndrituite în această speță, și ar fi fost OK. În spațiul public, cu toții trebuie să apărăm la fel de egal expuși, fără a încerca să „aranjăm”, să „regizăm” scena. În sfera publică, singurul „regizor” sunt legile și instituțiile însărcinate cu aplicarea lor. Încolo, toți suntem protagoniști și atât, și orice încercare de „transcendență” în sânul perfecte imanențe sociale care trebuie să domnească reprezintă o ieșire din democrație.

Cât privește, pe fond, textul propriu-zis al lui Paul Goma, până una, alta, am încercat să-l citesc, dar n-am reușit. E un text „greu”, digestiv vorbind, care la rândul lui alimen-

vizor

tează, suscită un tip de reacție nepotrivită. Este un mod cel puțin jignitor de a scrie, de a te exprima. Dar care trebuie luat, dincolo de orice idiosincrazii, la fel de în serios ca oricare altul. Uneori, travaliul de stabilire a adevărului (care este întotdeauna proces, nu produs) poate necesita și astfel de îngroșări ale vocii. Chiar și astfel de ridicări ale tonului, de strigăte, fie și doar ca un ecou, peste timp, ca o reînviere, ca o rememorare, ca un răspuns, ca o replică la chinurile unor realități tragice și complicate. În materie de adevăr istoric, simplificările, pe toate fronturile și în toate „taberele”, reprezintă execuții post-mortem.

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de Ministerul Culturii și Cultelor

Revista „Lucafașul” este editată de Fundația Lucafașul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133. București, sector 1,

telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO58RNCB5010000015430001

Cont în valută: RO58RNCB5010000015430002

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele

RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C.

Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere

nr. 1, Corp B, Sector 1, București, România la

P.O. Box 33-57, la fax 0040-21-2226407,

2226439 sau e-mail: export@rodipet.ro

În două pante

stelian tăbăraș

Două episoade de viață tradițională, amintite azi de obiecte sau de un spațiu, sunt demne nu doar de o atentă cercetare antropologică, ci și de cuprinderea lor în opere literare:

O masă cu două pante, ca o bancă pentru doi elevi așezați față în față, păstrată la Boița (un sat situat înainte de a începe defileul Oltului, mai sus și în lateral de Turnul Roșu, loc unde arheologii identificaseră „drumul lui Traian” și așezarea romană Caput Stenarum) stă mărturie pentru o

nocturne

civilizație ancestrală. Din fericire, n-a dispărut definitiv împreună cu satul, care trebuia să fie scufundat sub un uriaș lac de acumulare pentru o hidrocentrală proiectată deja, prin anii '85 ai secolului trecut, în plină dictatură comunistă; începuseră chiar și măsurile de strămutare a unor sălașe mai mult decât milenare...

Acea masă în două pante era locul unde viitorii logodnici „vorbeau” pentru prima oară. Din etică naturală sănătoasă și din simțământ creștin, satele de păstori transhumanți făceau tot posibilul pentru a feri căsătoriile de consangvinitate (pericol real în localitățile foarte mici - uneori câteva zeci de familii). Așa au apărut nedeile, altfel spus, „târgurile de peste an”, sau „târgurile de fete”. Să nu se creadă, cum greșit au înțeles unii orașeni de azi, ba chiar și unii reporteri de televiziune, că în asemenea împrejurări se făceau... tranzacții de... miri și mirese. În nici un caz. Târgurile erau prilej de cunoaștere, ciobanii transhumanți se cunoșteau unii pe alții aproape la nivel de țară. La nedei, mai ales în cele legate calendaristic de Sfântul Ilie, tinerii

puteau să se întâlnească și eventual să se „încredințeze”. (Doar în limba română și în dialectul sicilian se mai întâlnește „a se încredința” cu sensul de „a se logodi”).

Firește, tema zestrei nu putea fi evitată, pentru oamenii de la munte ea reprezintă mijlocul de existență - dar și o mărturie despre hărnicia flăcăului, despre măiestria fetei în țesut și cusături.

Pe vremea cât, în târg, părinții discutau (la pălincă) despre probabilitatea căsătoriei, tinerii mergeau într-o cameră alcătuită ad-hoc din covoare și păretare întinse pe bărne, se așezau față în față, pentru „cunoaștere”. Nimeni nu avea dezlegare să-i tulbure cumva în acea jumătate de ceas. Ce-și puteau spune acolo doi adolescenți? Poate... nimic, doar se priveau. Poate un dialog în (doar) propoziții principale ce exprimă fundamentul comunicării. „Cum te cheamă? Ești singură la părinți? Vii cu mine, să ținem amândoi o casă? N-o să-ți fie urât toată vara singură lângă moșii mei? Da' cât sunt eu plecat la baltă, e mult fân de făcut. O să te descurci?...” Îleșeau de acolo îmbujorați, mărturiseau părinților că se plac, stabileau data nunții. Deja bătrânii, la un nou păhăruț, își vorbeau cu „hai, noroc, cuscre”.

La ce o fi slujit măsuța în două pante (două destine?) în restul lunilor de peste an?

O cameră întunecoasă, rece, un zid pe mâna dreaptă, cum urci pasajul cu porți grele al bisericii lutherane din cetatea Prejmer. Aflăm că aici erau închiși, de către juzii comunității săsești, soții care nu se mai înțelegeau - timp de o săptămână erau obligați să stea împreună. Prin deschizătura din zid li se dădea doar pâine și apă. Ce-și vor fi putut spune acolo cei supărați (sau doar nepotriviți)? Nu vom afla niciodată. Dar, cine a văzut masa de la Boița, nu se poate să nu se gândească la nevoia necăjiților închiși acolo de „măsuța în două pante” a păstorilor transhumanți! Cât de necesară ar fi și în casele din mileniul al treilea...

Cerul nu este doar o prezență constantă deasupra noastră, o boltă-model a tuturor boltilor - nu este doar deschiderea unei porți, a celei mai mari, mai largi, mai încărcate de straniețe și secret, mai desăvârșit atrăgătoare, către univers, nu este doar spațiul visărilor noastre, al viselor propriu-zise, al speranțelor, o lume a purității, spațiu al divinului; el este o paradigmă, un criteriu, un referențial pentru evaluarea aspirațiilor noastre, vector, marcă, simbol al valorilor pe care suntem în stare să le creăm, pe care am dori să fim în stare să le creăm, cărora le simțim nevoia, înspre care ne îndreptăm dorința, speranța, cărora vrem să le aplicăm o amprentă distingându-le de toate celelalte. Se spunea, demult, că omul este unicul animal care privește înspre cer; cred că, dacă omul privește cu adevărat la cer, el nu este nici măcar singurul condus de un astfel de impuls. Căminii latră la lună - și poate nu doar la lună. Broasca mea

Dincolo de constelații

caius traian
dragomir

țestoasă își ține adesea capul astfel încât să privească în sus, la cer, și încearcă, pe cât îi permite masivitatea carapacei, să se urce pe lucruri tot mai înalte, tot mai sus. Se știe că pisicile umblă pe acoperișuri, iar maimuțele se cățără în pomi, de altfel ca și puii de urs. Curiozitatea sau dorința pentru celest și de celest - a unei ființe pare să fie cu atât mai mare cu cât aceasta este mai tânără. Nimic nu oprește aspirația înspre cer a vieții - Pablo Picasso și-a intitulat un desen celebru și fantastic inspirat, **Centaur orb privind cerul**. Este sigur că orbirea nu are cum limita, profunzimea celestă a spiritului și eventual chiar o stimulează. Drumul omului înspre marea boltă, înspre înălțime, este o cale care cheamă în chip irepresibil. Dat fiind că clanul acesta răspunde chemării chemărilor, a-i vedea și înțelege diferitele formule și forme adoptate este un lucru cât se poate de interesant.

Marii inițiați au făcut ei înșiși călătorii înspre culmile boltilor supralunare. Să ne amintim de faptul că Platon descrie un astfel de drum al tuturor spiritelor, înaintea nașterii, pentru această viață de aici, drum în care zeii instrucează pe aceia care vor trăi pe pământ asupra idicilor absolute, asupra tuturor adevărilor, după care întregul efort de cunoaștere nu este altceva decât resuscitare a amintirii. Probabil că lucrurile chiar așa stau, atât doar că nu cred că o astfel de plimbare este oferită exclusiv oamenilor, ci tuturor ființelor vii, întregului real, întregului existent, care urmează cicluri după cicluri, înnoite mereu, reiterate continuu, căci a fi nu înseamnă trecere decât pentru aceia care nu reușesc să perceapă modul în care „ființa și neființa se nasc una din alta, într-o necontrovertată reciprocitate”. Sfântul Pavel, poate, a vizitat cerul; o experiență

similară ni se spune că a avut-o Mahomed. Ghilgameș, Ulise, Orfeu călătoriseră în Infern. Dante combină drumul în Infern cu trecerea prin Purgatoriu, spre a urca apoi în Paradisul ceresc. Omul actual zboară cu avionul, cercetează, pe cât poate sub raport tehnologic, universul celest, sapă galerii de mină, explorează, cu batiscaful, adâncimile mărilor. În toate aceste întreprinderi intervine pe de o parte divinul și, pe de altă parte, capacitatea umană de invenție tehnologică - există însă un domeniu a cărui simbolică, în care se conjugă aspirația către cer și valorizarea activităților umane, se poate dezvolta, extinde, nelimitat. Este cazul, de bună seamă, al construcției. În arhitectură omul se exprimă, cu evidență, în calitate de ființă care aspiră la cer.

Civilizația greacă a dat templele așezate pe acropolele perioadei clasice de acum două milenii și jumătate - în primul rând cele ale Acropolei ateniene. Tot grecii, în Antichitate, au construit pe înălțimi, templele lui Delphi și Vasses, ambele dedicate cultului, în diferite variante, al lui Apollo. Babilonienii au

construit ziguratul; vechii persi, precum și dacii, au practicat cultul zeilor lor pe înălțimi - în aceste cazuri nu se poate vorbi despre construcții, însă tendințele expresive ale respectivelor credințe arată o aceeași orientare. În Evul Mediu, grecii construiesc mănăstirile de la Meteora, iar occidentalii ridică marile catedrale gotice. Piramida - egipteană, aztecă sau maya - exprimă superb forța de sinteză a tendințelor spirituale contrarii, terestre și celeste, ale unor culturi altminteri foarte diferite. Atracția către cer, până aici, pare să fie una și aceeași cu nevoia contopirii cu divinul. Odată cu Turnul Eiffel, prima dintre acestea tinde să reprezinte vectorul unei alte înclinații valorizând capacitatea inventivă și constructivă umană. Zgârnorii exprimă - la nivel social - îndârjirea în tratarea la nivel material a vieții umane, așa cum, în plan individual, tendința este exprimată prin burțile, fundurile și obraji personajelor sculpturii lui Bottero...

Omul însă nu este numai o ființă care aspiră către cer - pulsione la care, de exemplu, un Sigmund Freud nu a făcut referință -, ci și una a cărei orientare tanatică, înspre moarte, nu a scăpat observației creatorului psihanalizei. Cerul și moartea nu au întârziat să fie pervers asociate de oameni. Spânzurațiile în satele Transilvaniei sau oriunde în lumea în care acest gen de execuție se practică, erau așezate pe dealuri, precum altă dată locurile de cult ale lui Zalmoxis sau, în Orient, ale lui Ahura Mazda. Vizibilitatea trebuia să crească stupid presupusa eficacitate socială a morții, ca exemplu descurajant. Atât doar că această asociere simbolică a fost să se aplice odată, pe Golgota, și lui Iisus, iar proiecția vicioasă a supliciului pe fundalul divin al Cerului dorit de oameni, devenit însă ofrandă pentru iertarea păcatelor lumii, a căpătat un cu totul alt sens și o altă putere, centrată pe miracol.

Piperați și scamatori

marius
iupan

Cum lumea în care ne mișcăm nu poate trăi fără ierarhii, iată că s-a mai ivit una: a celor mai iubiți.

Gândul te duce la Marin Preda, care știți câte anecdote a stimulat cu ultimul lui roman, unii chiar l-au aruncat, crezând că personajul principal al acestuia ar reprezenta stejarul din Scornicești, dar nu există nici o legătură între autorul **Moromeților** și topul la care ne referim. El ține de o anumită audiență care, cică, ar asigura-o prezența unor persoane pe micul ecran. Nu ni se vorbește de calitatea privitorilor, cum ar spune Florin Piersic, ci de numărul lor. Sumă care știm cum se realizează și-n ce condiții. Dar să trecem deocamdată peste toate acestea și să ne oprim la protagoniști. Cum au ajuns ei cei mai iubiți nu-i deloc greu să bănuim. Insistența de a pleda e o condiție *sine qua non* a succesului. Pentru orice domeniu și în orice condiții. În compania prietenilor, dar și a adversarilor. Într-un moment de criză sau într-o paciență controlată. La o oră de maximă audiență sau în orice ceas. A uitaseam să precizăm că nu toți au aceeași strategie de a ține telespectatorii în fața micilor ecrane și fiecare se individualizează prin ceva, devenind inconfundabil. În aceste condiții, nu poți sesiza toate nuanțele, căci un discurs plat se poate transforma rapid într-o platformă. Pledoaria captivantă îl poate face pe orator captiv în propriile lui dimensiuni. Studiind prestațiile merituozilor, noi am descoperit câteva caracteristici pe care încercăm să le facem publice.

1) Frustetea și directetea au un mare impact asupra privitorilor. Cu cât discursul este mai complicat, cu atât e mai puțin urmărit. Protagonistii care reușesc să se plaseze mai des la ușa cortului au mai multe șanse de reușită.

2) Trebuie recurs la cât mai puține cuvinte emancipate și alese cele mai neaoșe, ca telespectatorii să fie mândri că le cunosc și ei, putând să le savureze miezul în orice moment al demonstrației.

3) Audiența maximă se realizează și atunci când protagoniștii, încercând să-i contreze pe alții, se contrazic chiar pe ei, realizând o partitură în care umorul involuntar e rege. Rumoarea stărnită e un medicament recomandat celor afectați de boli nervoase.

4) Ca să dinamizeze dialogul, transformat, deseori, în monolog, trebuie să țipe, să urle, să boncăluiască, știindu-se că nu întotdeauna microfoanele sunt pregătite să le preia glasurile. Eventual, să-și sufocă partenerul de discuție, ca acesta să fie redus la tăcere.

5) Să intre în postura lui Ghiță Contra, să dea cu pietre în orice, adică să n-aibă mamă, să n-aibă tată, să n-aibă Dumnezeu, fiindcă el e singurul și acreditatul individ în univers care are dreptate în tot ce spune.

6) Cu toate că are un trecut dubios, rușinos chiar, să nu facă referiri la el și să bombardeze auzul cu meritele lui mondiale, dovedind în același timp că e suferință întruchipată și că lucrările lui sunt pentru emanciparea omenirii.

7) Să nu accepte vreun adevăr venit de la alții, să lupte până la sacrificiu pentru a-l impune numai pe al lui, chiar dacă acesta nu are vreo susținere în realitate.

8) Să stârnească tot mai multe controverse și să antreneze cât mai mulți suspecți în jurul acestora, ca nimeni să nu mai înțeleagă ceva.

9) Să nu se respecte vreo memorie, atâta vreme cât prezența lui pe undele magnetice are toate șansele să devină memorabilă.

Dacă toate acestea fi-vor reținute, numărul celor mai iubiți va spori.

Vorbele lui Petre Țuțea

adrian g. romila

Petre Țuțea a fost un personaj original din toate punctele de vedere. Destinul său fascinant l-a purtat din atmosfera de emulație intelectuală a generației interbelice (a fost unul dintre naționescienii cunoscuți) în infernul pușcăriilor comuniste și apoi, încărcat de experiența trecutului și prezentă, într-un București unde l-au frecventat, în căutare de repere, deopotrivă, tinerii și maturii. Opțiunile sale interioare au fost și ele marca unui timp al libertății absolute, al dialogului și al furiilor de tot felul. De la marxismul juvenil Țuțea trece la simpatiile legionare și, după experiența închisorii politice, la creștinism, pe care l-a adoptat și în fapte, și în vorbe. A fost considerat un geniu verbal, un „Socrate” autohton („Dumnezeu știe cât de Socrate sunt!” - sună una din spusele sale), maestru al afirmațiilor șocante și al definițiilor lapidare, un filosof fără operă și fără pasiunea elaborărilor sistematice. După anii '90, cele mai multe din cărțile ce l-au avut ca autor au antologat lungi și variate convorbiri (cea mai cunoscută - *Între Dumnezeu și neamul meu*).

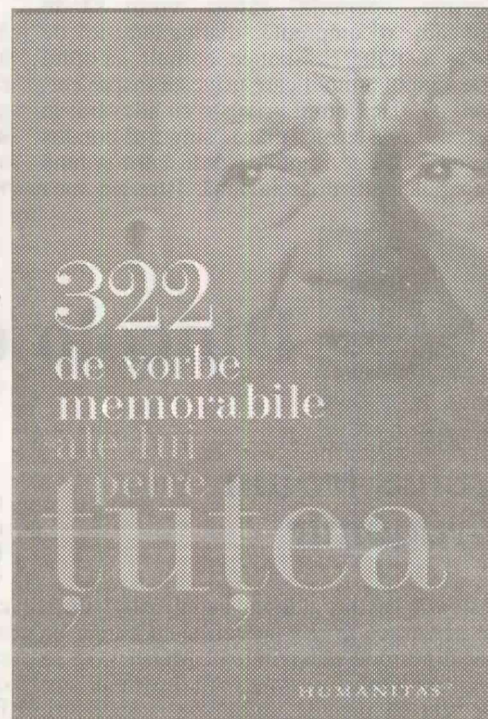
cronica literară

Deși nedefinitiv, *Tratatul de antropologie creștină* rămâne, probabil, singura încercare a lui Țuțea de a lăsa în urmă o construcție intelectuală articulată, în afara oralității, cu precizarea că lucrarea e prima și, deocamdată, unica tratare filosofică din perspectivă creștină din cultura română.

322 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea (Humanitas, 2005) a apărut prima dată în 1993. Volumul împarte pe „teme” (adevăr, carte, Platon, poporul român etc.), ordonate alfabetic, cele mai scilicite dintre afirmațiile ce aparțin „folclorului Petre Țuțea”, identificabile și în alte dialoguri cu autorul. Aspectul de dicționar aforistic corespunde perfect felului colocvial și succint de a gândi a lui Țuțea: nu

prin raționamente ori dizertații, ci prin propoziții percutante și esențializate. Astfel, accesul la „țuțianism” e permis din oricare parte ai pomi, fără obligația parcurgerii succesive a textului, de la cap la coadă. Enunțurile lui Țuțea poartă mereu în ele evidența adevărului ultim, pornit dintr-o concepție coerentă și elaborată despre subiectul afirmat, o concepție al cărei proces rămâne, însă, cunoscut doar autorului. El simte nevoia de a-și exprima ideile doar în forma lor definitivă, în mod decantat, liber de adaosuri inutile și ambigui. El însuși era conștient de „socratismul” său programatic („Am avut și discipoli... Nu se putea să nu am discipoli, fiindcă sunt un om vorbăreț. Toată suferința mea se datorește poștei mele de a vorbi fără restricții...”), numai că e vorba de un „socratism” trecut prin forța prediciei creștine: „Eu am fost asemănat cu Socrate. Atât el, cât și eu, în actele căutării, căutam la scara noastră de oameni neaflând și știm neștiind. Atât. Socrate a fost pentru mine un model existențial. Dar raportat la Iisus își pierde semnificația. El a căutat un zeu. Eu, de pildă, nu-l caut, că-l am”. Pedagogia orală a lui Țuțea implică, mereu, valorile creștine, pe care le invocă de câte ori are ocazia, prin zându-le în pasta stilului său inconfundabil și practicând, în fața lor, o smerenie agresivă. E celebră opinia sa despre superioritatea babei „murdare pe picioare” care se roagă Maicii Domnului, în comparație cu geniul ateu. În vârful axiologiei sale stă mântuirea prin Hristos (s-a și caracterizat undeva ca „mistic”), deși nici una din marile probleme ale lumii nu pare a-i fi străină. Țuțea răspunde cu aceeași dezinvoltură oricărui întrebări, indiferent de aura lor laică ori derizorie: adevăr („Intellectul e dat omului, după părerea mea, nu ca să cunoască adevărul, ci ca să primească adevărul”); ateism („Ateii ne deosebesc de animale prin faptul că nu avem coadă”); Cioran („Eu m-aș întâlni cu Cioran în neliștile mele, care seamănă cu ale lui, iar el s-ar întâlni cu misticismul meu în lirismul lui”); femei („Căruia bărbat nu-i plac femeile? În primul rând le iubești pentru farmecul lor, și în al doilea rând le iubești pentru că fac oameni”); Kant („Eu am citit *Critica rațiunii pure* ca student și am înlemnit de emoție. Acum am față de ea, ca mistic biblic, consi-

derația pe care am avut-o față de „Informația Bucureștiului”. Dar a trebuit să fac 80 de ani...”); pudoare („Pudoarea creștină e atât de pură încât carnea eroticului creștin capătă pecetea spiritului, ceea ce până la creștini n-a realizat nimeni”); revoluție („Revoluția e o înaintare pe loc. Nimic nu mai poate fi inventat după facerea lumii; doar dacă te situezi în afara ei și crezi o lume nouă. Revoluția nu adaugă nimic Ideilor lui Platon”); ruși („Rusul e contraindicat la cugetare ca sifilisul la sistemul nervos”); unguri („Cu ungurii nu putem avea probleme militare: dacă dăm drumul la toți caii din Ardeal, fără călăreți, în două ceasuri se pișă în Budapesta”); Vlad Țepeș („Ăsta-i voievod absolut. Vlad Țepeș. Păi fără ăsta istoria românilor e o pajiște cu

miei”) ș.a. Efortul său enunțiativ nu a creat, e-adevărat, un sistem, asemenea lui Blaga sau lui Noica, dar în mod sigur dă măsura deplină a unui spirit căruia suferințele și vârsta nu i-au răpit deloc din bucuria de a trăi lucid până la capăt, cu inteligență și umor.

Unele admirabile, altele contestabile, fragmentele „țuțiste” (singur și-a definit stilul ca „țuțism”) aduc în fața noastră nu doar un mod pitoresc de a trata lucruri esențiale, ci și curajul de a gândi totul cu propriul tău instrumentar verbal. Ceea ce, în panoplia tuturor originalilor din generația sa, nu-i deloc puțin.

1) **La marginea cerului**
(Laurian Lodoabă),
Editura Anthropos

2) **Eu, Papa Borgia**
(Joan F. Mira),
Biblioteca de Cultură Catalană

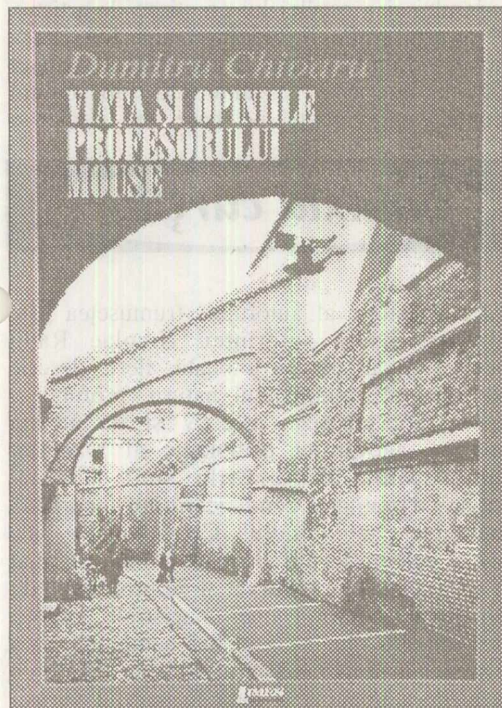

3) **Fiindcă**
(Gheorghe Grigurcu),
Editura Vinea

Tema fundamentală a poeziei lui Dumitru Chioaru, aceea a refracției realității, a opțiunii pentru monahism cultural, este elocvent marcată și în volumul **Viața și opiniile profesorului Mouse** (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2004). Echinoxistul este un nostalgic al idealității pierdute, conștient că în tiparele eterne agonizează forme inadecvate, că din lumina originală n-a rămas decât cenușa umbrei. De aceea, el își asumă condiția unui elegiac apăsător de povara melancoliei fără leac, dezrădăcinat, un orfic frustrat.

Prima parte a cărții, **Scene din orașul vitraliu**, conține imaginea indisolubil dublă a lumii, constând în filtrarea exteriorului, prin vitraliul magic, în interior, un Sibiu concret și iluzoriu, superficial și profund, împerechind viața cu moartea, o geografie simbolică în care existența cea de toate zilele se consumă neîncetat. Poetul exprimă liric tocmai criza produsă de prezența letargică a orașului me-

dieval, marcată prin vechi sigilii (Piața Aurarilor, Scara Fingerling, Podul Minciunilor, Spinarea Căinelui etc.), excedată de incontinența vieții, cea ce inculcă o metafizică a timpului.

Prima parte are aspectul unui album al unor astfel de irizări, toposuri ale sacralului, imuabile, în care se insinuează factologicul, sentimentele, gestica. Astfel, fantasmalele sacralului, eidele, universalile capătă realitate prin ceea ce este trecător.

Ca în memoria unui film fotografic, poetul fixează clișeele unei culturalități virtuale, nostalgice, anamnezice, ceva ce ține de proustiana căutare a timpului pierdut: „Înalte ziduri cu flori în ferestre/ escaladate de-o scară de piatră/ adăposteau larva negustorilor de giuvaeruri/ în Piața Aurarilor/ mătasuri catifele și atlazuri/ se vălureau sub adieri de vânt/ cununi de mireasă armuri cavalerești/ măști viu colorate/ senfiorau pe stâlpii proaspăt vopsiți/ în fiecare zi de târg/ cărți învelite-n piele/ scoase din teascul unui meșter neamț/ sub degetele inelate ale târgoveților/ îmbrăcați în haine de duminică“ (**Piața Aurarilor**).

Tehnica aceasta, a refracției și a reflecției, înmulțește realitățile sau, dimpotrivă, le subminează, făcându-le iluzorii, consacrand un relativism tulburător: „urc sau cobor? mă-ntreb pe când piciorul/ stă încordat în aer/ și ceasul bate lung și melancolic“ (**Scara Fingerling**). Cartea apare astfel ca o mică odisee în timpuri paralele. Poetul însuși este victima imponderabilului, a percepției evazive, nostalgice, socotindu-se „turist/ prin ceața amintirilor“, dar parând cu ironie sentimentalismul. Se apelează la intertextualitate, la alegorismul livresc, la deconstrucții delicate. Succedanele realului, pe care poetul le caută într-un joc al melancoliei, sunt reveria, muzeul, beția misterioasă a ruinelor.

Tehnica inefabilă a vitraliului

paul aretzu

Se construiește astfel o lirică a mementoului, a insuficienței, a compensației, a spiritualității burgului/polisului de odinioară, așa cum o întâlnim la Kavafis. Poetul creează cadrele trecutului fastuos pentru a prinde în ele, ca într-un chihlimbar, vietăți ale prezentului, pentru a le reanima cu istorioare afective, pentru a da curs meditațiilor obstaculate, refulate. Unei asemenea poezii nu-i lipsește sensul inițiativ: „Statuile de bronz alinate/ pe alea transversală a parcului/ privesc jucătorii de șah/ înghesuți la mesele de piatră/ din zori în noapte/ ziarele strecoară vagi neliniști/ și jucătorii palizi se ridică/ în concănit de ciori -/ în spatele statuiilor gard verde/ înfiorat de pași adolescenți/ în spatele gardului deschide ușa înaltă Biblioteca Astra/ cărți vechi îngălbenite și cărți/ cu copertele colorate/ așteaptă mâinile tremurătoare/ de adolescenți miopi - /.../ în râsetele tinerilor zmei/ un bătrân coboară scările bibliotecii/ cu o carte în mână/ și gânditor senchide într-o statuie“ (**Biblioteca Astra**). Aceste transformări circumambulatorii sunt reprezentative pentru doctrina poetului (platoniană).

Spiritul locului și iluminția (ce redimensionează subtil timpul în spațialitate, proiectând cele două dimensiuni, cu toată conotația lor mundană, în transcendent) vin dinspre arhetipalitatea blagiană. Sunt evocate înălțări miraculoase la cer, reprezentând o aspirație redemptorie a unui neîmplinit, a unui contemplativ. Tristețea este efectul înțelegerii pe neașteptate a caracterului tranzient al lumii: ideea se transferă de la ruinele vechiului burg, de la bătrâna Biserica din groapă, care își ia zborul pierzându-se în cer, la propria senescență, la propria criză existențială.

Traseul inițiativ al poetului trece prin vămile unor toposuri care cer ofranda unor meditații elegiace și care configurează un epos subiectiv, o mitologie lirică: **Piața Aurarilor, Podul Minciunilor, Butoiul de aur, Muzeul Brukenthal, Parcul Subarini, Valea Aurie** etc. Numitorul lor comun este ascensiunea celestă, *ek-stasisul* final, disjuncția, care poate să însemne o întoarcere la paradisul copilăriei: „pe alea din margini de lume/ ceasurile s-au topit albăstrind în rigole/ din pipă fumul s-a făcut o scară/ și umbra săngerând se suie/ odată cu zorii la cer“ (**Alea filosofilor**). Ritualul se transformă, chiar, într-o psihanodie parodică, a ultimului drum, pe Calea Dumbrăvii, în timp ce, în plină hibernație, în castanii de pe margine, încep să sune tobele încă verzi ale întoarcerii.

Locurile evocate nu sunt simple repere cultural-istorice, nu rămân identificabile în arealul Sibiului, ci sunt principii izvorătoare de numinos, sunt matrice ale timpului, care uneori își pierd din forță, dar se regenerează, ca în splendidul poem **Cisnădoara**: „din vale urcă praful/ și claxoanele mașinilor/ odată cu turiștii veniți/ să filmeze veșnicia despuiață/ pe vârful unui munte/ amurgul întetește încă o dată rugul/ și-n zgomot de sticle sparte de cruci/ și țigări aruncate-n fântână/ se stinge viața vrăjitoarei -/ adierile rășinii de brad/ împropătează până-n zori aerul/ satului învăluit în neguri/ deasupra lor cetatea pare o corabie/ ce-n soare se înalță/ când crezi că se cufundă“. Prin aceste invariabile topografice se păstrează relația cu sacralul, se perpetuează experiența religiosului.

Cea de-a doua parte a volumului, **Viața și opiniile profesorului Mouse**, este jurnalul de idei al poetului/șoarece de bibliotecă/Orfeu de serviciu care își exprimă îndoiele în legătură cu cea de-a doua natură a sa, condiția scripturală, cu muza trecută pe la cabinetul de operații estetice, dar metamorfozată subit în statuia poemului, cu travaliul dureros al scrisului în miezul unei istorii grotești. Poetul dezavuează propria-i demitizare, căderea din timpul eroic.

Atmosfera în care evoluează este autumnală sau hibernală. Omul este un neobosit călător, înfrigurat, îngândurat, melancolic, desigur într-o lume considerată un orfelinat al cerului: „Azi trupul meu este atât de greoi/ de parcă am închiriat un cadavru“ (**Mai ușor ca tăcerea**). Poetul este sceptic, își consumă în solitudine propria-i înstrăinare. Este asaltat uneori de gânduri funeste, de imaginea morții. Percepția scindată a orașului îi consolidează imaginea mișcării într-un cerc existențial, reprezentată adesea prin cadrul ceasului, prin captivitatea în existență, între copilărie și bătrânețe, prin senzația tot mai acută a desertăciunii, a lipsei de comunicare cu sacralul. Mersul (timpului) înseamnă afundarea inexorabilă în conștiință, cu efecte implozive, meditative. Poetul face naveta între viziunea anistorică și actualitatea agitată, între dincolo și dincoace/altul și eu. Recurge la reflexia onirică, congruentă cu imaginea călătoriei (spre casa dorită), la sublimarea în hieratismul tablourilor, la recuperarea inocenței copilăriei.

Umbra luminoasă a mamei are caracter inițiativ și se înscrie, alături de toposurile sacre ale cetății, între arhetipuri, semnificând, fără îndoială, legătura dintre htonic și celest, tentativa de a ieși din infern: „Roagă-i pe ei - nemuritorii/

cronica literară

să-i dea voie umbrei de-a merge înainte/ și tu să te desparti ca un copil înțărcat/ de umbra pământescă/ roagă umbra să nu întoarcă/ înspre tine capul/ și vei vedea că lumina zilei/ e mai săracă decât lumina/ umbrei materne“ (**Litanie**).

Poetul uzează de o terapeutică a anamnezei, „amintirea e-o mână nevăzută care mă mângâie“ (**Copitele mielului**), fără îndoială, una dintre cheile liricii lui Dumitru Chioaru. Imaginea reiterativă a drumului spre casă întregeste inventarul crizei existențiale a șoarecelui de bibliotecă rătăcit prin lume, a mausului (*mouse*) care însuflețește pădurea tehnică, a cărțiței „ce sapă-n lumină tunele de poezie“ (**Mušuroiul de lumină**).

De fapt, ultimul poem, admirabilă artă poetică, reprezintă culminația căutărilor măr-turisitoare, psalm al dialogului cu divinitatea, reflex al ascezei iluminatorii a morții.

În **Addenda**, poetul revine brusc din elegia subiectivă, abstractă, a poeziei, în platitudinile istoriei, prezentând, într-un pseudocronograf, carnavalul truismelor, al momentelor grotești pe care le-a întrupat timpul național, imagini ale desertăciunii seculare, ale nefericirii etnice, pe care le ironizează contrastiv, în tradiția lucidă a unor Cioran, Drăghicescu, Boia. Această parte a cărții, total diferită de scriitura poetului, înseamnă radicalizarea acestuia, extrovertirea, transformarea discursului orfic în discurs profetic. În același timp, un ritual de autoexorcizare, de expulzare a dublului mort.

Vitraliile lui Dumitru Chioaru definesc adecvat tehnica sa de creație constând în viziuni interioare inefabile, duse până la puritatea ideilor, ori în proiecții spre transcendent, identificabile în travaliile ieșirii din infern, ale recuperării iubirii și luminii, ale hermeneutizării propriului chip.

Personaje în icoana istoriei și a peisajului sacru

La granița variabilă dintre memorialistică, document istoric și fabulație romanescă își scrie Nicolae Radu povestea arborelui genealogic. Medic în retragere, rezident din anii '80 în Franța, autorul își revendică prin cartea **Memorie uitată** (Editura Antim Ivireanul, 2005, 347 p.) obârșiile între vechii „moșteni” din satul Cremănari, așezat nu departe de Râmnicu-Vâlcea și la sud-est de Hurezi. Bizuindu-se pe preaplinul memoriei gata să fecundeze imaginația, înarmat cu un talisman de cremene luminoasă pentru captarea retroactivă a vremurilor și a întâmplărilor petrecute, Nicolae Radu se face scrib și cronicar al lucrării străbunilor săi ce-și cere dreptul de a deveni istorie. El nu ezită să imite tehnica

tânărului pelerin Radu de la Maici nu este deloc întâmplătoare, căci el va fi hirotonit ca preot de mir al comunității respective, care de multă vreme îl aștepta. Un prilej totodată și pentru Nicolae Radu de a urma în amonte (*flash back*) spre a istorisi primele amintiri ale copilului găsit în pădure de o măicuță; botezat cu numele de Radu, va fi crescut de părintele Costea, duhovnicul schitului pe la începutul de veac XIX. Dar, vai, murindu-i învățătorul și tatăl sufletește, ucenicul întru har, deposedat de cărțile păstrate în chilie, pleacă în lume. Este calea inițierii, bătută de orice tânăr erou serios, începând cu eroii mitologici sau ai basmelor lui Creangă, să zicem, și terminând cu protagoniștii marilor romane clasice, de la Stendhal la Tolstoi și Thomas Mann (*bildungsroman*).

Radu de la Maici nu e scutit nici el de prima idilă amoroasă, sedus fiind de frumoasa nevastă a angajatorului său. Fuge de aceasta, simțindu-se păcătos și în pericol, drept care pe drum i se arată de pe tărâmul sfințeniei, în chip de duh grăitor, părintele Costea, spre a-l îmbărbăta și călăuzi mai departe. Dar mai tari decât credința lui nestrămutată se dovedesc a fi schimbările de destin hotărâte de ursitori. Astfel, va fi din nou *ales* drept ibovnic de frumoasa Veta, care și rămâne grea. Aflând aceasta, Radu își recunoaște fapta, dar nu se dumirește totuși, nici cu ajutorul Sfintei Scripturi, să-și lege viața de purtătoarea copilului său, ca mire și ca tată. Preferă să-și ispășească păcatul, îmbrățișând asceza, postul negru ș.c.l. N-are altă ieșire decât fuga pe furiș din gospodăria potcovarului ce-l găzduise. Se dă cu haiducii, pentru ca în cele din urmă să ajungă la mănăstirea Hurezi, unde va afla că rugăciunea, contemplarea și cugetarea nu sunt de-ajuns, dacă nu se însoțesc cu faptele de ajutoare a umilinților și obidiților și chiar de arme în contra răului social și a pericolului otoman. Așa se face că Radu devine pandur în armata lui Tudor Vladimirescu la 1821, anul evenimentelor istorice ce vor fi descrise de autor cu însuflețire participativă, noblețea simțirii patriotice, cea de român și totodată de oltean-vâlcean, învedereându-se în chip de blazon al urmașului-cărturar. Autorul nu pregetă să-și formuleze de mai multe ori concepția despre istoria românească, în lumina ideii saslă despre lume și viață (*Weltanschauung*); care nu este alta decât filosofia creștină și planul providențial ce se întrepătrunde cu cel uman, călăuzindu-l pe narator în interpretarea faptelor, inclusiv a celor privind plămădirea și continuitatea poporului român. Semn de ferveoare religioasă sunt pertinentele pagini despre **Înfricoșata Taină a Preoției**, precum și cele ce atestă lecturile autorului din Sfinții Părinți (Sf. Maxim Mărturisitorul ș.a.). Un

personaj memorabil din această primă parte a cărții este mama Anica, un fel de reîntrupare a Martei biblice și, de fapt, mama născând mărturisită a lui Radu de la Maici. Muncit de îndoială și pedepsit să nu poată iubi lumește, însetat de Rațiunea divină și dezamăgit de rațiunea omenească, preotul Radu va nesocoti faptul că orice creație este un act de iubire. În schimb, pentru urmașul său din veacul XX, Nicolae Radu, *creația*, deci și această carte, este un act de iubire cu epicentru geografic numit Cremănari, locul unde se construiesc și se împletesc destine, fie că e vorba de povestea podarului și a copilei lui (o stirpe de artiști), fie de urmașii Popii Radului, Ghiță, Ion, Ilinca ș.a.m.d. Cronica dinastiei își urmează cursul până la începutul veacului XX, sub semnul aceleiași providențe pe care se bizuie și

geo
vasile

scrierilor monahicești care încep mereu cu misiia primului om trimis de Dumnezeu și sfârșesc cu faptele actualității. Altfel spus, autorul omniscient și omniprezent peste timp și spațiu, inspirat de Cuvântul Sacru, oficiază la masa umbrelor întrupând mărturii perene (cutume, paremiologie, tradiții orale, peisaj) întărite de probe materiale, cărți, mărtori sau întâmplări trăite, totul sub zodia predestinării.

Așa se face că sosirea în satul Cremănari a

galaxia cărților

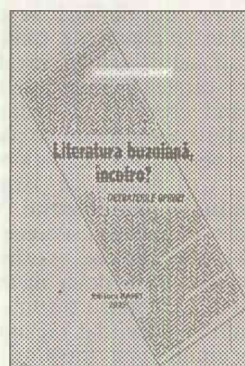
criteriul estetic al autorului: frumusețea este izbândă asupra suferinței. Nicolae Radu narează învăluitor și totodată alert, descrie expresiv, are sentimentul naturii, profund și atavic, portretizează sugestiv și dă atenția cuvenită adevărului psihologic al reacțiilor personajelor. Dialogurile sunt fluente, asigurând oralitatea comunicării într-o cordială complicitate cu cititorul. Cartea are o bine dozată culoare locală, livrescul e bine asimilat de narațiune, fapt observat și de prof. univ. dr. Ion Rotaru, autorul unei magistrale prefețe. Predominant rămâne acel har nemântuit de a restitui adevărul, cu simțul istoriei, dar și cu darul de a imagina și nara în spiritul verosimilului.

Narator versatil, dar și personaj implicat uneori în cascade lirice sau discursive, în detrimentul echilibrului între diferitele părți, etape sau episoade ale cărții, Nicolae Radu se încumetă, folosind propriile personaje, să rescrie scene din romanul universului rural consacrat de Rebreanu, Sadoveanu, Marin Preda. Dincolo de acea postură luminstă de fiu al satului, dator să lase în urma sa un fel de compozită monografie a străbunilor puși în icoana istoriei și a peisajului sacru, Nicolae Radu poate fi pur și simplu un prozator. Există probe suficiente în sprijinul credinței noastre, drept care semnăm Geo Vasile.

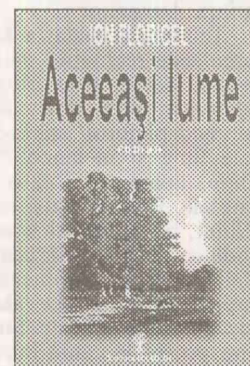
1) **Hendian Cuceritoru'**
(V. B. Tănăreanu),

2) **Literatura buzoiană, încotro?**
Fundatia RAFET

3) **Aceeași lume**
(Ion Floricel),
Editura Ramuri

O problemă de interes național

alexandru george

Evenimentele care au avut loc după Eliberarea poporului român și a culturii sale în decembrie 1989 au impus și redobândirea întregului patrimoniu național, al tuturor operelor ocoltate de comuniști, dacă nu și restaurarea conștiințelor grav avariate în multele decenii de tiranie „ideologică”. Bineînțeles că reeditarea numeroaselor scrieri „interzise” total sau în parte a făcut obiectul curiozității principale, dar și al unui afacerism veros, în care s-au amestecat și numele unor oameni „de cultură”, de la care nu te-ai fi așteptat la așa ceva. Edițiile, din felurite motive improvizate, au umplut piața, dar și rafturile bibliotecilor publice și ale bieților oameni, avizi să „recupereze” trecutul și să caute adevăruri.

Am luat și eu atitudine împotriva fenomenului, deși am și beneficiat de pe urma lui. I-am scuzat pe întreprinzători pe baza principiului de acțiune liberală: mai bine una, fie și eșuată, decât nici una, tăcerea sau nimicul. („Slabă scuză, tristă scuză” ar spune cineva, citându-l pe Maioreescu, adaptându-l, de fapt - numai că, observ eu, el însuși s-a făcut vinovat în materie editorială, atunci când, somat de împrejurări, care cereau urgența, a pus în circulație un volum arbitrar al poeziilor lui Eminescu.)

... dar unul cu destin epocal! Pentru că a revelat un geniu și a constituit documentul de autoritate pentru o întreagă generație de cititori și chiar de interpreți, ba chiar depășind această limită. (Problema Eminescu nu s-a soluționat nici până în clipa de față, deși eforturile savanților nu au lipsit; eu o consider insolubilă, ce putem constatat fiind felul

transmisiunea I. Crețu, foarte criticabilă, din motive știute; a fost însă o carte literalmente vânată în comunism, deopotrivă de admiratori și de inchișitori; după Eliberare, am văzut-o reprodușă într-o variantă anastatică - o soluție expeditivă, care și-a avut însă rostul ei în procesul de informare grabită.

Cât despre Ion Pillat, ediția sa zisă „definitivă”, apărută la Fundațiile Regale în ultimele clipe ale libertății noastre (1944), într-o serie cu T. Arghezi, G. Bacovia, L. Blaga, dar, mai ales, Mateiu I. Caragiale, ea, care a cunoscut în tot timpul comunismului numeroasele mele îmbrățișări, acest monument sacru, îmi vine să-i spun, a fost recunoscut de noii editori drept plin de greșeli, de transcrieri eronate sau inconsecvente, deși fusese îngrijit chiar de autor, un intelectual de superior nivel, nu un halucinat sau un ebrietat în fața propriilor sale litere tipărite!!

Ce ne facem, atunci? Reproducem această versiune, echivalând-o cu ultima voință a autorului? Și facem același lucru cu edițiile apărute în comunism, în care cenzura îl silea pe bietul autor „recuperat” la tot felul de modificări, adică la ceva ce pentru posteritatea editorială reprezintă voința lui ultimă, categoric exprimată?

Un scriitor își putea, în acei ani, nenoroci întreaga operă prin ajustări, adaosuri, modificări de nuanță sau esențiale: o problemă necunoscută editorilor de mai înainte apare sub ochii celor ce se hazardază să închine eforturi și competență unor mari decedați. Desigur că nu acesta e cazul marii ediții Arghezi de **Scrieri**. Începută la Editura pentru literatură, 1962, sub îngrijirea sau „monitorizarea” autorului și la care domnul G. Pienescu își poate revendica un titlu de glorie, chiar dacă anumite amărăciuni îi întunecă perspectivele astăzi. Ediția aceasta, nu ezit să o spun, e o frumoasă eroare; e cuprinderea cea mai vastă a întregului scris arghezian, dar nu în întregime. Ediție sacrosanctă „de autor”, ea s-a alcătuit după criterii nedivulgate, fără vreo explicație de ordin tehnic. Poeziile, grupate uneori altfel decât se vedeau în volumele precedente, nu poartă măcar o dată (a scrierii? a apariției în presă? în volum?), fapt capital pentru cel care ar vrea să se orienteze măcar după câteva puncte cardinale în nedefinitul haos.

(În compensație, a apărut la Cartea Românească o ediție de **Versuri** (1980) pe hârtie mizerabilă, dar unde poți găsi rapid orice text căutat după regulile comune editării poeziilor. Pentru conformitatea cu textul garantează într-o complexă postfață domnul G. Pienescu, deci un specialist de maximă seriozitate: să dea Dumnezeu să se dovedească așa. Ediția e înfățișată printr-o pagină din... Dostoievski, dar și o *Prefață* iscălită de Ion Caraion, al cărui extrem subiectivism este arhicunoscut; el iscălește un text de mare interes, mai mult memorialistic, în nici un caz de cuvenită „prezentare”. Așadar, o eroare editorială, dar un mare câștig pentru comentarii și exegeții marelui poet (singurul pe care autorul **Cântecelor negre** îl admira și îl ierta), un text de extrem interes chiar și pentru publicul mai larg).

Rămânând la Arghezi, să adaug că însuși devotatul său slujitor a publicat un foarte frumos volum selectiv (cel mai frumos din câte a cunoscut postum poetul), intitulat (nu știu de ce) **Litanii** (1967). E o selecție arbitrară, dar minunată, pe care eu o țin la căpătâi, căci mă consolează ades în multele mele necazuri de cititor al lui Arghezi. Da, e o ediție despre care nu se precizează de cine e alcătuită, la sugestia autorului, care își dedică întreg volumul liric Paraschivei și pare a sugera că totul stă sub inspirația acestei fermecătoare zâne. Poeziile, nerespectând ordinea din lume, înfățișează doar latura spiritualistă și dramatică a inspirației poetului, trădând astfel tot restul care nu e deloc de lepădat.

Or, această arbitrară minunăție ar putea fi socotită de specialiștii intransigenți o fraudă editorială, până la proba contrarie, deși eu nu aș osândi-o nici dacă respectiva probă nu va surveni vreodată.

Eu sunt conștient că pentru orice editor (nu doar pentru escroci) ispita de a „lucra” cu materialul ce-i stă la dispoziție măcar prin tăcere este maxim, pentru că justificarea i se oferă: e vorba nu de un drept formal, ci de rațiunea de fond. Când un autor își publică propria-i ediție „definitivă”, orice glas trebuie să amutească, respectivul trebuie să fie absolut. Numai că experiența mi-a arătat că aproape toate edițiile creditabile nu respectă strict voința testatorului: eu însumi, încercând să-l revelez pe E. Lovinescu în toată complexitatea și adevărul scrisului său nu am pornit de la ediția definitivă (și mult incompletă, Ancora-Benvenisti), ci de la ediția I, cu adaosul de articole neadunate în volume sau uneori drastic reduce. Așa, în deosebire de ediția Eugen Simion (Editura Minerva), am restituit scrisul lovinescian așa cum s-a constituit el în primele două decenii, nu cum s-a cristalizat în cele opt volume sus pomenite. Nu am dat în anexe și ca variante ale acestora din urmă, ceea ce ar fi produs o monstruoasă ilizibilitate, deservind și pe istoricul literar care nu ar mai fi înțeles de ce criticul tânăr a iscat discuții, contestări, adversități și pe ce „documente” s-au purtat acestea.

Și se vede că acest prim Lovinescu este puțin altceva decât au crezut exegeții săi de până acum și a încercat să acrediteze el însuși, lăsând de o parte sau minimalizând o mulțime de articole.

Socot că am procedat bine. Și, ca să dau un singur exemplu: activitatea lui de cronicar dramatic la „Flacăra”, mai ales în preajma izbucnirii primului Război Mondial, e aproape anihilată de „ediția definitivă”, în realitate ea însumând un volum de câteva sute de pagini!

Anticipând puțin concluzia acestei teme propuse discuției, voi susține în continuare că orice editare postumă încalcă voința scriitorului și că acțiunea editorului este o *propunere* doar eventual validată de succesul în timp și admisă chiar de... specialiști.

opinii

în care a greșit fiecare editor în parte.)

Dar autorul **Luceafărului** e un caz special, dată fiind situația sa de mort-viu în ultimii ani de viață, când nu mai putea testa, ceea ce nu făcuse nici mai înainte, boala lovindu-l fulgerător și fără șanse de vindecare, oricum, răpindu-i responsabilitatea.

În ultima vreme, printre atâtea semnale de alarmă (nu doar în chestiunea edițiilor frauduloase, ci a eforturilor unor ignoranți), s-a ridicat vocea de mare autoritate a domnului G. Pienescu; într-o convorbire radiofonică mi-am adăugat-o și eu, al treilea fiind Barbu Cioculescu. Am spus atunci, ceea ce aveam să repet la lansarea marii ediții de **Opere** de Ion Pillat apărută prin strădania doamnelor Cornelia Pillat și Doina Uricariu, că generația mea a luat cunoștință de aproape unanimitatea scriitorilor clasici (sau mai vechi) români în adolescență, în ediții defectuoase, singurele care ne stăteau la dispoziție în timpul războiului.

... Și, revenind la M. Eminescu, nici acesta nu făcea excepție, ediția Perpessicius abia își croia drum și nu era de uz curent în publicul cititor. (Asta admitând că ar fi fost impecabilă, așa cum îi era reputația - fapt ce nu s-a verificat în realitate.) Să spun însă că eu am trăit în admirația ei extatică: fratele meu primise primul volum ca recompensă de la un amic al familiei atunci când a intrat în liceu (la 10-11 ani) și eu, ceva mai mic, nici nu îndrăzneau să o ating, cealaltă două volume, câte a putut scoate acest editor, impunându-ne același respect paralizant. Scrierile „politice” ale marelui poet le-am cunoscut în

Balada țaranului român

De la-nceputuri, Doamne, tot vremuiesc pe-
aici -
printre fântâni și grâne, prin cetini cu furnici;
mi-am dăltuit chilie sub tâmpla unui astru -
de-i cerul pân-la streșini iar brațu-mi îi pilastru.

Ți-am dibuit, cu mâna, piroanele și spinii,
cu ochii ori cu gura - licorile luminii -;
Te-am așteptat, Iisuse, mereu, în orice parte -
pe unde amiroase a viață ori a moarte...

Înveșmântat în ierburi, brăzdat de biciul iernii,
am înnoptat, adesea, în văgăuna Cernii -
voit-am să-Ți ating Tezaurul de Taină -
ce scurtă mi-era mâna, ce strămtă, biata-mi
haină!

Dar, tatuat de geruri și-nvins de ceața firii,
mi-au vămuț tâlharii cămărilor iubirii;
argat trudind la plug, am sângerat sub soare,
că, jefuit am fost - de cai și de mioare -

Pribeag purtând în talpă cenușa de-oseminte,
văzui: Boierul, Doamne, mă fură și mă minte!
Revarsă-te, tu, Cântec, precum un piept de
flaut,
și-n poarta Rugăciunii, pe Dumnezeu să-L
caut...

Balada lumii celei noi

Peregrin în suspinare
peste aștrii de tăgadă,
corbul nins de întomnare
frânge cosmică zăpadă,

Că nu știu dacă-n văzduh,
între îngerii din nori,
priveghează Sacrul Duh
cu lumina din cocori,

Sau, privighetoarea sfântă,
peste zorii din deochi,
ca o lacrimă înfrântă -
trilu-și plânge-n cerul-ochi,

Încât lumea dintre ploii,
fulgerată de-ntristări,
pe-o Planetă de Apoi
naufragiază-n mări...

Iar sub bărcile de sare
navigând între prisloape -
lumea veche - stea-de-mare -
s-ar preface-n Ochi de ape ...

Dar, din lutul cărui astru
răsărit pe-un Cer de Rouă,
plămădi-va-n Raiu-Albastru,
Domnul Milei, Lumea Nouă?

Balada crinilor stelari

Bat orologii sacre în neștire -
aud tic-tac-ul clipelor gravide;
în vegetații cosmice - rodire -
mari fructe-n germinări avidे

Vast candelabru - cerul înstelat -
răsare-n orgă cântecul divin;
un crin stelar cu plasmе argintat
înmugurind, învârte-al nopții spin.

Pe-un Car de Foc - străluminânde astre -
aprinde Bolta Ziditorul Lumii -;

privește-adânc străfundurile-albastre
până dospește-n stupi nectarul humii.

Cuvântul Milei Sale se-ntrupează
din Cugetu-I, ca un parfum de crini;
nuntit polen, în sferile de-amiază
înfloare fructul virginalei vini.

Mireasmă tare-n foșnitor văzduh!
uriașii fluturi - între crini stelari -
palpită Cerul de-un frenetic Duh -
liturgic plâns mocnește în aștrii funerarî ...

Balada celor fără umbră

Clavirul toamnei plânge pe-aurori -
zidiți în lacrimă de stele caste -
cei fără umbră pleacă de cu zori
ca în clopotniți stinse să adaste

Celesta miere este vinul lor -
cel lăcrimat în amfore de var -;
aripi de înger poart-un visător
și ca un silf coboară-n osuar ...

Tărâm serafic, eden cu fecioare
ademenite-n ierburi înflorite;
efebi cu frunți de ceară, să-nfioare
sârnesc în fluturi biblice ispite.

Serafi de smimă-n puf de crisalide
sunt cei fără de umbră, în cosmice altare;
clepsidra sorții cu priviri aspide
aprinde-n crini otrăvile stelare.

De cei fără de umbră îmi e dor -
ei azi oftează-n psalmi și alăute -;
heruvi albaștri, se jertfesc pe-un nor
și ne priveșc din sferile durute...

Privegheri (4)

(septete)

Clopot-e cer sunt păsările Tale
cu clinchet viu și trilul albaștrui;
auzu-mi, Doamne, le e cuibul moale -
sunt păsărarul toamnei nimănu -
precum zefirul dintre bolți mistrale.
... Acum, când trupu-mi e captivul prorei,
mă-ntore rănit spre țarmurile orei...
*

Mi-e pieptul un perete pe care vremea scrie
și-nvață alfabetul unui funest izvod -
pe carnea mea socoate - și giulgiuri și sicrie -
sau câte gropi săpară groparii lui Irod,
câte razboaie mari istoria descrie...
lovit în piept, adesea, mi-e viața în surpare:
lovești și Tu, să-ncerci dacă sunt tare?...
*

Ostașul tău, visat-am a fi, în vremuri,
Doamne!
Potirul sfânt, al Tainei, nălța-va Trevizent;
și, bucuros să-l laud pe prințul Parsifal -
pe vechii cavaleri întoarnă-i în prezent -
porni-vom cruciada spre Floarea de Graal!
... Cum negrăite daruri mi-ai dat într-un
dezmiard,
n-ai bănuț că-n drumul șerpuitor, mă pierd?
*

Aveam și eu un pom, un câine și o casă -
puhoaiete urgiei le-au pulberat sub ploii -
că am rămas pribeag sub clipa cea hidoasă,
ca un buștean zvârlit la margini de zăvoi,
cu brațele spre Slavă cerșindu-ți Mila Sfântă!
... Răspuns-ai rugii mele de-a-mi da și mie-o
cruce?

nicolae dorel trifu

atunci, povară-mi, Doamne, nu-mi fie la
răscruce...
*

N-am prea știut spori a trudei mele roadă,
pietrar al slovei, scrijelind în stei -
urmat-am, Doamne, gândul de-a zugrăvi idei -
cu-o daltă grea, de silex, ca un tăiș de spadă
sub care ochiul tainei a izvodit scânteii...
... Iar, pentru Tine, Doamne, de-am reușit a
scrie,
cuvintele-mi sunt lacrimi uscate pe hârtie ...
*

Un plop uriaș se ridica spre cer
sfidând „căderea“ lumii în abis:
Râvnea s-ajungă-n Rai umil străjer
și scara Domnului - se tot ruga în vis -
iar crengile ca brațele-i creșteau spre Slavă.
... De-aceea, plop-u-n rugile-nstelate
urca spre Domnul palme-mpreunate...
*

Întins-a Domnul mâna spre smochin:
cerca să-și potolească-al foamei chin;
dar, vai! Doar frunze-avea smochinul fără rod

era, pesemne,-acela, „pomul“ lui Irod -
că spus-a Domnul vorbe de mahnire...
... La fel e omul care nu dă roade:
smochinul sterp cu frunzele-i neroade ...
*

Un cerb rănit de-un vânător hain
pe malul apei se ruga la Lună;
îngenunchind sub cer, cu ultimul suspin
își scufunda în luciul cereasca lui cunună -
și-un pâlă de stele-nlăcrimară-Oglinda...
Îngenunchez sub Slavă, cum cerbul din
poveste -
rănit de Cornul Lunii, mă rog Celui Ce este...
*

Pogoară Domnul - Duhul Sfânt -
nor sidefiu din piscul Slavei -
pe Lume, Ape și Pământ
ca limbi de foc din miezul lavei,
de glăsuiește-n graiuri multe...
... Peste Apostoli, ucenici și sfinți
plutește Harul în zăpezi fierbinți...
*

Eu l-am zărit pe Dumnezeu plângând
la margine de Timp și de Ființă,
și fulgerat am fost de șteaua „Gând“
care-mi șoptea că „Domnul e-n Căință“!...
Orbind sub Slavă, m-am rugat din visu-I:
- Fă-mi, Doamne, o Planetă mai verde și
augustă -
imaculatul Vierme mă roade și mă gustă...
*

Tu vorbești mele îi răspunzi prin semne -
ce dialog bizar de-un secol întreținem! -
la întrebări, rău Ți-am răspuns, pesemne,
cu gura proastei mele inemi...
n-am priceput nici tâlcu-Ți și nici Voia-Ți!
... De-aceea, Doamne, să mă ierți, aș vrea:
mai rabdă-mă, o vreme, - izbăvitor - sub stea...

A fi frumusele înseamnă a nu putea fi frumos. Nu e o treaptă de apropiere între cele două calități, ci o piedică (hotarul e trasat de conotația ușor ironică).

„A iubi totul și pe toți, a te jertfi totdeauna din iubire, înseamnă a nu iubi pe nimeni și a nu trăi viața pământească“ (Tolstoi).

Sublima fatalitate umană a delimitării. „Infinita vanitate a totului“ (G. Leopardi). Doar sfinții și Dumnezeu o pot cu adevărat depăși...

„Interviul (dialogul) cel mai scurt l-am avut cu dramaturgul franco-spaniol Fernando Arabal, promovând „Le theatre panique“, o lume a absurdului (**Pique-nique en campagne**, 1959; **Le couronnement**, 1965; **L'architecte et l'Empereur d'Assyrie**, 1967 etc.). Fixăm întâlnirea la **Deux magots**, după amiază. Sosesc cu un sfert de ceas înainte. Aștept. Trece o jumătate de oră, o oră. Maestrul apare după două ore, fără a se scuza. Îl las să răsuflă. Fernando, mic, îndesat, burtos și cu bascheți mă oprește spunându-mi: «Aici, eu pun întrebări!» «Cum doriți», îi spun. «Practicați perversiunile la modă; onania, sadismul?» întreabă piticul. «Nu practic nimic! Mă interesează *avortonii*, de aceea am îndrăznit să vă cer acest interviu!», îi răspund, punând o bancnotă de 20 de franci pe masă. Achitând cafelele, mă ridic de la masă și plec lăsându-l pe Fernando perplex, acest *avorton*, fost «castrist» (în anii '60-'70), convertit la «liberalism» după 1989“ (Nicholas Catanoy).

memorii

Să nu exagerăm virtutea filosofică a tăcerii. Nu orice tăcere poate fi convertită în adevăr.

„Când ai dreptate cu douăzeci și patru de ore mai devreme decât ceilalți oameni, treci drept lipsit de minte timp de douăzeci și patru de ceasuri“ (Rivarol).

Analizezei ceea ce nu poți povesti, numești ceea ce nu poți înțelege, mângâi ceea ce nu poți atinge.

A te adapta, adică a găsi acea parte a ființei tale de care lumea are mai multă nevoie decât tu însuși.

Adaptarea se absolvă și se pierde în același timp prin extrovertire.

Fiecare inovație reprezintă, paradoxal, o adaptare.

„În ușurința iubirii/ ticălosul se simte om:/ împinge încrederea în viață până/ la a disprețui viața altuia“ (Pier Paolo Passolini).

Neîmplinirea predispune la tinerețe. Neîmplinirea acută e de-a dreptul o virginitate.

Cineva declara că-l agasează criticii a căror reacție e previzibilă. Cum așa? Oare criticii n-au nevoie de-o stabilitate a opiniilor și a gustului, a concepției și atitudinilor, a expresivității particulare? Idealul lor să fie

Fișele unui memorialist

Gheorghe Grigurecu

aleatoriul, capriciul, anarhia? Cum li s-ar putea defini personalitatea în absența unor constante? Ca să nu se plictisească, probabil că sensibilul publicist în chestiune ar dori ca noi să dăm cu zarul pentru a afla dacă e cazul să optăm pentru Doinaș sau Păunescu, pentru M. Ivănescu sau pentru Mircea Micu!

„Morală practică“ e totuși foarte aproximativă: cine aleargă după doi iepuri, îl poate prinde pe... al treilea!

Există vrăjmași ai noștri mai nocivi decât cei ce ne calomniază, ne injuriază, atentează la drepturile noastre materiale ori morale. Mai insidioși, deci mai primejdioși. Sunt megalomanii aroganți, indivizii care ne taie vorba pentru a-și împănă propriul monolog, cei cărora nu le pasă de păsurile noastre marimici, cei care nu așteaptă din parte-ne decât o supunere serviabilă, elogii ori cel puțin urechi pururi dispuse a-i asculta, cei care - înspăimântător lucru! - n-au nici o îndoială, care au doar certitudinile egolare. Astfel de semeni ne fac un rău imens, împiedicându-ne a fi noi înșine.

Spiritul se distruge nu prin involuție, ci prin oprire în loc. Involuția sa ca atare nu e posibilă, dar el decade și piere prin imobilism: „Nu cred că omul îmbătrânește. Cred mai curând că în viața unui om se întâmplă altceva: la o anumită vârstă, omul rămâne pe loc și stagnează“ (T.S. Eliot). Sufletul sedentar ajunge a emana un miros fetid ca o mlaștină.

Scrii greu ca și cum te-ai apăra de ceva. Ca și cum ți-ai întinde mâinile spre a para o lovitură, care s-ar putea să nu se producă, dar al cărei risc s-ar putea repeta la infinit.

1 decembrie 2004, la Cluj. Seara, urmăresc impozantul foc de artificii din fața Teatrului. Mă aflu într-o mulțime densă, alcătuită mai cu seamă din tineri gălăgioși (majoritatea, după aparențe, nici elevi, nici studenți, ci... lumea a treia, cea cam fără ocupație), postat mai la o parte, în spatele Catedralei ortodoxe. Alături de mine, Gabi și Laszlo Alexandru. Nu mă pot sustrage unei stări melancolice, care mă încearcă aproape fără încetare în urbea studenției mele. E ca un domeniu al copilăriei luat în stăpânire de alții (un simțământ poate egoist, dar... real și presant!). Desigur, trecerea deceniilor a șlefuit asperitățile nostalgiei, a modelat-o cu paciență, i-a dat oarecum forma unui obiect pe care eu - subiectul său! - îl pot contempla. M-am despărțit definitiv de o parte din mine însumi. Tristețea s-a înșeninat, dar s-a și restrâns cumva, s-a retras din orizontul înfinit, contractându-se, asociindu-se cu noua serie de percepții asupra peisajului clujean, cu o tentă anesteziată. Dărele de lumini colorate ce se întretaie pe bolta neagră țin de-acum și ele de-o altă lume, exterioară mie, posedă un aer decorativ. Ardealul meu a intercalat între timp și alte episoade (legate de Oradea, de Bistrița etc.), care degreveză Clujul de sarcina maximei apăsări. Spectacolul artificiilor are doi timp: lansarea cu efect acustic neplăcut (un șir de pocnete care l-ar înspăimânta teribil pe câinele nostru Rocky)

și evantaiul de lumini desfăcându-se pe cer cu o generozitate naivă, răscumpărătoare, ca un potop de stele căzătoare, pure sărbători ale clipei. Nu e oare implicată aici o mică morală? Să fi ajuns și eu cumva, după o serie de dezamăgiri ale „lansării“, la un... joc de artificii în serie? Totuși, durerile începutului nu dispar, lasă reziduuri ce nu se pot resorbi, amestecându-se cu altele noi (ce bine ar fi fost dacă văzduhul le-ar absorbi ca pe un zgomot de moment!), iar „artificiile“ condeului sunt departe de spontaneitatea neîntreruptă, divină a celor cu care se ornează sărbătorilor publice (de la o vreme și cele private: liniștea nopților Amarului Târg e întreruptă nu o dată de „împuşcăturile“ ce încunună cu jerbe multicolore satisfacțiile unor nunți țigănești). Străin, se pare, de asemenea gânduri, Laszlo Alexandru e cucerit de apoteoza zilei naționale. Urmărește feeria simulacrului sideral cu seriozitatea unui copil mare. Buzele întredeschise îi tremură ușor, privirea lui e ațintită spre jucăriile efemerelor constelații.

În atelierul Mariane Bojan. Ființă gracilă, cu o rădăcină copilăroasă ce-o ferește de îmbătrânire, pictorița-poetă îmi înfățișează cu mișcări repezi, ușor virile, ca și cum ar răsfoi o carte, numeroasele uleiuri ale sale, subordonate unei angose expresioniste. Tumult, sfâșiere, ardere, suferință în forme contorsionate și culori ce ilustrează o paletă albastră-verzuie, bătând spre negru, dar fără a capitula, circumscrise unui epos ce ar putea continua la nesfârșit, pe un fundal totuși vag echilibrat, prin tehnică, unui basm cu luminițe izbăvitoare jucând în materia sa chinuită. Nu o anarhie, ci imprevizibilul unei povești de groază. Nu o oroare ultimă, încremenită, ci o răzvrătire, un impact cavaleresc, o luptă cu scor incert. Un tunel de simboluri cețoase, încolăcite, autodevorându-se sau colaborând cu perfidie, prin care suntem invitați a trece, la capătul căruia ne așteaptă o surpriză: detenta unei suite grafice cu subiecte marine. Prin înlăturarea maselor tenebros-monstruoase, cât de liber respiră spațiul, cu câtă prospețime dă năvală lumina! Pe patul sumar al unor linii calme și al unor culori proaspete, parcă ușor intimidat de emoție, presimți nupțiile regeneratoare ale elementelor. Lumea se restituie sieși în perspectiva sa măreț inițială.

„Să fie uitarea binefacerea ce vrea să corupă istoria?“ se întreba Valéry. Vorbă mai potrivită pentru epoca noastră nici n-ar putea exista.

Uitarea: ironia memoriei.

„Între bârfitori și răufăcători nu e o altă diferență decât ocazia“ (Quintilianus).

Melancolia tuturor întrebărilor fără răspuns. Și nu e oare lumea ticălită până la refuz de ele?

Realizasem că merg chiar pe meridian, de la nord la sud, cu trenul între Movila Vulpilor și Ploiești. Pe o parte, galbenul cosmic, orbitor al florii soarelui, pe cealaltă, verdele întunecat al cefelor de floare. Era, sunt sigur, o întrunire a unei secte solare, o așteptare... de Godot, a milioanei de corole.

De n-aș fi fost în tren, aș fi coborât în mulțimea lor, eram de aceeași înălțime, eu și acele chipuri care clipeau doar de două ori pe zi - în zori și seara.

Dar cine merge atât de departe - zic eu inversând proverbul - de dimineață se scoală.

Mă trezisem foarte devreme. Veneam de la „Drumul lupilor” (*The way of the wolves*), o acțiune europeană pusă în practică în satele din Țara Bârsei și în masivul muntos Piatra Craiului, menită nu doar să inventarieze lupii, să le cerceteze drumurile ascunse, strategice - ajungând până prin Sudeți -, ci și să le „sădească” ciobanilor și sătenilor crescători de vite o altă concepție despre lup. Mă aleseseră pe mine în echipă nu doar pentru că le serveam de interpret, că eram zdravăn la poveri (avusese loc un concurs de angajare anunțat și prin internet), dar și pentru că le împuiasem capul cu tot felul de mitologii și eresuri privind lupul și, mai ales, pentru că eu posedam un binoclu cu vedere pe timp de noapte. Instrument pe care l-au și comandat imediat și

cerneală proaspătă

pentru ei toți și îl așteaptă să le vină de la Berlin. European-european programul; dar îl realizau doar nemții: sunt în echipă trei bărbați și o femeie - aș spune „o așa-zisă femeie”, fiindcă e o tipă total masculinizată și urâtă, cam precum văzusem eu pe la mitingurile feministe din Scandinavia. Mă amuză să-i văd pe ciobani primind niște despăgubiri în euro pentru oile sfâșiate de lupi, cu condiția să nu-i mai vâneze pe aceștia și nici să nu le mai pună capcane (Ei, nemții, n-auziseră, ca mine, de lupi în stare să-și taie cu dinții propriul picior pentru a scăpa din capcană; cum n-auziseră nici de „lupii albi” ce apar când și când prin câte-o haită, prevestind ierni năpraznice. „Oare putem filma așa ceva?” - Sigur, dacă pândiți vreo douăzeci de ani!) Stabileam împreună dacă oile moarte fuseseră sfâșiate de lupi adevărați sau de... cuțițe ciobănești. Oamenii ne știau de acum, veneau acolo la Plaiul Foiș să ne spună: „Azi noapte au dat iama prin stână! Șase oi au luat; plus două mursecate”.

Nemții mei stau prost cu umorul, au o seriozitate inocentă: S-au lăsat, de pildă, păcăliți de snoava „capcană” cu cele „treisprezece luminițe” ce au fost văzute în pădure, care s-au dovedit a fi șapte lupi.

- Atunci, de ce treisprezece luminițe?
- Păi, un lup era chior. Ha, ha, ha!

Penibilă situația de acum, de a fi chemat la Poliția sectorului 2 cu *mandat de aducere* - transformat, prin bunăvoință, de poliția Zărneștilor doar în *citație* (polițiștii mergând riscant pe cuvântul meu, că o voi onora a doua zi). Altfel, chestorița venise chiar cu dubița acolo, la cabană. („V-aș fi scutit de costul unui bilet până la București”). De mine era vorba, fără nici o îndoială. Nu putea fi o confuzie. Erau corecte nu doar *locul și data nașterii, codul numeric personal*. Iar eu, recitind tipăritura mandatului, am înțeles de ce poliția noastră n-are cum să fie îndrăgită, socotită aliat al cetățenilor...

Cuvinte ca „urgent”, „în caz de neprezentare... vom fi siliți (de către cine, Dumnezeu!) să vă aducem cu forța”... „rigorile legii”... Vezi, nici nu se știe încă dacă ești vinovat și primești deja lovituri. De la acestea, psihice, până la cele de... baston... nu e decât...

Altfel, sună filosofic frumos, e de prin capitoul despre *Necesitate și Întâmplare*. Mi-aș intitula așa o carte imperativ-mistică. „MANDAT DE ADUCERE”. Suntem, la urma-urmei, pe lumea asta datorită unui... mandat de aducere. Cu forța, că doar nu era să ne naștem de bunăvoie. Parcă aud Demiurgul: „Nașteți-vă, mă, odată, ce mama... băga-v-aș...” Adică, nu: „Scoate-v-aș...”

Ca într-o întâmplare de-a lui Esop - care a cumpărat din măcelărie „limbă” când i s-a cerut să procure ce e mai bun și tot „limbă” când i s-a poruncit să aducă și ce e mai rău - așa mi-am propus eu să vorbesc *nemților mei* despre lupi: într-o seară de bine, în cealaltă de rău; și tot așa, bându-le berea Holsten (patrioți, de!) la cabana Plaiul Foiș.

Câteva întâmplări „de rău”, în măsura în care mi le mai amintesc:

„Se spune că urletul unei haite de lupi sperie până și pruncul în burta mării. Că acela, toată viața lui *de dincoace* va avea coșmaruri cu lupi, va striga în somn fără voce deloc: Lupii! Lupii! (Poate că doar secularul și înseminatul în genă „vin turcii”! să mai fi trimis un asemenea fior de moarte!). Eu l-am auzit de mai multe ori, în două rânduri chiar i-am și văzut în timp ce urlau și pot să adevereșc cum că așa e, la acele trei *vocale* ce trec dintr-una în alta pe o scală coborâtore spre infrasunete: u, o, a! Pe când ei, lupii, țin boturile ridicate ca spre un zeu al lor. În decembrie se spune că Sf. Andrei îi cheamă pe câte un deal, ei urlă răspunzând *Prezent!* - și atunci li se ursește ce au voie și ce nu au voie să sfâșie *de-acu' într-un an*. În acea seară vitele trebuie închise zdravăn în grajduri, oamenii și căinele băgați în casă, să nu le vadă sau audă Andrei și să-și aducă aminte de ele (ei) pentru a li-i... repartiza. Poate de aceea - mai cu seamă în Moldova și în fosta Țară Românească, Andrei nu e un sfânt prea venerat și numele lui nu prea s-a dat la botez. Peste iarnă, când e și cătelitul lor, când le aud urletele, căinii de pe prispă izbesc desperați în ușile caselor ca să fie primiți înăuntru - au fost cazuri chiar la gospodari știuți de mine, când lupii le-au sfâșiat căinii chiar la ușă, în hărmălaie și schelălăituri de moarte, fără să fi putut interveni cineva. A doua zi, pe prispă, în afară de sânge și de zgarda ce o purtase căinele la gât, nu mai găseau nimic. (Pe partea asta a povestirii nemții făcuseră pe mâini româneasca piele a găinii). Dacă totuși reușeau să salveze un animal, în găurile colților de lup ciobanii introduceau căței de usturoi, ca să se dezinfecteze - nu cumva, doamne ferește, lupul să fi fost și turbat! - și „să nu se puie musca”. Că lupul apucă prada de ceafă înfigând adânc caninii - și, ca într-o figură de jiu-jitsu ori de dublu Nelson - folosindu-se și de coada rigidă; transportă oia pe propriile ei picioare, ducând-o unde vrea el. Are maxilarele construite astfel, încât rar rămân de la ospețele lor oase, fie ele și mai mari. De cele mai multe ori, excrementele lupilor nu conțin și altceva decât lână de oaie”.

I-am speriat nițel pe nemți în prima seară. Aveam să repar însă totul în *seara următoare*... (cum se zice și în *1001 de nopți*)

A fost seară în care la povești a întârziat și... chestorița. Despre lupi, de bine:

„Nu am nici o îndoială, este o eroare: lupul n-are cum fi înrudit cu căinele, deși zoologii îi bagă pe amândoi alături de șacali, hiene și cioiți (îmi place cum sună numele ultimilor!) în

aceeași specie a canidelor. Parametrii lupului - de miros, auz, viteză, mobilitate, fel de a năpârli (în fâșii, nu în ghemotoace ca la javrele domestice) nu-i găsești și la câine. Unii câini trebuie „îmbărați” iarna, altfel mor de frig; lupul doarme pe zăpadă și la minus treizeci de grade, protejat de două rânduri de blană - unul mărunț și des, altul cu păr lung. Lupul mascul contribuie și el la creșterea puilor și chiar la hrănirea lupoaicei, vânzând pentru ei. Specia are tendință spre... omnivorizare. Și mai au lupii o cucerire pe scara animală: ambii părinți regurgitează hrana digerată de stomacul lor, pentru puii care încă nu s-au obișnuit cu carnea crudă. Întocmai ca ... porumbeii sau lăstunii, ce nu aduc hrană nepregătită puilor. Spre deosebire de câini, care nu trăiesc în pereche, lupii sunt animale de cuplu. Doar toamna se *revarsă* în haite, pentru evitarea consangvinității și pentru înfăietatea celor puternici la selecția naturală. Sunt și cazuri în care căinii de stână sunt dovediți de *înaltă trădare*: se coalizează cu lupii în sfâșierea unor oi. Am văzut pedepsirea unui câine demascat de... colabo-raționism, la o stână din Munții Baiului. Am asistat la pedepsirea lui, care m-a umplut de milă, dar n-am avut cum s-o curm: câinelui trădător, ținut în lanț, i se întindea o halcă de carne rămasă de la ospățul lui și al lupilor. Când se repezea hămesit să o înfulece, primea o bătă peste bot. Câteva zile la rând, tot așa. Plângea omenește. Pe urmă, când o refuza el însuși, era eliberat. Primea mămăligă cu lapte pe săturate”.

În seara aceea n-am mai ajuns la herme-neutică (ce să le mai încarc memoria cu Eliade, *De la Zalmoxis la Gengis Han*, sau cu mixtura etimologică *volk-vlah-valah*... Dar le-am mai spus câteva „vânătoarești”. De pildă, adenierica lupilor de către un vânător care, cocoțat într-o claie, urlă într-o ulcea de lut, *a lupoaică*. Ori în aceeași binecunoscută scoică de mări exotice cu care sunt provocați și cerbii în timpul boncălului. Culmea, când a ieșit chestorița, crezându-mă pe cuvânt că voi pleca a doua zi cu primul tren-cursă spre Brașov, ca să iau de acolo rapidul spre București, ea a zis: „Bine, fie și un lup mâncat de oaie!” Atunci eu, provocat, am replicat: „Nici oaia cu doi miei, iar lupul flămând!” Asta le-a plăcut la nebulie nemților, „das is ausgezeichnet”, au zis că e dovada unui ecologism înnăscut la români și că vor tipări proverbul sub imaginea unui lup falnic, spre a-l distribui țăranilor.

Ajuns și la Poliție... Hm! Domnul *chestor*, va să zică. După „chip și obrăznicie”, ce va fi fost în trecut? (în „trecuturi”?) Colonel în poliție? Și, mai înainte, maior în miliție? Am văzut la niște momente date, la televizor, în două rânduri, cum se transformau „organele” noastre; prin câte o paradă a modei cu noile uniforme. Acum, că sunt civili...? În folclorul ostașilor în termen se păstrează o butadă: dintr-un civil mai poți face un militar; dar pe un militar cum să-l civilizezi...?

Printre năravurile vechi, constat, s-a păstrat întocmai obiceiul de a te chema cu o oră înainte de a fi ei prezenți; să fie timp suficient „să-ți umpli mintea de gânduri”. Apoi te iau ca pe o plastilină. Dar nici eu nu eram de ici, colca, dragăliță Doamne. Acolo, în camera cu doar o masă, două scaune, un fișet metalic și o... acum obligatorie icoană a Sf. Gheorghe (răs-copie după un Rubliov), m-am apucat pur și simplu de citit un roman polițist. Tocmai ajunsesem la momentul șablon în care bravul polițist, cu sănătatea zdruncinată de „misiile de poliță”, înghițea o doză mare de bicarbonat ca să-și potolească o criză de ulcer, când a intrat zâmbind domnul chestor.

- Hm! Citim? În orice situație?

Fără să mai întrebe, întoarse el coperta cărții să vadă ce citesc. „Mda, mda...” (semn că habar n-avea de roman. Păi, de unde să știe el de Simenon?)

- Citesc. Am dat de un subiect mai mult decât interesant. Un comisar face lumină într-o situație mai puțin obișnuită. Descoperă hățișul unei crime mai înainte ca ea să se fi produs. Da' nu înțeleg de ce nu oprește totul, de ce nu-l arestează de la-bun început pe criminal?

- Ei, poate că și victima își merita soarta ce-o aștepta și, el, polițistul, înțelege și condamnarea ei. Oricum, bravo! Suntem gând la gând. Se aude c-a-ți fi... un intelectual...

- Mda, se aude. Fac intelectualii ăștia o gălăgie...!

- Să lăsam! Uite, ai jumătate de ceas să scrii frumușel - îți las colile astea. Bănuiesc că porți pix. Deci: Cum ai procurat dumneata aparatul cu vedere pe timp de noapte, ce-ai urmărit - sincer - dacă mai deții și alte aparaturi, eventual de ascultare sau emisie... Și, cu *amănunte*: cum a ajuns binoclul dumitale în mâna răposatului Nedelcu Ion... Sincer și pe înțeles.

- Răposatul? Vreți să spuneți că vecinul meu, nea Ionică...? Sunteți sigur că e... răposat?

- Vrei să-l vezi și dumneata la morgă? Abia au ieșit de acolo rudele; fosta nevastă...

- Cum... de a murit?

- Acasă la el. La fereastră, ca o mușcată uitată fără apă... *Nebunul fără somn* l-a...

Vecinul meu, Nedelcu! Omul cu cel mai mult timp liber din lume...

- Nebunul nu e chiar nebun, a continuat chestorul. Da' ceva tot avea el, că de jumătate de an nu mai dormea noapțile. Venea seara, familia i se ducea la culcare, el urca în cămăruța fostă a lui, de copil, de-aia are gratii. Că la etaj... Dracu' a nimerit lucrurile așa, ca să aibă și armă cu lunetă, cu infraroșu. Și permis legal. L-a observat pe numitul decedat că-l spionează, și-a luat arma și... când fascicolele s-au nimerit ochi în ochi...

Acum eu, „purtătorul de pix“, mă gândesc un pic speriat la nefericul de Nedelcu. Părea că va face suta cu firea lui cea curioasă cu care mă pândea și mă iscodea zilnic în privința unor date găsite de el prin niscăi manuale școlare de istorie, probabil din pod:

- Dom' profesor, între ce ani a avut loc domnia lui Petru Rareș? Mă refer la a doua domnie.

- Îți răspund după ce mai întâi îmi răspunzi dumneata la o întrebare. Ai citit Creangă?

- Păi, cum de nu?

- Atunci, zi-mi: în ce copac și-a făcut cuib pupăza din tei?

Îl încurcam. Mă provoca apoi la șah, măcar o partidă, „să se-arate pricea“.

Sunt şahist mediocru, dar nu mai puțin de atât. El, unul slab. Nu mă puteam preface că pierd (partenerii cu care juca șah Ceaușescu la Predeal se lăsau bătuti mă, ca să nu-i strice dispoziția).

- Am studiat niște dășchideri noi, dom' profesor. Azi vă fac praf.

La o astfel de întâlnire, nu știu cum o fi venit vorba despre binoclul cu vedere pe timp de noapte. I s-au aprins privirile. O fi știut el ceva? O fracțiune de secundă mi s-a părut că seamănă până... la clonă cu „bătrânul Onassis“ de pe plaja din Glyfada, la Marea Egee.

- Dom' profesor - o mie de ani de recunoștință: nu mi-l împrumutați și mie măcar în seara asta?

- Nu pot. L-am lăsat la Zărnești. Vineri seara și-l aduc.

Primele motive să vezi pe întuneric țin de perversiune. Bezna e malefică. În alcovuri existau uneori oglinzi desupra patului. Unii contemporani pun în loc o cameră de filmat... sau măcar microfoane sub patul în care fac ocazionale partide de sex.

Din vechiul port Faliro până la Glyfada și, mai departe, spre Vouliagmeni, până la Cap Sounion, la templul impunător și atât de bine păstrat al lui Poseidon, plajele se țin lanț. Și sunt

de toată mâna: unele, sălbaticе (și cam murdare!), cu tăpșane de stâncă la nivelul apei, de pe care pescari-turiști își încearcă norocul, altele, de lux, cu o terasă cam într-o parte și înaintând câțiva metri chiar peste apă, precum plaja amenajată cu pietriș mărunț, alb, dintr-o marmură concasată special. Pe care o frecventam eu de regulă. Marea îi luase în primire pietrișul, îl lustruise ca pe boabele de fasole, devenea orbitor de albă, mai ales în fâșia udată de valuri. Ca să ajung acolo treceam printr-o pădurice de pini mediteraneene - sădită anume -, mă miram de prezența printre trunchiuri a unei fete pe care o găseam căeodată studiind la vioară, cu partitura rezemată de șaua unei motocicletе, alături de obligatoria cască de protecție. Urma o altă pădure, de catarge și yachturi legănate într-un port de agrement, treceam de statuia nu știu cărui lider stângist de după război, periodic vandalizată cu vopsea roșie, periodic spălată cu dizolvanți speciali de către primărie.

De unde stăteam eu tologit vedeam, cam la aceeași oră, plecarea yachturilor în larg, păreau himenoptere cărora le cresc aripi doar în perioada împerecherii. Eu ador spațiile strălucitoare, albe, nici nu port, ca aproape toți ceilalți, ochelari de soare...

„Insul“ venea dinspre port, avea pe el doar pantaloni scurți, era negricios-maroniu la piele, nu știu dacă ultravioletele mai pot adăuga ceva. Nu era însă negroid la forme chipului, n-aveau caracter mandibular, ca ale majorității africanilor. Așa înalt, încărcat cu poveri, putea fi comparat cu un pom al vieții - trebuie că au și ei un asemenea simbol, doar toți credem că „unde nu răzbește omul, răzbește pomul“. Într-o mână ducea o tașcă enormă, încărcată de n-o mai cuprindeau fermoarele, pe antebrațul celeilalte ducea, la vedere, prosoape de plajă, pălării colorate, costume de baie, pe celălalt braț arăta numeroase coliere de scoici, chihlimbare sintetice, turcoaze și, bineînțeles, nelipsite - la greci - mătâni de sticlă. Pe după gât purta binocluri mari - cum de au proliferat tocmai aceste instrumente, de le vezi la tot pasul? Ce să vezi mărit ori de aproape? Oprea la fiecare grup întins la soare, așeza meticolos un prosop lângă acesta, etala apoi sprayuri, creme, ochelari și umbrele de soare, „labe de gâscă“ pentru scufundători. Răbdător, aștepta cam două minute, apoi le strângea tot meticolos și pornea la un alt grup. Semăna cu azi uității marchidani de pe la noi, de dinainte și de după război - „prăvălioare pe două picioare“.

Etiopienii au aici reputația unor vietăți speciale: se spune că, dacă nu vând ceva, nici nu mănâncă, fie și zile întregi. Căldura Greciei nu-i deranjează - ei nu intră deloc în apă - au ei acolo, în sudul Egiptului, călduri și mai mari. Un sportiv care participase cu doar o lună înainte la Olimpiadă - la proba distrugătoare, de maraton - și nu reușise să intre între primii douăzeci, îmi spunea că „la maraton ar trebui o categorie separată de concurenți, etiopieni, așa cum sunt categoriile de box, lupte etc. Uite, patru dintre ei au pătruns printre primii zece. Aștia sunt gazele, nu oameni!“

Lângă patruleterul în care eram înscris eu nu s-a oprit, văzuse că sunt „prins“ de joaca unor bătrâni greci - îi și botezasem „onasiși“ - care băteau în plină caniculă o mingulică roșie cu niște palete. Alergau, li se albiseră picioarele de praf de marmură, erau supli, înalți, bronzăți, cu musculatura analizabilă „de vârstă“ ca la écorché-uri. Mă gândeam că, de fapt, toată Grecia e construită pe faptele unor bătrâni, de la Homer, Hesiod, la „tragicii greci“, de la Socrate la Zorba și la... Onassis.

Etiopianul a mai oprit la câteva grupuri, a evitat să deranjeze o frumoasă tânără întinsă inert pe cearceaf, cu brațele și picioarele depărtate ca prototipul uman, înscris în pătrat, al lui Da Vinci. Unde se oprea, o făcea în doi timpi, ca mișcărilor prudente ale unei păsări: o dată ciugulesc, o dată își înalță privirea prevăzător. Poate nu vindea pe aici tocmai legal.

Intrând bătrânii „la apă“, m-am dus într-o parte a plajei unde, la capătul digului, trăgea o barcă pescărească - am o curiozitate nestăpănită când descarcă ei năvodul și de fiecare dată sunt

surprins. Pești de toate culorile - unii sunt de-a dreptul albaștri, alții roșii - vreo șapte-opt specii de raci, unii fioros de mari, caracatițe, scoici diferite. Toate acestea se vând pe loc, întinse pe betonul digului, orice produs are tocmeala lui. Un turc care vindea în piață, Yusuf, îmi spusese că, atunci când tu propui un preț, trebuie să ți se vadă niscăi bani în mână. Nu-ți acceptă prețul? Pleci. Te ajung ei din urmă și acceptă prețul tău („Allah! Ce-am ajuns, să vindem pe nimica!“)

Atunci însă, eu n-aveam motiv să cumpăr pește, de altfel locuiam la hotel. De tocmit aveam totuși să mă tocimesc, anume cu etiopianul „meu“. El era pe întoarcere, spre Faliro; judecându-l după poveri, cred că nu vânduse nimic. Mi-a atras atenția un binoclu anume, fiindcă avea mufe și cabluri electrice, adaptor de tensiune.

- E cu infraroșii, bravă negustorașul.

- Se reîncarcă la priză, e foarte atractiv, interveni un „onassis“ tocmai ieșit din apă.

Era cumva vorbit cu etiopianul „să-i pună pile“?

- Am și eu unul, cumpărat cu doar cincizeci de euro.

- Douăzeci, aș da pe el, am răspuns abrupt.

- Treizeci și cinci, scăzu etiopianul.

- Douăzeci, am răspuns și mai răspicat, pe un ton care putea și să sugereze: „Ce, ești surd? Am zis douăzeci!“

Am plecat, nemaîntorcând capul. Și asta făcea parte din strategie.

Într-un minut, etiopianul era lângă mine. Atât de aproape, că-i distingeam pe obraji gropițele de la cine știe ce „vărsat“ sau alte infecții.

- O.K., O.K.! a zis concesiv, deja desfăcându-i binocluului cureaua împletită cu ale celorlalte.

- Bravo, a zis grecoteiul venind la mine imediat ce negustorul se îndepărtase. Eu locuiesc la etajul al patrulea. Lângă mine e o vilă luxoasă,

cerneală proaspătă

cu piscină. Noaptea înoată acolo femei goale, luminate și de pe fundul apei, și de sus, de luna plină.

(S-o creadă el! Lună plină tot timpul?)

- Îmi mai spăl și eu privirea. Știi, când te uiți prin el, vezi totul portocaliu. Culoare optimizantă... O să las vorbă să mi-l pună și în sicriu. Se zice că acolo e meru întuneric. Și trebuie că se află și niscăi păcătoase... Astea-s atrăgătoare și-n smoață.

Am privit aproape simultan, sus, pe faleză. De la un chioșc adăpostit sub un palmier, etiopianul „meu“ își cumpărase un sandviș enorm, conținea o franzelă întregă. Mușca din el ținându-l cu ambele mâini, ca pe un clarinet.

Înceai binoclul imediat, evident pe poziția „de zi“. Mă interesa de câte ori multiplică zoom-ul lui.

Avusesem în tinerețe un binoclu provenit de la vânătorii de munte, armă desființată de ruși, din ură întârziată și după război, față de aceste corpuri de elită ale armatei române. Echipamentul vânătorilor de munte a constituit după aceea o afacere profitabilă, noua „armată populară“ era acum condusă de ofițeri scoși peste noapte, avansați și câte două-trei grade deodată, dar erau „devotați“ noii orânduiri. Vindeau tot! Bocanci cu vârful pătrat și ținte speciale, costume și mantale pe care țărăncile le mai băgau o dată în vopsea de coji de nucă, pentru nemaicunoaștere, centuri late de toval din care unii cismari puneau și pingele, foi de cort bălțate și... binocluri. Al meu avea grilă interioară pentru calculat distanțe și mărimi ale obiectivelor, astea puteau fi folosite și în artilerie pentru reglarea tirului. L-am folosit mai mult eu, pe munte, luasem de tânăr obiceiul de a hoinări prin Bucegi, Gârbova, Piatra Mare.

De data aceasta privesc prima oară cu un binoclu spre largul mării... Un șir de yachturi ieșise în larg dinspre Salamina, avea să dispară curând pe dincolo de insula Egina... La întâlnirea cerului cu apa, părea a nu mai atinge marea; poate doar părea.

valentin tașcu:

Lupul și haita

De la Antonio Lobo Antunes am învățat că singurul adevăr palpabil e cel autobiografic.

Nu sunt mare scriitor, iar dacă sunt, asta o știu numai eu și poate încă vreo doi -trei. N-o știe nici familia mea, adică familiile, pentru că membrii lor nu mă citesc niciodată, cum adesea se mai întâmplă cu cei foarte apropiați. Aceștia mai degrabă ar vrea să mă vadă trebăluind pe lângă căși, ca un om normal.

Am scris multe cărți despre care numai eu știu adevărul, iar uneori acesta este destul de îngâmfat (ceea ce nu place celor care nu m-au citit). Am primit ceva premii pentru ele, habar n-am cum, cel mai adesea pentru cărți pe care mai nimeni din jurii nici nu le-au văzut; ori că juriile n-au avut cui să le dea (celor din grupul lor), ori din rațiuni sentimentale (la necazuri, în special, ca o contribuție financiară - e clar, dacă te îmbolnăvești grav sau îți moare cineva, ai șanse, indiferent de valoarea reală a cărții propuse, cunosc destule cazuri). Surprinzător (de fapt nu), cei câțiva care au avut plictiseala să le parcurgă cu ceva atenție, le-au declarat excelente, chiar mai mult decât mă așteptam (printre ei, straniu, un german, un evreu, nici un daco-român sau aromân de-al meu).

Așa că m-am decis cu zâmbetul pe buze să-mi aștept postumitatea. Ea e singura mângâiere a scriitorului care se declară "ratat". Dar mai rar se întâmplă așa ceva, mai nimeni nu o recunoaște, de teamă să nu fie adevărat sau să fie luat în serios. Numai cel care e convins că nu e așa are acest curaj. E ca la nebuni: internatul care spune despre sine că e nebun înseamnă că nu e și invers.

În romanul meu **Miluta** (apropo, necitit de nimeni, dar deja premiat de două ori?!!) am scris despre aceste fenomene, m-am amuzat de ele, dar n-am încercat explicații. Mă întreb acum, de unde oare această neplăcută, dar amuzantă (doar pentru mine, pentru că altora nu le procură nici o plăcere) întâmplare? Ca să răspund, mă văd nevoit să recurg la autobiografia mea secretă, în primul rând la cea afectiv-socială.

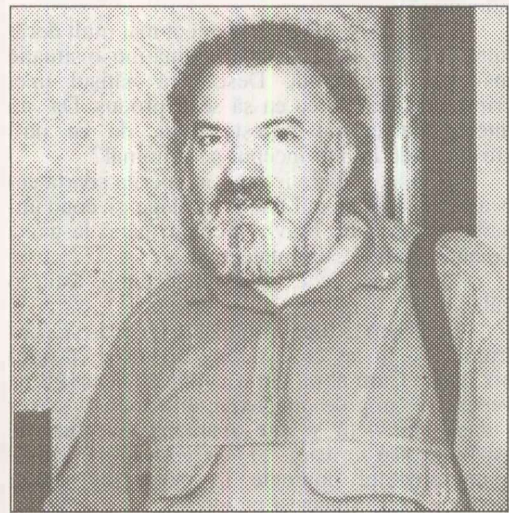
În școala primară m-am trezit singur în clasa întâi, într-o încăpere cu patru grupe de vârstă, clasele 1-4, cu un singur învățător foarte tânăr (era în cătunul Dealul Ștefăniței, în Maramureș). Știind eu a ceti și scrie de pe la patru ani, m-am trezit singur printre mângâitorii de bastonașe, virgule, linioare înclinate, menite a conduce spre caligrafierea vestitelor O - I

- OI. Evident, m-a apucat o plictiseală de moarte în toți acești ani, la care eu citeam **Așa s-a călit oțelul** (600 de pagini) în vreme ce confrății mei silabiseau "ANA ARE MERE". A fost primul element al senzației de handicapat, nu eram deci "ca" sau "cu" ceilalți. Iar dascălii m-au și amendat, cu note mai mici la caligrafie (e adevărat că nici azi nu știu să scriu "frumos", chiar dacă scriu, inutil, "bine").

La gimnaziu, la liceu, dar chiar și la facultate, mi-am dat târziu seama că știam mult mai multe decât o bună parte dintre profesorii mei. Era și normal, din moment ce aveam un plan de lectură de minimum 200 de pagini de tot felul pe zi, chiar și în vacanțe, iar profesorii, până și în ziua de azi nu citesc mai nimic. În consecință m-am trezit din nou singur, pentru că dascălii mă cam urau, iar colegii mei se uitau la mine ca la un tâmpit care prefera să citească în loc să se joace sau să piardă pur și simplu vremea de pomană. La filologia clujeană mai ales, când am început să mai înțeleg ce e cu lumea, am chiar renunțat să mai merg la mai toate orele, din clipa în care am observat că mai toate cursurile erau confecționate din prefețe pe care eu le citisem demult, dar mult mai puține decât parcursesem eu. Așa că citeam toate nopțile, iar ziua dormeam până spre prânz. Evident, era să fiu exmatriculat pentru absențe și m-am trezit că am terminat studiile fără să am legături decât cu doi-trei colegi (cu care jucam de regulă table) și cu nici un profesor; am rămas așadar și mai singur decât eram la început.

Singura mea perioadă de colectivitate (forțată, e drept) a fost armata de doar 5 luni și ceva pe care am petrecut-o, după terminarea facultății, la Otopeni (acolo unde Petru Popescu a trăit și a scris **Dulce ca mierea e glonțul patriei**, imediat după mine). Nu zic că mi-a displicut, dimpotrivă, pentru că mi s-a părut a fi ceva nou, necunoscut, chiar dacă am sesizat multe situații absurde. Dar vremea asta a trecut ca fumul.

Am avut apoi ghinionul să fiu repartizat (pentru că am luat, desigur, la atâta lectură, note bune la examene) în cercetarea științifică, domeniul istorie literară (după ce am refuzat, spre surprinderea tuturor, propunerea de a fi asistentul singurului profesor pentru care am avut admirație, pentru că doar el a reușit să mă caracterizeze - cu neonorantul, dar realul epitet "brânză bună în burduf de câine"). Fatalmente, zeci de ani, în cercetare, am fost tot singur, pentru că acesta e specificul muncii: ți se dă o temă, mai precis îți

propui una, pe care ai obligația s-o dai gata până la sfârșitul anului, te privește cum și când muncești - pot să spun că aceasta a fost cea mai fericită zodie a mea, pentru că e fantastic să faci o viață întreagă numai ce-ți place și fără un program fix, fără "condică".

Acum, după atâta amar de fericire solitară, am ajuns, abia de un an, vârat în învățământul universitar, deci într-o colectivitate dubioasă (studenți nepregătiți și cadre didactice pe măsură) care mă nemulțumește profund. Neîndoielnic, mai toți "colegii" mă privesc cu profundă antipatie, ca pe o excrescență incomodă, pe care ar extirpa-o oricând cu satisfacție. Ce-i drept nici eu nu-i iubesc prea tare, pentru că sunt deștept, dar ei sunt, vai... "mulți", vorba lui Alexandru Lăpușneanul către Moțoc. Ce să mai zic că mai toți sunt și fuduli, parca pentru a confirma zicala (dar mai sunt și agresivi). Sigur că nu toți sunt la fel, dar las fiecăruia să aleagă autoexcluderea și mai mult ca sigur că nu va mai rămâne astfel nici unul pe lista infamantă.

Nu mai am de așteptat, în materie de singurătate, decât moartea, care mai mult ca sigur se va petrece în perfectă solitudine (fiecare moare singur).

Aceasta (soarta) mi s-a dat. Dar să vedem ce am făcut eu pentru a corecta traiectoria acestui handicap din specia "lupului singuratic". N-am făcut, evident, decât să fie și mai rău. Ce a stricat destinul, am perfecționat, deseori chiar și împotriva voinței mele.

După terminarea facultății, la Cluj, am cochetat cu cenaclurile, mai întâi cu cel de la "Tribuna". Acolo erau deja constituiți "în grup" o serie de viitori mari scriitori: Ana Blandiana, Gheorghe Pituț, Ion Pop, Nicolae Prelipceanu, Vasile Igna, Mircea Oprîță, toți colegi de generație. Aici se erijase în "șef de școală", în "spiritus rector" maioreșcian Ion Papuc. Îl diviniza toată lumea, inclusiv eu, chiar dacă de la început i-am fost antipatic, iar de câteva ori m-a și executat cu "autoritate" la unele dintre rarele și ezitantele mele intervenții. Se bucura când putea pune la punct pe cineva. Nu s-a ales nimic de el, iar când, după o lungă perioadă de oralitate pe care o crezusem socratică, a publicat un articol, evident în "România literară", a fost o catastrofă, iar insul a rămas un obscur poet și un mic editor. Dar răzburarea aceasta

tardivă a sorții nu mi-a folosit mie la nimic. Minat de o timiditate izvorâtă dintr-un respect bolnăvicios pe care l-am avut și-l mai am pentru toți cei care scriu, buni sau răi, am stat retras, fără să îndrăznesc să le spun confrăților cenacliști și cu atât mai puțin "mentorului" că și eu scriam poezii. Astfel am adunat vrafuri de manuscrise neștiute și nebănuite de nimeni, pe care le-am publicat abia la cincezeci de ani. Abia atunci am constatat că de fapt erau bune. Dar gestul, e limpede, a trecut neobservat și a rămas singular.

Între timp, în compensație, am trecut/pășit tot cu timiditate, în tagma criticilor, nu ca să mă defulez, ci ca să mă controlez în permanență tot pe mine, să mă compar, cu autorăutate adesea. Aici am avut de-a dreptul ghinion, ca dovadă că nu mi-era sortită intrarea în colectivitate, în "grup" sau, hai să zic, "în haită". La "Tribună", unde am debutat cu o recenzie în 1968 (6 iunie, "ziua cea mai lungă" a debarcării în Normandia în 1944 și ziua în care a fost asasinat Robert Kennedy), în redacție exista un fel de "grup" ("haită") sub conducerea unui critic de mâna a doua, Ion Oarcășu. Acesta, cunoscându-și, în taină, cum am mai spus, propriile limite, încerca să se impună pe plan național atacând tot ceea ce nu era clujean sau "tribunist", lansând diatribe împotriva celor care aveau să devină "floarea" criticii actuale: Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Valeriu Cristea, Lucian Raicu, Mircea Iorgulescu și alții. Astfel, debutul meu a căzut prost, pentru că am fost considerat ca membru al acestei "grupări", deși n-am dat niciodată dovada vreunei apartenențe. Același ghinion a căzut și pe capul altor câțiva tineri care s-au apucat de scris în acea perioadă (Mircea Vaida, care însă s-a declarat adeptul lui Oarcășu, Mircea Popa, Aurel Sasu). Drept urmare, de la București mi-au tot venit semnale de respingere la tot ce scriam, în special din partea lui Mircea Iorgulescu. Eram, deși tânăr, ca și îngropat.

A urmat episodul "Echinoc". Am simțit în tinereții aceia, doar doi-trei ani mai nici ca mine, o valoare de "grup", cum n-a mai fost de la "cercul literar de la Sibiu" și de la grupul de la Târgoviște. Ca dovadă că mai toți au ajuns în timp, redactori-șefi de mari reviste, șefi pe la culturi județene, vreo câțiva chiar miniștri, directori generali, angajați la Radio France, ba unul chiar Președinte al Uniunii Scriitorilor. Eu tot cu neșansă: cei câțiva anișori în plus și faptul că am intrat la facultate la 17 ani au făcut să prind vremea constituirii cenaclului și apoi a revistei "Echinoc" cu studiile încheiate. Așa că, deși am fost prezent de la prima ședință a cenaclului, deși

am scris în tot cursul primului an de apariție a revistei, nefiind student, mai nimeni n-a rămas cu impresia că aș fi fost membru fondator, în afara celor care chiar au fost: Eugen Uricaru, Marian Papahagi, Adrian Popescu, Ion Mircea, Dinu Flămând, Petru Poantă, Ion Vartic. Cei care au urmat mă ignoră sistematic, iar unii au prins chiar să mă deteste. Din păcate "grupul" inițial, pe care întemeietorii au dorit chiar să-l desființeze după zece ani, a devenit "haită". Eu am avut de pățimit, chiar dacă aversiunea unora era inexplicabilă. Cum ar fi Al. Cistelecian și Virgil Podoabă (e drept că nici eu nu înțeleg de ce sunt "mari scriitori", dacă tot n-au operă, mult mai mari decât mine, care am), care s-au străduit și au reușit să mă înlăture de la cronică revistei "Familia". Poate că această neacceptare de grup este singurul episod pe care-l regret. Dar nu întru totul, pentru că din "Echinoc" s-a desprins cațiva ani mai târziu un "grup" format în jurul lui Mircea Zăciu, la care au mai aderat Augustin Buzura, Ion Pop, Liviu Petrescu, Grigore Zanc și alți câțiva. O vreme am frecventat și eu întâlnirile elevate care aveau loc în casa profesorului de pe strada Bisericii ortodoxe, nr. 10 (un fel de Downing Street balcanic). Am fost încântat la culme, dar neșansa m-a urmărit și de data aceasta. Din întâmplare (de fapt nici vorbă de întâmplări, pentru că totul trebuia să mă ducă la singularizare) m-am "prins" că doi dintre elitiști îl turnau de mama focului pe profesor. M-am enervat, pentru că acesta îi chiar iubea pe cei doi, iar pe mine mă neglija, am plecat furtunos pe scările care coborau de la etaj, iar când Zăciu a venit după mine să mă întrebe ce-am pățit, i-a spus furios: "sunteți prost și naiv, dom' profesor!". De bună seamă am fost exmatriculat din haită, dar și din grup. La aniversarea a 70 de ani ai lui Mircea Zăciu am scris un articol care i-a plăcut tare mult, în care pomeneam și cele de mai sus. S-au făcut calcule care ar fi cei doi și au ieșit alți doi decât cei știuți de mine. Ha, or fi fost patru sau poate și mai mulți. Oricum, în **Jurnalul** său, profesorul l-a "găbjiț" pe unul dintre ei, dar era prea târziu. Nimeni n-a pățit nimic în afară de mine care a trebuit să rămân "lup".

Am încercat apoi să mă alătur la grupul (în parte "haită") de la "Tribuna" condusă în deceniul al optulea de către D. R. Popescu. Mai c-am reușit, numai că, nefiind învățat cu supușenia, prin 73 sau 74, când Nicolae Breban a fost atacat în C.C. al P.C.R. de către Titus Popovici, am refuzat să-l înjur, la comandă, în revistă. Evident, grupul, mai bine zis partea de haită, m-a exclus.

Am trecut la "Steaua". Aici mi-a plăcut, pentru că Aurel Rău conducea cu delicatețe revista, iar aceasta ajunsese a fi una dintre cele mai rezonabile din țară, iar așa-zisa grupare (Aurel Gurghianu, Victor Felea, Virgil Ardeleanu, Petru Poantă, Adrian Popescu, Ion Mircea, Aurel Șorobetea, Dinu Flămând și din nou Eugen Uricaru) era compozită și nu se manifesta ca haită. Numai că și aici, tot eu am fost de vină, în loc să lucrez pentru întreținerea valorilor mele scriitoricești, m-am pus pe

cântat pe la chefuri, la ospete, șezători, încât toată lumea mi-a apreciat aceste calități, muzicale, uitându-se că scriam câte trei și patru articole bune în fiecare număr al revistei. Târziu de tot, după ce am tipărit un volum de versuri excelent, **Școala morții**, și el nebăgat în seamă, Ion Mircea mi-a adus cea mai stranie insultă-omagiu (oximoron) care s-a pomenit: citind el, nu se știe prin ce minune, opul respectiv, mi-a zis surprinzător "măi, Bebe, n-am crezut niciodată că tu ești atât de profund!"

Cu timpul mi-am făcut un obicei din a refuza să intru în orice grupare, deși acestea s-au perindat excesiv (optzeciști, cenacliștii de luni și altele), ba, chiar și în haitele constituite în numele democrației după '89. Dacă am aderat la un partid anume, a fost din convingere, dar m-am retras când am constatat că, de fapt, nu de partid era vorba, ci de o haită a haitelor. Evident, încercând și aici să fac pe "lupul singuratic", am fost sfâșiat fără ezitare.

Nu mă învăț însă minte. Pe plan profesional, la universitatea unde muncesc, asist cu amuzament cum o haită de nulități fac tot posibilul să mă înlăture și probabil vor reuși. Pe plan scriitoricesc, am apucat deja să scriu (la "Convorbiri Literare", în polemica cu Grigurcu) și să o spun (recent la un festival de la Turnu-Severin) că Dumitru Radu Popescu este singurul pretendent credibil la Premiul Nobel pentru literatură. Ei, bine, cum să mă mai agreeze Nicolae Breban, Mircea Cărtărescu și alții, și alții. Iar eu continui să râd, ca "proștul în Târg"-u-Jiu și să mă cert cu morile de vânt, urlând la... lună.

E limpede, chiar dacă am convingerea că lupul singuratic, dacă este cât de cât apreciat, e sigur că aprecierea respectivă e reală și probată, în timp ce lupul din haită se acoperă cu gloria haitei, fără a se mai pricepe dacă el singur are vreuna, nu recomand nimănui să fie solitar, dar nici solidar (dihotomie propusă de curând de către Vasile Andru pentru "Viața Românească", la care am răspuns, dar mult mai decent, deci mai teoretic, deci mai constipat). Oricum, din punctul de vedere al publicului, care nu citește mai nimic în România, toți scriitorii sunt niște ratați; nu numai eu - măcar la acest nivel nu mai sunt atât de singur.

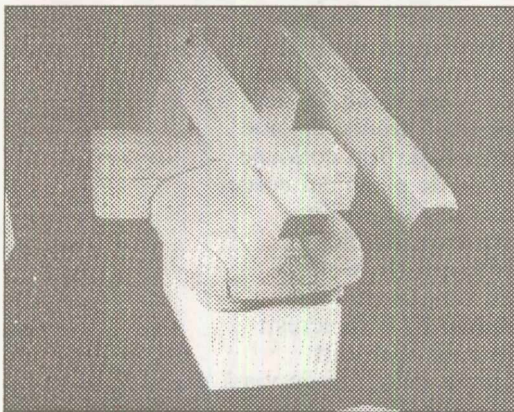
Concluzii:

- "haita" obține toate favorurile în timpul vieții, care se pierd postum: "hăitașii" rămân însă cu premiile, cu prezența pe toate listele, cu faima efemeră;

- "lupul" este privat de toate cele de mai sus, dar uneori i se conferă după... dar nu e chiar sigur; eu aș alege, în ce mă privește, varianta de a trăi foarte mult, așteptând să moară toți cei "hăitași", ca să-mi mai rămână ceva onoruri;

- "haita" e deșteaptă, mai bine zis *dășteaptă*, iar "lupul" e un prost;

- "haita" face pe om.

reacții

Poeme pe înțelesul lor
Poate face politică poezia
se-ntreabă Maria
Da! Ne-a demonstrat-o odată
poezia angajată
Poeții de curte numai ode au scris
prezicându-ne viitorul de vis
Satira în tum au închis-o
acolo să stai proscriso
Cel mai iubit era mulțumit
chiar și cu poezia l-am slujit
I-am desfăcut satirei cătușele
politicienii să meargă de-a bușile
Când ia spada în mână un vers
pe demagogi de la bucate i-am șters
Dar vai poezia am aruncat-o la coș
și ne-am uitat în gura unui moș
ce ne-ndruga poliloghia
Face politică Mario poezia!
Un vers ce părea șugubăț
poate deveni justițiarul băț
Cum pot schimba lumea
Cum pot schimba lumea
două versuri strâmbe
pe care nu le mai gustă contemporanii
nici guzganii
Poeții trebuie să-și planteze sămânța
ideilor chiar și în brazdă de vânt
Vreun suflet rătăcitor
o va culege poate
s-o însămânțeze în pieptul copiilor al nepoților
Nu se poate să rămână pentru totdeauna
sterp pânțele poeziei
Omenirea își va umple burta
de hrană mai mult sau mai puțin ecologică
apoi va rumega un vis poetic
în pauza de masă
Nu disperați cioplitori în cuvinte
omul e un animal afectiv
nu poate abhora arcanele sufletului sfinte
Legat de pământ
Te-ncarcerează spațiul
ca un destin implacabil
Din timp poți ieși când dai în primire viața
Lutul îți pune la păstrare oasele albe ieroglifice în cartea glicii
Rareori poți să-ți iei lumea în cap
Țintuit în *iepoacă* de tivul graniței acum îți lipsește turma de lei
europeni pe care s-o trimiți la păscut pe meridiane exotice

Legat de pământ îți strecuri plecările în rucsacul norocosului evadat
deși știi că nu se mai întoarce

Vin *roșu*

Atâta vin de *urss* roșu îngurgitase tânăr moșu
Cu mințile prinse-n clinci părea acum de 45
Se credea mare-nvățat cum țara n-a mai făt
Să batem pasul pe loc ne invita la cazacioc
Iar acoliții lui pe-afară s-au pricopsit și se-mbuibară
că-n al cinsprezecelea ceas nu le ajungi cu prăjina la nas
În loc să se-ascundă-n găuri vor să ne-mpingă iar în hăuri
Voise să ne îmbete moșuă cu vinul lui de cel *roșu*
Și ne-a amăgit amarnic cu zâmbetul lui fățarnic
Zic unii să-l dăm uitării dar cât rău a făcut el țării
plângă acum în pragul serii și să cheme iar minerii

Șase case

Șase case și mai vrea încă una la șosea și o curte cu păsări multe
Ca să-i numărăm la ouă o vară sau poate două
Stupid people zise mai an unul denumit Trucan
Și parcă n-a greșit deloc când ne-atâma un breloc
de vreo douăzeci de ani ca să scăpăm de guzganii
Trec anii acuși acuși nu scăparăm nici de guși
de cele roșii arogante nici de minciuni gogonate
Cu mafiile se-nhăitară să ne dea din țară-afară
Și ne-au trimis la căpșuni să rămână ei stăpâni peste țara românească
Dar vă spun c-o s-o mierlească
O să-i prefacem în stâncă dacă n-au mierlit-o încă
Omul cal
Copiii țipă de foame n-ai să le dai câteva poame
"Du-te omule și te-nhamă la grapă că ploile stau să înceapă"
zice nevasta și el o ascultă îndemnat de o voce ocultă
Grâul semănat cu mâna făcuse deja săptămâna
de când trebuia să-ncolțească pământul era ca o iască
Zâmbetul tătucului radia mulțumit spre Evul Mediu din nou am pornit
Doar aparent noua democrație comunismul nu voia să-l învie
Trebuie să cunoaștem adâncul suprem ca din cădere să facem totem!
Au rămas în mocirlă ofiliți trandafirii fals înfloriți
Televiziuneauciderea mea
Singular în urbea de câteva sute de mii de locuitori
mă tem să nu mă izbesc de vecinii invizibili
Când ies din închisoarea cu celule suprapuse am ochi de cârțiță
Deși ne salutăm cu zâmbet prefăcut fiecare e tot mai singur
Dincolo de ușile numerotate sau nu moduri de viață din secole diferite
Un singur liant - televiziunea prin cablu
dar facem parte din caste diferite care se cheamă vai cele mai multe

nicolae sârbu

Senin de venin și salata verde

Dacă roșesc când îi aud pe îngeri
vorbind porcarioare pe la colțuri,
când un vânt necunoscut
prin partea locului
ridică rochița statuiilor de ceară,
tocmai fugite dintr-un conspect,
dacă refuz cu desuetă demnitate
să huidui hienele să-njur
expresiv în biblioteca becali
cu miros de berbeci aurii în coarne,
de mai subtilizez salate substituit
din grădina fantomă a ursului
și dacă în mod cu totul suspect
nu-mbrățișez pe la spate
râmătorii velini fără de rimă
și refuz obsesiv ce-mi place
să recunosc cel mai mult
și mai mult la tine, teroristo,
când declanșezi potopul
dintr-un senin de venin
ce-ntre perdele mă va pierde,

după toate astea puneți
o garnitură de strigăt cu măsură
și salată verde.

Sah în orb pe acoperișul catedralei

Joc șah în orb, nu râde
pe tabla încins orbitoare
din acoperișul catedralei,
printre excremente de greier,
joc șah în orb cu un gâde,
să mă ierte Dumnezeuul mahalalei,
un mieunat suspect din senin
mă gădilă pe creier,
dinspre cruce vine iz de pelin
și dă amploare rafalei,
miaună regina la fiecare mutare
a semintelor în păstăi,
sau pisicile care mă chibițează
să-mi țină vigilența plină de vin
cât se poate de trează,
pe acoperișul încins
la incandescență al catedralei,

când mut în disperare nebunul
să-l smulg din prăpastia
păgână a ochilor tăi.

Ciorba mării ei de viață

Nu era o nuntă ca nunta,
la care vine omul om,
nu oameni de zăpadă.
Pe nesimțite mă-nsurasem
cu ceața, de parcă
un om de zăpadă
ar fi picat voluntar
și dezinvolt din pom.
Dădeam cu spirt de zor
și totuși făceam cu ea,
cu ceața vreau să zic,
pe după frunze lacome
de lotuși, prin cotloane
pline de păianjeni cruce,
batarzi de vinilin,
statui de inimic.
Mulțime de batarzi
de vânt și vinilin,
numai buni să acrești
la o adică-n mirt
ciorba mării ei de viață.

S Mai puțin dinamitară și mai plină de lirism este poezia grupului Naum-Păun-Teodorescu. Și ei sunt bătuiți de demonul teoretizării și explicitării formulei. În manifestul doctrinar al acestora, **Critica mizeriei** (1945), se proclamă legătura ombilicală a suprarealismului cu condiția umană - considerată îngenuncheată. „Mizeria“ este, de fapt, poezia din vreme, suprarealismului revenindu-i misiunea de a elibera „expresia umană“, iar revoluția trebuia să redea omului libertatea. De fapt, dintre cei trei (și de fapt din întreg grupul suprarealist) doar Virgil Teodorescu are, în acest răstimp (1944-1947), un discurs poetic mai conturat și mai consistent, prin cele patru volume publicate. Gellu Naum, după cărțile de poezie care l-au așezat pe podiumul suprarealist interbelic (**Drumeful incendiar**, **Libertatea de a dormi pe-o frunte** și **Vasco de Gama**), se refugiază în proza suprarealistă (patru volume), publicând doar sporadic poezie (**Culoarul somnului**, 1944); la fel și Paul Păun: o plachetă de versuri (**Marea palidă**, 1945).

Revenind la conținutul poetic suprarealist al acestei facțiuni, să începem cu Virgil Teodorescu (1909-1987). Traseul poetic al acestuia este emblematic pentru suprarealismul de stânga din estul european.

decenii sub convulsii

Când flautul modernist va fi sfărâmat și înlocuit cu goarna și tobele „frontului“ realist-socialist și când diriguitorii literari vor considera ca reală și autentică transformarea spirituală a „vechilor“ scriitori (recte însușirea învățăturii marxist-leniniste și lepădarea rămășițelor burgheze), Virgil Teodorescu (dar și Gellu Naum și alți interbelici) vor adera la paradigma poeziei de stat, realist-socialistă, odată cu micul dezgheț ideologic început în 1954, prin volumele: **Scriu negru pe alb** (1955), **Drepturi și datorii** (1958), **Semicerc** (1964), pentru ca, între 1967-1987 să revină la matricea suprarealistă ori la poezia modernistă, printr-o avalanșă de cărți.

Această matrice suprarealistă corespunde etapei inițiale a liricii lui Virgil Teodorescu (1945-1947), fiind circumscrisă volumelor **Blănurile oceanelor**, **Butelia de Leyda**, **Au lobe du sel**, **La provocation**, precum și altora, scrise în colaborare cu Gellu Naum: **Spectrul longevității**, **122 de cadavre** (1946) și **Eloge de Malombra** - creație comună a celor cinci poeți suprarealiști pomeniți în acest context.

Volumul de debut **Blănurile oceanelor** (1945) expune, ca într-o poetică sui generis,

Momentul literar 1944-1948. Poezia

ana selean

încă de la prima pagină, maeștrii; care nu sunt puțini: de la Rimbaud („Poezia nu va mai ritma acțiunea, ea va fi înainte“), la Lautréamont („Poezia trebuie să aibă drept scop adevărul practic (...)“) și Eluard („Într-o zi oamenii vor arăta ceea ce poetul a văzut“), continuând cu Novalis, Gaston Bachelard, Paulthon și sfârșind cu Engels („Ceea ce lipsește tuturor acestor domni este dialectica“).

Primul poem, **Munții din vise**, expune nu numai tehnica lirică (cea onirică), ci și motivele („munții“) poeziei: dragostea, cuplul, femeia, evadările exotice, oboseala, revolta, natura, „secolul de durere“ etc., dar mai ales sentimentul poetic, tipic suprarealist: cel de ură:

*Urăsc cuvintele care trădează
revolta (...)*

*Urăsc femeile curate ca un pahar
(...)*

*Urăsc moartea și înlănțuirea egală
a anotimpurilor (...)*

*Urăsc cu o indescriptibilă putere
Aceste poeme de dragoste.*

Sentimentul și starea poetică generale nu sunt, însă, nici de ură, nici de oripilare, ci de melancolie și contemplare, iar poemele de dragoste, majoritatea, conturează un onirism suav și un scenariu erotic plin de gingășii și purități, în care un „el“, rănit de frumusețe exotică (*În pădurile de baobabi ale imensilor tăi ochi / Vânez păuni și păsări lyră*), sau *obosit (...)* după acest refuz sau numai lucid (*N-am știut niciodată/ Că în fundul cutiilor de pudră/ Zac mușcăturile amanșilor tăi*), se dorește rătăcitor în tine/ *Ca într-un velur sălbatoc sau ocrotit de ființa iubitei:*

*Dacă aș cădea, sângele tău m-ar prinde
ca o plasă bine întinsă (...)*

*Pântecul tău m-ar primi ca o flacără
siguratică (...)*

Și părul tău de lespezi mirositoare (...)

*Mi-ar umple urcioarele / Mi-ar tăia
vinele.*

Dar să nu ne înșele acest onirism cuminte, acest scenariu domestic al unui cuplu în care el contemplant misterul feminin, topit în îndeletniciri obișnuite: îmbrăcându-se (*Încerci ca pe un arc rochia*), pieptănându-se (*Vei câștiga un fulg mai mult cu această nouă coafură*), hrănindu-se (*Dimineața mănânci piersici reci înfășurate în/ frunze de ferigi*) etc. Căci gesturile banale, comune, au rezonanțe (și

simbolică) neprevăzute, asociațiile sunt insolite, iar imagismul este mobil și divers, exotic și teatral, indiferent de motivul poetic:
- oboseala existențială (**Masca de os**, **Ghirlanda vocii în jurul mării ei splendori** ș.a.);

- călătoria onirică (**Peisaj necunoscut**, **Haina de vulpi vii**, **Câștigătorul maratonului**, **Harta fără fluvii** ș.a.);

- revolta (**Aruncătorul de bumerang**).

Păstrând teatralitatea, tonul elgiac și imagistica șocantă, sonoră, păstrând și tema fundamentală: erosul, cel de-al doilea volum (**Butelia de Leyda**), tipărit în același an, evoluează spre un suprarealism morbid și o metaforizare vecină cu ermetismul:

*Îmbraci pirateria ca florile din pădurea
adormită (...)*

*invidiezi dezgustul jerbilor monumentale
îți clatini părul în fața morților - Gheață
arsă);*

sau:

*Caut scheletul tău la toate ferestrele (...)
sânul ca o pasăre moartă căzută în iarba
(Cel mai surd)*

și încă: *brațele tale de languste sunt
somniale / umărului (...)*

sunt frații Grahi (...)

langustele sunt Alsacia și Lorena (...)

*sunt privirile mele rătăcite fără speranță
pe brațele tale întoarse din vis
îmbrăcate în moar (Ceea ce atingi).*

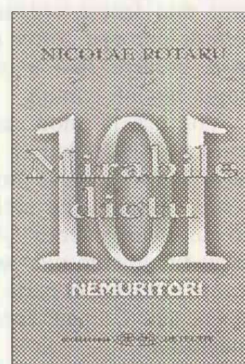
Recuzita suprarealismului susține un sistem de imagini centrat pe câteva obsesii (părul iubitei, ochii, vocea, apa, portocaliul), dar și pe imagini specifice onirismului („sordidele peisaje de apă“, „lava vulcanilor“, corali, scoicile, „bandă de hiene (...) / bandă de vise“, „rochii de porțelan“, „câmpuri haotice“, „butelii de Leyda“, „conspiratori domestici“, aurora boreală etc.etc.) care pun în lumină disponibilitatea fantezistă, inventivitatea imagistică și asociativă. Acestea vor domina în celelalte plachete care conțin predominant proze poetice, cu excepția poeziilor fără titlu (de fapt un amplu poem reflexiv în limba franceză) din cartușia **Au lobe du sel**:

*Je pourrais croire que je te rencontre
dans les fragments
que l'ombre jette a la lumiere.*

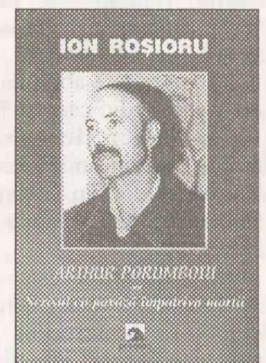
1) **Il seme del piangere**
(Sămânța plânsului)
(Giorgio Caproni),
Editura Casa
Cărții de știință

2) **Mirabile dictu**
(Nicolae Rotaru),
Editura Detectiv

3) **Arthur Porumboiu - Scrisul ca pavăză împotriva morții**
(Ion Roșioru),
Editura Ex Ponto

ezra pound:

Misiunea profesorului

Artiștii sunt antenele speței. Dacă afirmația pare incomprehensibilă, iar consecințele ei necesită explicații mai amănunțite, voi spune că scriitorii unei nații reprezintă măsura intensității și volumului vieții intelectuale ale acelei națiuni. Ei sunt instrumente care înregistrează, iar dacă rapoartele le sunt false, răul produs este incomensurabil. Dacă ați vedea pe cineva, la un spital, vânzând termometre defecte, l-ați considera un escroc de cea mai crasă speță. Însă, timp de cinci decenii, un tratament analog al gândirii a existat fără să arunce nici un fel de discreditare asupra celor care l-au practicat.

Din acest motiv nu m-aș simți vinovat de genocid dacă prin vreun miracol aș fi avut vreo dată plăcerea să-l lichidez pe Canby sau pe editorul de la „Atlantic Monthly” și pe cei care îi reduplică, ori de a ordona moartea și/sau deportarea în masă a unui mare număr de persoane afabile, suave și moderate, perfect și confortabil convinși de respectabilitatea lor, cu toții incapabili de orice tresărire a conștiinței datorate vreunei forme de lașitate mentală sau oricărei falsificări de rapoarte, de orice fel.

Criminalii nu au nici un interes intelectual. E clar oare pentru profesorii de literatură că scriitorii care falsifică ceea ce înregistrează păcătuiesc împotriva bunăstării sufletului unei națiuni? E posibilă vreo „voce din audiență” care să poată susține contrariul? E vreun cititor atât de umil care poate să dea pe față neînțelegerea acestei afirmații?

În măsura în care educația și presa nu au creat în zilele noastre un blazon al acestei viziuni, primul pas al reformei educaționale este acela de a proclama necesitatea înregistrării oneste și de a exercita o intoleranță antiseptică față de toate rapoartele lipsite de exactitate despre literatură - intoleranță aidoma celei profesate față de un raport fals la un spital sau o analiză falsă într-un laborator de spital.

Aceasta înseamnă abolire a vanității personale în reprezentare; înseamnă abolire a acestei vanități, fie că scriitorul vorbește despre societate, în ansamblu, despre ordinea socială și economică, ori despre literatură însăși. Înseamnă abolirea vanității locale. N-ați tolera un medic care ar încerca să vă spună că febra pacienților din Chicago a fost întotdeauna mai mică decât a celor care suferă de aceeași febră în Singapore (în afară de cazul când instrumente exacte ar înregistra această diferență).

Întrucât presa este vădit coruptă, zilnic, săptămânal și lunar, este învederat că este la latitudinea profesorilor să acționeze fără să mai aștepte ca jurnaliștii și revistele să-i sprijine.

Viața spirituală a unei națiuni nu este o proprietate personală. Rolul profesorului este de a menține integritatea sufletului național. Cum există mari specialiști și descoperitori în medicină, tot așa există și „mari scriitori”; dar, odată o descoperire făcută, medicul local, la fel ca și descoperitorul însuși, nu are nici o scuză dacă nu reușește să aplice remediile și profilaxia cunoscute.

Un sistem economic vicios a corupt toate ramificațiile gândirii. Nu există nici o posibilitate de a evita în cele din urmă percepția acestui fapt. Mai întâi trebuie să depistezi boala, apoi să o tratezi.

II

Deficiențele educației și ale profesorului sunt cel mai puternic resimțite de fiecare în parte, ca pentru sine; primul lucru de făcut este examinarea conștiinței, al doilea, îndreptarea voinței spre lumină.

Primele simptome pe care le va găsi vor fi, după toate probabilitățile, indolența, lipsa de curiozitate, dorința de a fi nederanjat. Aceasta nu e cătuși de puțin ceva incompatibil cu obiceiul de a fi foarte ocupat, în mod rutinier. Până când profesorul nu va dori să știe toate datele, să separe rădăcinile de ramuri, ramurile de rămurele și să surprindă esențialul din structura principală a obiectului său, greutatea relativă și importanța părților, el e doar o bucată de lut neînsuflețit în sistem.

Boala ultimului veac și jumătate a fost „abstracțiunea”. Aceasta s-a răspândit ca tuberculoza.

Luați exemplul izbitor al termenului „Libertate”. În secolul al optesprezecelea, Libertatea era zeificată și avea o formă. Cu alte cuvinte, Libertatea era „definită” în Drepturile omului ca „dreptul de a face orice nu lezează o altă persoană”. Propoziția limitativă restrictivă și de înalt conținut etic a fost, în câteva decenii, scoasă. Ideea de libertate a degenerat până la sensul de iredponsabilitate și la dreptul de a fi un idiot cumsecade pe gustul celor mai leneșe creaturi sub-umane și de a exercita aproape „orice și fiecare” activitate în parte, evident fără a ține cont de efectul ei asupra binelui comun.

Voi lua în mod intenționat un exemplu neliterar. Observând că atât în critica literară, cât și în programele proclamate apare aceeași eroare, stigmatizăm scrisul care se constituie din „termeni generali”. Acești termeni generali nu au finalmente nici un înțeles, în sensul că fiecare profesor în parte îi întrebuițează cu un înțeles atât de vag, încât nu transmite nimic studenților.

Toate acestea sunt de neiertat după epoca lui „Agassiz cu peștele” - prin care vreau să

spun că acum educația generală se află în împrejurarea de a profita de paralele din studiul biologic bazate pe examinarea și compararea diverselor specimene.

Predarea literaturii ar trebui să fie întotdeauna realizată prin prezentarea și alăturarea de mostre de discurs, nu prin discutarea opiniei unui alt cititor despre cum stau lucrurile, în ansamblu, cu un poet sau un alt tip de autor. Orice profesor de biologie v-ar spune că nu se pot transmite cunoștințe prin afirmații generale, fără cunoașterea datelor particulare. Prin metoda prezentării și juxtapunerii, chiar un profesor relativ ignorant poate transmite o mare parte din ceea ce știe fără să umple mintea studentului cu o mare cantitate de prejudecăți și erori. Predarea s-ar putea să fie incompletă, dar nu fără sens sau greșită. Prejudecata ridicolă în favoarea autorilor faimoși, a modernilor contra mai vechilor, ori a clasicilor împotriva modernilor ar trebui în mod necesar să dispară.

Întregul sistem de intercomunicare prin intermediul paginii tipărite este și a fost în America o simplă chestiune de succesive diluări a cunoașterii. Când un european sau altul s-a plictisit de vreo idee, a pus-o pe hârtie, aceasta a fost publicată după un interval de timp și a fost recenzată, să zicem, în Londra, de un recenzent grăbit și tracasat, de obicei leneș, aproape întotdeauna indiferent. Periodicele londoneze sunt rediluate de încă și mai grăbiți și de obicei incompetenți recenzenti new-york-ezi, iar „opinia” lor e apoi dispersată și se varsă în distribuția comercială americană. Prin urmare, o amănare de cincisprezece- douăzeci de ani cu care fiecare idee în parte și fiecare nou tip de literatură ajunge la cititorul sau profesorul american.

Cititorul de rând dintr-un astfel de sistem nu are nici un fel de mijloace de a controla aceste fapte. El a fost educat în afirmații generale vagi, care în mod natural i-au tocit curiozitatea. Pura ignoranță vădită, chiar și în „English Journal” este înfiorătoare, și nu persoanele individuale sunt cele care pot fi întotdeauna învinuite.

O examinare cu calm a dosarelor Micii recenzii dintre 1917-1919 va arăta intervalul de timp dintre publicarea și receptarea de date cu totul simple. Economia lui Douglas, acum transmisă de senatorul Cutting și primind o „atenție deosebită din partea Administrației” era disponibilă în 1919 și menționabilă în mici reviste din America în 1920. Mulți cred că ne-ar fi salvat de la criză și că ar fi abolit deja sărăcia dacă ar fi primit atenția cuvenită, dacă ar fi fost discutată liber și ar fi început să fie pusă în practică de atunci. Menționez acest lucru pentru a arăta că întârzierea în publicarea și predarea în școală în America nu se limitează la ceea ce constituie „simple subiecte culturale”, ci afectează chiar chestiuni de viață și moarte, hrana sau înfometarea, confortul și suferința unor mase mari de oameni.

III

Editorul se va întreba: ce ar trebui să se facă?

1. O examinare a gândirii lucide și a conștiinței din partea fiecărui profesor în sine.
2. Direcționarea voinței către lumină, însoțită de înlăturarea indolenței și a prejudecăților.
3. Solicitarea hotărâtă de date.
4. Examinarea imparțială a metodei

ideogramice (examinarea și alăturarea de specimene diverse - ex., anumite lucrări, pasaje literare), ca mod de aplicare a achiziționării și a transmiterii de cunoștințe.

5. O campanie fermă împotriva omenirii neînsuflețite ce obstrucționează sistemul. Cererea ca sabotajul să înceteze ori ca sabotorii să fie înlăturați.

Concomitent și ca o consecință, este o garanție că înlăturarea profesorilor pentru faptul de a fi examinat datele și a fi discutat ideile va înceta. Acest fel de reprimare a căutării Adevărului nu se pretează la epoca New Deal (perioadă de intense reforme din anii '30, din timpul președinției lui Theodore Roosevelt, care a urmat crizei economice, spoielii și venalității din anii '20, de criticism puternic și re consolidare a democrației - n.trd.) și ar trebui pusă la stâlpul infamiei ca simptom al epocii Wilson-Harding-Coledge-Hoover. Ca să se îndepărteze vreun profesor pentru ideile sale, ar fi necesar a se dovedi faptul că ele au fost expuse din maliție și împotriva sănătății mentale a unei națiuni. Așa cum, după *Legea* noastră, o persoană e prezumată inocentă până la dovedirea contrariului, la fel oricine trebuie prezumat ca bine intenționat până la dovedirea contrariului.

O persoană bine intenționată își abandonează o idee falsă imediat ce a observat falsitatea ei, renunță la o afirmație falsă îndată ce e corectată. În cazul când un profesor dă elevilor informații greșite, este treaba persoanelor administrative de a-l instrui, nu pur și simplu de a-l reprima. În cazul profesorilor etc., chestiunea se va desfășura prin dezbateri deschise.

Pe vremea când Universitatea din Paris (să zicem în vremea lui Abelard) era plină de viață, chiar și dezbaterile tehnice foarte specializate erau o destindere publică. Educația

care nu are drept scop *viața*, problemele vitale și imediate ale zilei, nu este educație, ci pur și simplu sufocare și sabotaj.

Paseismul este de neiertat, mai ales în educație, cu excepția cazului când e folosit în mod clar în calitate de sprijin pentru viitor. O educație care nu e localizată pe viața de acum și de mâine este o trădare față de elev. Nu există cuvinte permise într-un buletin educațional politicos care să permită descrierea lașității malițioase a sistemului universitar american cunoscut de noi. Prin care nu vreau să spun că suprafața nu e, adesea, fermecătoare. Mai exact, cea care ar trebui condamnată este perversitatea *fundamentală*. Ea urmărește să nu fie propice studentului la timpul oportun. Unii președinți de colegii au fost aleși pentru talentele lor sicofante, mai curând decât pentru forța lor intelectuală ori dorința de a învigoră și construi o viață intelectuală. Alții, bine intenționați, și-au văzut obiectivele sufocate și cele mai bine intenționate planuri date deoparte, fiind forțați să oscileze între obiective superioare și construcție. Răul, ca orice rău, se află în direcția voinței. Pentru ca o frază să aibă viață trebuie să existe atât voință, cât și direcție.

S-ar putea să fi existat vreo scuză, or, aceasta s-a putea să se datoreze împrejurărilor apăsătoare pentru generația mea, dar nu se poate să mai fie în continuare nici o scuză. Când eram elev în școala preparatorie, Ibsen era doar o glumă în revistele comice, iar marii autori din presa „literară” săptămânală și din „revistele mai bune” erau... un set de nume care sunt acum cunoscute numai „studentilor de pe atunci” și cercetătorilor. Apoi a urmat sabotajul Huneker-Brentano. Setul new-york-ez pentru avansați a abandonat Războiul civil, oprindu-se la Londra anilor nouăzeci și la Europa Centrală a deceniilor șapte și nouă. Cu alte cuvinte, Londra anilor nouăzeci persista în

New York până în 1915. Orice altceva era considerat prostie sfruntată. Perspectiva din „Atlantic Monthly” asupra literaturii franceze în 1914 era la fel de comică precum părerea lui Huey Long despre Aquino. Iar impostorii, cei care s-au instalat ca editori și critici, încă prosperă și încă împiedică ideile contemporane să pătrundă în sistemul bibliotecii Carnegie sau să ajungă la profesori înainte de a se fi învechit cu un deceniu sau cu două.

literatura lumii

Profesorul cel mai umil din școala generală poate contribui la educația națională dacă refuză să respingă greșelile apărute sub tipar:

A. Însușindu-și chiar și o cantitate infimă de cunoștințe exacte, bazate pe examinarea și compararea unor *anume* cărți.

B. Corectându-și cu plăcere și în permanență erorile, cât mai curând posibil.

De pildă, o binecunoscută antologie realizată de un cunoscut editor conține o cantitate de simple inadvertențe, afirmații ce contravin unei cronologii simple și depistabile. N-am văzut nici un fel de nemulțumiri legate de aceasta exprimate. Inexactitățile din „English Journal” există în așa măsură încât ar trebui corectate *nu* de autori consacrați, ci de profesori stagiați. Aceasta ar conduce inevitabil la o mai înaltă morală intelectuală. Unora dintre profesori le-ar plăcea acest lucru, alții ar trebui să-l accepte întrucât altfel nu-și vor putea continua munca. Mărturia falsă în predarea literelor *s-ar cuveni* să fie judecată ca la fel de neonorabilă ca falsificarea în medicină.

Traducere de

Elena Bortă

Păcatul patriarhului

În Spania a apărut de curând o nouă traducere a faimosului roman **Munetle vrăjtit** al lui Thomas Mann. Cu această ocazie, marele critic literar Rafael Conte ne prezintă în suplimentul literar al ziarului „El País” date interesante despre viața oarecum stranie a marelui scriitor german, cel mai mare dintre toți cei ai secolului trecut. Thomas, cap al unei familii atât de strălucitoare, pe cât de nefericite, și a cărei destine ilustrează la perfecție reversul celebrei fraze pe care marele Tolstoi a pus-o drept motto **Annei Karenina**: „Familiiile fericite nu au istorie, deoarece toate se ascamănă”

mapamond

Heinrich, fratele său mai mare, ca și Thomas, s-a dedicat literaturii, o soră s-a căsătorit cu un bancher și s-a sinucis și cealaltă, actriță frustrată ca urmare a unui șantaj, s-a sinucis și ea, în timp ce fratele mai mic a fost aproape un țaran și ajunsese să lucreze în serviciul naziștilor.

Heinrich și Thomas au triumfat imediat cu **Țara în care curge lapte și miere**, **Micul oraș**, **Zeitele și Profesorul Unrath** (**Îngerul albastru**), cel dintâi, și cu **Tonin Kröger**, **Casa Budenbrook** și **Moartea la Veneția**, al

doilea - dar ei erau, într-adevăr, foarte deosebiți, mai franțuzit și democrat Heinrich, și mai conservator și „apolitic” Thomas, care a intitulat o carte în acest sens (**Considerațiile unui apolitic**), cartea sa în sprijinul kaiserului și a monarhiei în primul Război Mondial.

Spre sfârșitul războiului, cei doi s-au împăcat, cu toate că deosebirile s-au menținut.

Heinrich a avut amoruri succesive, s-a căsătorit de două ori, ultima oară în Statele Unite (unde fratele său l-a susținut financiar până la sfârșit și l-a sprijinit odată cu sinuciderea ultimei sale soții), dar nu a putut reveni în Germania. Cât îl privește, Thomas s-a căsătorit cu o frumoasă și bogată evreică, Katia Pringsheim, care i-a dat șase copii: mai întâi a fost Erika, activistă culturală antinazistă, sprijin al tatălui ei. Katia s-a căsătorit cu un actor, colaborator al naziștilor și homosexual și a terminat căsătorindu-se din conveniență cu poetul, și el homosexual, W.H. Auden, ceea ce i-a permis să locuiască la Londra. Înainte de a reveni la casa părintească; Klaus, colaborator apropiat al Erikăi, homosexual și amator de droguri și de asemenea exilat de naziști, a sfârșit după cel de-al doilea Război Mondial ca ofițer al Armatei Americane și s-a sinucis la Cannes. A fost autor al unei opere interesante, dar care nu ating dimensiunile creației tatălui său.

Alt fiu, muzician, Michael, și el s-a sinucis, victimă a alcoolismului și a barbituricelor, în

thomas mann

timp ce cei trei supraviețuitori, două fiice și fiul „urât fizic și neubuit”, Golo, de asemenea homosexual, a sfârșit făcându-și, în Elveția, o bună carieră academică.

Nu era istoria unei familii, nici a celei de a doua, nici a celei de-a treia, nici a multor individualități libere, ci destinul colectiv al unei întregi lumi și a diferitelor ei epoci și tragedii condensate într-un creuzet care reprezintă o epică întreagă, mereu sub senzația că marele păcat al patriarhului a fost homosexualitatea sa, păcat de care nu s-a putut izbăvi cu totul niciodată, și nici în a se confesa complet, pentru că istoriile jurnalelor sale, răscumpărându-le în mare măsură pentru posteritate, este unul dintre misterele pe care lumea trebuie să le rezolve într-un fel sau altul.

Prelucrată de

Ezra Alhasid

Cutter și îngerul ei

laura guțanu

Îngerul de piatră din prim-planul fotografiei de pe copertă poate fi chiar cel din titlu. Coperta îți stârnește curiozitatea, mai ales că verdele vieții este de jur împrejurul unui mormînt, se pare, iar în fundal este veranda unei case albe. Nimic neliniștitor, doar neobișnuit.

Nu poți ignora cartea. O iei și o răsfoiești. Fotografia autoarei, de o frumusețe aristocratică, te duce cu gândul la o urmașă a dansatoarelor de la balul din *Pe aripile vîntului*. După lectură, cred că poate fi vorba despre o urmașă a cuiva care a trăit la Doisprezece Stejari, Cutter Johanson, Catherine Johanson, cu care facem cunoștință încă de la început. În vechea reședință a familiei, Cutter își oferă cadoul pentru ziua ei de naștere: o baie fierbinte făcută pe îndelete, la care adaugă răsfațul unei măști a cărei rețetă a găsit-o într-o carte a bunicii mult iubite care, deși moartă, este un alt personaj important în carte, prezent nu doar în cimitirul familiei din spatele casei, cu

acolo de-a lungul tuturor războaielor.

- Adică dinainte de primul război mondial ?

- Adică dinainte de războiul civil.“ (p. 135)

Prietenii ei sînt doamna Kincaid, prietena bunicii ei, Jolene, chelnerița „de carieră“ care îi explică că „poliesterul este mătasea săracului“, Albert, retardatul obsedat de curățenie. În speranța că va strînge suficienți bani ca să-și salveze casa care reprezintă rădăcinile ei, Cutter are două slujbe care o epuizează: chelneriță la Pancake Palace și redactoare a rubricii **Decese** din ziarul orașului Sans Souci *Citizen*.

În acest Sans Souci își duce existența plină de griji Cutter, printre fotografiile de familie făcute la nunta bunicilor, în grădina casei, la nunta părinților, în fața scării interioare, cu străbunicul mort de sifilis, cu bunicul care înebunește la un picnic în aceeași grădină lăsînd-o pe bunică să-și crească singură fata, cu mama care poartă și ea mai departe blestemul femeilor Harris de a alege cei mai nepotrivii bărbați și se mărită cu un locotenent de marină care moare la 23 de ani, murind ea însăși într-un accident de mașină pe cînd se întorcea de la băcănici. Copiii rămași sînt crescuți de bunică: Barry, fratele mai mare, un copil greu de stăpînit, pe care pînă la urmă, depășită, l-a trimis la internat, pentru că „Are nevoie de niște bărbați zdraveni care să-l conducă“ și pe care i-a găsit la o școală militară, Catherine, care își zice Cutter pentru că asta era porecla din școală a tatălui care își dorea să fie marinar încă de pe atunci, și Virginia, Ginnie, cu 11 luni mai tînră, acum studentă, îndrăgostită de literatură și de profesorul ei însurat, Daniel Byers.

Cam așa arată viața lui Cutter la începutul romanului, în ziua în care împlinește 25 de ani, în casa despre care

bunica ei spunea că este limanul la care se întorc, rănite, femeile din familie după ce încearcă aventura vieții din afara casei. Casa pentru care luptă Cutter este în sine un personaj.

Un altul este Elizabeth Byers, soția înșelată, anxioasă, care suferă de agorafobie și este specializată în Emily Dickinson. Elizabeth nu mai face nimic, nu mai gătește, deși era o rafinată într-ale bucătăriei, care pregătea, în simbetele studenției, pentru invitați, mîncare asortată discuțiilor. „Într-o seară discuția era despre Nietzsche, Wittgenstein, Hegel - așa că am avut mîncare nemțească : cîrnați, șnițel cu bere germană și vin. Cu adevărat mîncare grea - dar apoi au urmat discuții grele.“ (p. 93)

Elizabeth l-a urmat pe Daniel „plonjînd în dulcea, bogata budincă a cuvintelor“ (p. 22) și au avut o existență fericită pînă cînd boala ei s-a instalat. Panica din Mall, „teama ca un glonte, greu și ascuns, gata să intre în ea și să explodeze“ (p. 102). Trăiește într-o deplină reclusiune pînă cînd primește un telefon anonim de la un bărbat care o anunță că soțul ei are o aventură, dîndu-i numele și adresa studentei păcătoase. Așa ajunge Elizabeth să se împrietenească cu Cutter, așa ajunge în casa unde butonul soneriei era ascuns în podeaua sufrageriei, sub masă, astfel încît gazda să poată suna bucătăreasa cu piciorul în timp ce făcea conversație cu musafirii. Ciudata prietenie în care Cutter o ajută pe Elizabeth să-și revină, iar Elizabeth o ajută pe Cutter să salveze ultimele vestigii ale luxului de altădată, porțelanuri, cristaluri, argintărie, dar mai ales casa, casa pe care Barry și Ginnie vor s-o vîndă cu ajutorul oribilei doamne Priscilla Worthington. Pun la cale amîndouă planuri de sabotare a vînzării. Cutter, înfășurată în halatul de dantelă făcut de bunică pentru luna de miere a mamei, hrînindu-se din rafturile pivniței, plină de conservele verilor trecute, făcute de aceeași bunică, ajutată de Elizabeth, care renunță la teza ei despre Emily Dickinson, pentru că simte că ucide poezia analizînd-o. Poezia este însă legată de ciudatul cimitir al familiei, în spatele unei porți de fier ruginite, păzite de stejari masivi, cu două sălcii suspînînd deasupra mormintelor, și cu îngerul care o reprezintă pe Beulah, străbunica, pe care confuzia copilului de șapte ani făcută între îngerul păzitor (*guardian angel*) și îngerul din grădină (*garden angel*), l-a ales pe cel din urmă ca s-o ocrotească de-a lungul vieții.

Sper ca am stîmrit curiozitatea unor viitori cititori ai acestei cărți melancolice, dar pline de umor, scrisă cu o finețe a observației de talentată autoare. Mandy Friddle își publică în 2004 cartea despre decăderea sudului, *The Garden Angel*, la o editură new yorkeză, St. Martin's Press, al cărei sediu este pe una dintre cele mai *glamour* străzi : Fifth Avenue. Este un detaliu care nu poate să nu placă, legat de acest roman în care este vorba și despre lupta pentru supraviețuire pe care o duce un mic orașel cu un mare oraș.

Ca și motto-ul romanului: „ O închisoare ajunge să fie un prieten“, din aceeași Emily Dickinson, bineînțeles.

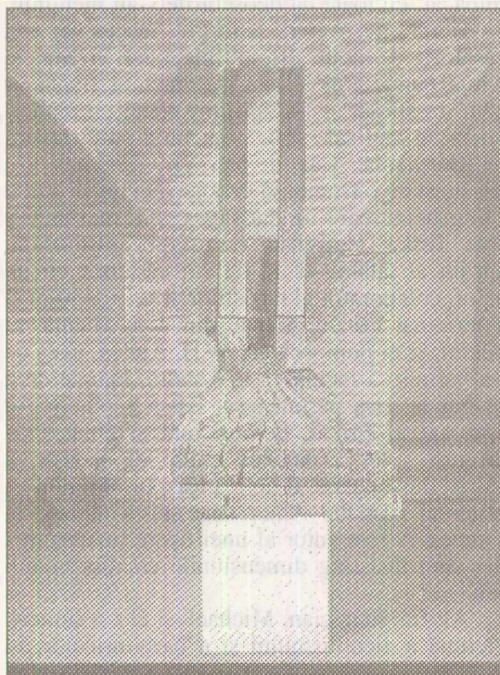
cartea străină

pietre tombale sfărîmate, unde „mici de marmură, vechi de o sută de ani, arată ca niște mici terieri.“ (p. 2). Totul are un farmec fanat.

De la fereastra din pod, unde face băi prelungite, cu petale de trandafiri presărate în apa fierbinte, Cutter își spune că priveliștea îi sfîșie inima pentru că arată povestea decăderii familiei sale. Familia Harris, fondatoarea, cea a cărui nume îl poartă jumătate din oraș, clădiri și locuri, oraș înființat de un străbunic care a industrializat zona. În orașul decăzut și el, casa Harris, apare între alte vechi reședințe părăsite, vecini fiind acum bărbații retardați din azilul de peste drum. O casă între alte case aristocratice transformate în apartamente închiriate de studenți, mame singure și bătrîni. Au rămas puțini dintre oamenii între care a crescut, pe care-i vede în drumurile ei. „Două uși mai încolo, bătrîna domnișoară Jamison își inspecta panseluțele. S-a oprit și mi-a făcut cu mîna, arătîndu-mi boschetul ei de forșiția, o expoziție de galben. Am zîmbit și i-am făcut cu mîna.“ (p. 116) Cutter o place așa cum îi place și pe McKeen-i, cu aerul lor de supraviețuitori dintr-o epocă îndepărtată. Își face cumpărăturile de la un vechi magazin ținut de cei doi bătrîni mici de statură, extrem de energici. Unei noi prietene ei îi stîrnesc curiozitatea.

„- Stau acolo? N-am văzut o casă.

- De fapt, locuiesc chiar deasupra magazinului. Niciodată n-au trăit în altă parte. Au preluat locul de la tatăl lor, care l-a luat de la al lui, și așa mai departe. Locul a fost

Houellebecq se întinde după Goncourt

ion crețu

Deși piața de carte franceză nu se compară nici ca număr de titluri, nici ca strategii de marketing cu surata ei britanică, editorii francezi se pregătesc și ei, după puteri, pentru inaugurarea anotimpului de toamnă, inclusiv pentru cursa marilor premii literare - de la *Goncourt* la *Fémina*. Spre deosebire de industria cărții de peste Canal, în Franța, campaniile de promovare editorială sunt mult mai discrete, mai puțin incitante și incomparabil mai lipsite de imaginație. O excepție notabilă o constituie „găselnița”, nici ea de franțuzească, menită să-l aducă din nou în prim planul atenției pe unul dintre autorii cei mai vizibili la ora actuală, Michel Houellebecq; vizibili nu doar în Franța, dar și în străinătate. Cineva spunea, mai în glumă, mai în serios, că Houellebecq este un Jean Reno al literaturii. Despre isprăvile literare ale autorului **Particulelor**, am mai scris. La ora când așternem aceste rânduri, noul roman al lui Houellebecq este pe piață. Asupra evenimentului s-a păstrat tăcerea, pentru ca „explozia” mediatică a lansării să fie mai eficace. Dar Angelo Rinaldi a stricat rosturile evenimentului, devansându-l cu o cronică de carte, mai precis cu o „cronică a unei lecturi deceptionante”. Cartea nu i-a parvenit lui Rinaldi pe căile cunoscute, ea fiind protejată printr-un fel de „zid al Atlanticului”, ea se odihnea pur și simplu pe o bancă într-un parc, uitată sau poate abandonată de un cititor aflat în grațiile editorului. Pe pagina de gardă se putea citi scris cu pixul un comentariu minimalist: „Ce-i chestia asta? N-am înțeles nimic.”

Firește, nu este, nu poate fi vorba de o întâmplare, cum s-ar putea crede, ci de o nouă metodă de marketing intitulată „crossbooking”. Născută în Statele Unite, metoda ace vogă zilele astea în Franța. Ea constă în a abandona o carte într-un loc public și de a urmări aventurile prin intermediul unui site pe Internet.

Ce supoziții se pot face în acest moment - presupunând că nu am avea, totuși, de-a face cu o probă de *crossbooking* (există unele indicii în acest sens). Cea mai plauzibilă pare a fi aceea că romanul lui Houellebecq a căzut, pur și simplu, dintr-unul dintre multele camioane care transportă zecile de mii de exemplare ale romanului spre toate librăriile din țară. Comentează necruțător, Rinaldi: „Ansamblul, în care se amestecă în aparență, pentru a ne epata, informatică, genetică, clonaj, colagen, ADN, «radicali liberi», care nu sunt un nou partid politic, se adaugă «proteine și fosfolipide complexe implicate în funcționarea celulară», ține în esență de *science fiction* în mâinile unui chimist beat. Or, recursul la *science fiction* este deja un semn de eșec la un romancier. Nu accesul la o libertate de imaginație mai mare, care se bănuiește, fiindcă este mai ușor să se impună arbitrarul decât să obții fantasticul pornind de la observarea psihologiei umane. Care este, totuși, nepuizabilă”. Șarja nu se oprește aici, Rinaldi punctând fără milă, cu fiecare nouă frază: „apar din loc în loc - atunci când

nu sunt mobilizați Nietzsche și Platon - personalități ale lumii mondene: campioni de tenis sau designeri nemți. Aceste personalități servesc, tot atât cât și glumițele funebre, să insufle un ansamblu de mișcare unei proze care curge încet, asemenea apei la robinetul de la bucătărie, care continuă să-și piardă lichidul fără nici un gust, atunci când instalatorul întârzie să repare scurgerea... Să notăm că numeroase fraze în engleză nu sunt traduse...” Sperăm că am oferit deja cititorului o imagine concludentă, chiar dacă lucrată în termeni foarte acizi, ai ultimei producții românești a lui Houellebecq. Rămâne să ne convingem noi înșine, noi, cititorul obișnuit, de valoarea celei mai recente cărți a autorului **Particulelor elementare**.

Considerat drept unul dintre cei mai populari scriitori francezi, în sensul larg al termenului, de la Camus încoace, popular nu doar în hexagon, ci și în străinătate, Houellebecq este curtat intens de marile case editoriale de peste Ocean. Un week-end promoțional petrecut de el la Los Angeles face obiectul unui amplu articol, **L'Etranger in a Strange Land**, semnat de Brendan Bernhard, spre uzul cititorului american. Portretul pe care i-l face este lucrat în aquaforte: „Houellebecq este probabil singurul scriitor în viață învinuit de stalinism și nazism, ca să nu menționăm acuza de maniac sexual și de bețiv. Este, cu siguranță, singurul scriitor care a adormit în timpul unui interviu la televiziune. Opera lui a fost etichetată ca rasistă, sexistă, homofobă, reacționară, nihilistă, pornografică și repulsivă, dar și plină de viață,

meditații
contemporane

comică și profetică.” Cred că la nivel apreciativ este destul de greu să mai adaugi ceva la această suită de atribute. Ziaristii care l-au urmărit fără încetare pe toată durata șederii sale la Los Angeles nu s-au arătat peste măsură de impresionați de performanța scriitorului francez. „Poate că a fost de vină cantitatea de alcool ingurgitată, engleza lui firavă și un anumit sens al comicului relativ anemic.” Ca model de fluentă și substanță a dialogului, autorul articolului reproduce următoarele replici: “How are you feeling?” “I asked. “Well, uh, I am feeling, hmm... tired”, he replied softly.

Nu mai puțin edificator, din punctul de vedere al ziaristului, este și următorul dialog, pe marginea referendumului din Franța asupra Constituției UE. Era tocmai în seara dinaintea votului, astfel că lumea aștepta un punct de vedere din partea unui intelectual francez de primă mână într-o chestiune de maximă relevanță pentru viitorul Europei. “Păi, hm... Este complicat... nu știu... Poate că democrația a scăpat de sub control? Poate că avem nevoie de un altfel de system? Nu știu... este interesant. De ce nu?!” a declarat Houellebecq.

Spre latura scandalosă s-a situată, potrivit acelorași surse, cina cu regizorul Oliver Stone, la **White Lotus**, din Hollywood, local cunoscut pentru intensitatea asurzitoare a muzicii, clientela formată din lolite asiatice. Cert este că, în drum spre casă, Oliver Stone a fost oprit de poliție și reținut pentru conducere sub influența alcoolului (plus posesie ilegală de droguri!). Cautiunea l-a costat pe regizorul filmului **Platoon** „doar” 15 mii de dolari. Nu se precizează cine a plătit consumația la restaurant și nici cât de mare a fost nota.

Poezii în capodopere

alese și traduse de grete tartler

Friedrich Nietzsche (1844 - 1900)

Ecce Homo

Da, știu de unde obârșia mi-i!

Nesăturat asemenea flăcării

Ard și mă mistui arzând.

Tot ce ating, în lumină-i schimbat,

Tot ce-i în urmă, cărbune-am lăsat.

Desigur, flacăra sunt.

alina boboc

Umor macabru

Teatrul dramaturgului belgian, Michel de Ghelderode, jucat destul de rar în România, este actualizat prin publicarea relativ recentă a cărții **Rătăcirile Marelui Macabru. Școala bufonilor** (Traducere: Anca Măniuțiu, Editura Libra, Colecția „Teatru francofon“, București, 2004, 224 p.). Traducătoarea este o specialistă în acest autor, ținând seama de cele două lucrări. **Carnavalul și ciurma și Michel de Ghelderode în căutarea unui teatru teatral.**

Teatrul Național Radiofonic a prezentat, pe 25 iulie 2005, într-o audție de matineu, la Hotel Majestic și seara, pe postul România Actualități, premiera piesei **Rătăcirile Marelui Macabru**, în regia tinerei regizoare Ilinca Stihî, curajoasă în demersul ei, pentru că exprimarea grotescului numai prin paraverbal reprezintă un risc, asumat și soluționat favorabil.

Farsa, scrisă la 1934, în trei acte și șase tablouri, are drept temă sfârșitul lumii, ca obiect de ironie. Dramaturgul folosește procedee artistice dintre cele mai variate și

aparent incompatibile, într-un amestec ciudat, aproape baroc. Personajele sunt niște siluete, a căror corporalitate se constituie progresiv, din dialoguri vii, de un umor macabru, care atinge uneori cotele absurdului. Acțiunea este situată în Breughellanda, unde își face apariția Nekrozotar, geniul morții, cu misiunea de a pune capăt vieții pe acest tărâm. Interferența celor două planuri, al pământenilor și al lui Nekrozotar, distinctă la început, devine din ce în ce mai ștearsă, până când cele două lumi aproape că se armonizează, într-o beție de zile mari, în care Marele Macabru este convins să bea cu mare poftă. În final, totul lunecă în parodie și sfârșitul lumii, un eveniment care a îngrozit generații succesive, nu se dovedește a fi chiar așa de rău.

Regizoarea respectă inspirat viziunea carnavalescă a autorului, introducând ascultătorul încă de la început în această atmosferă, prin prologul lui Chercheleus și metamorfoza copacului cu clopoței. Astfel, piesa începe într-o notă artistică înaltă, nivel care, din păcate, nu se menține constant până la capăt, din cauza unor mici fisuri de înlănțuire dramatică. În schimb, muzica este folosită adecvat, atât pentru sublinierea lirismului unor momente interesante, cât și pentru întretinerea parodiei,

menită să ascundă replici profunde, cu caracter de maximă: „Cine trage de hazard, va da de destin“.

Din distribuție, potrivit aleasă în general, se remarcă Zoltan-Octavian Butuc, a cărui prestație, în afara câtorva momente albe, este atentă, adecvată și interesantă, realizând un rol complex cu mare artă. Mihai Dinvale este o prezență pregnantă, cu o voce foarte expresivă, care conferă greutate piesei. De asemenea,

thalia

Marius Chivu, joacă naivitatea personajului său cu mare grație, aducând un plus de prospețime în spectacol.

* * *

Distribuția: Zoltan-Octavian Butuc (*Nekrozotar, Marele Macabru*), Virgil Ogășanu (*Astrodamus, filosof*), Mihai Dinvale (*Chercheleus, bețivan*), Valeria Ogășanu (*Salivena*), Marius Chivu (*Sir Haplea, Prinț de Breughellanda*), Pavel Bartoș (*Aspidac, ministru*), Bogdan Caragea (*Vârcolac, ministru*), Vitalie Bichir (*Adrian, băiat frumos*), Rodica Ionescu (*Jusemina, fată frumoasă*), Anca Bartoș, Roxana Florea, Dan Bobe. Redactor: Crenguța Manea. Traducerea: Anca Măniuțiu. Adaptarea radiofonică și regi-artistică: Ilinca Stihî. Regia de montaj: Radu Verdeș. Regia de studio: Milica Creinicănu. Regia muzicală: Patricia Prundea. Regia tehnică: Luiza Mateescu.

Zile faste pentru scena Teatrului Național „Ion Luca Caragiale“. Festivalul „Enescu“ la actuala ediție, conceput de către directorul artistic Ioan Holender și ca un festival al artelor, s-a remarcat prin spectacolele **La Argentina - Tango**, baletul **Giselle rouge** și **Molière și al său Don Juan**, în sfârșit **Nigel Kennedy-Jazz Project**, care au subțiat semnificativ publicul mării Săli a Palatului, cu toate că acolo era prezentă orchestra simfonică din Sankt Petersburg, respectiv cea din Israel, condusă de Zubin Mehta. A fost într-un fel un „duel“ Piazzola vs. Ceaikovski sau Jazz vs. Beethoven, ce părea disproportionat și totuși... un public pe care putem să-l considerăm ales a părăsit temporar așa-numita „cultură de vitrină“. Muzica lui Astor Piazzola (talent cizelat de mari maeștri în arta compoziției precum Ginastera, Scherchen și Nadia Boulanger) identificată cu „nuevo tango“, dezvoltată și alte genuri precum opere de mai mari dimensiuni (**Maria de Buenos Aires** sau oratoriul **El pueblo joven**) ori **Tango-cancion**. Bandoneon-ul (o rudă a acordeonului, inventată a fi un substitut ieftin

Greu de ales...!

corina bura

cvintetul deja clasic a readus în memoria publicului o suită alcătuită din cele mai cunoscute lucrări ale genului, recreând o atmosferă de Montmartre, plasat(ă) în spațiul atât de extraordinar evocat de muzica lui Piazzola, cu elemente hispanice metisate de folclorul și ritmurile fierbinți ale latino-ului, cu veșmânt armonios puternic cromatizat, disonant, agrementat cu elemente ale jazzului. „Cineva spune tango“, „E ceva cu totul schizofrenic“. „Argentina trăiește în inima mea“. „Păsările pierdute“, „Balada pentru moartea mea“, „Oblivion“, „Arborele uitării“ sunt doar câteva titluri ale unor tango-cancion (în care sunt recunoscute texte ale lui Carlos Gardel sau Jacinto Cicalana) pe care vocea uneori „răgușită“, gravă, alteori în „parlando“, a Juliei M. le intona, degajând un anume tip de erotism grav - sentiment amplificat și de evoluția dansatorului José Castro - sau de trăirile desperate ale mamelor care și-au pierdut fiii. Pe cu totul alte registre, dar la fel de impresionante au fost evoluțiile celebrei trupe de balet „Boris Eifman“, **Giselle rouge**, inspirată din viața Olgăi Spesiveta, este lucrarea emblematică a coregrafului și regizorului B. Eifman, sugerând destinul marilor artiști căzuți victime ale regimurilor totalitare. Apare astfel un influent agent NKVD, Nijinski, partenerul, chiar și Diaghilev însuși. Alegerea muzicii nu putea fi alta decât cea a lui Ceaikovski, iar polistilismul sonorității schnittkeene se suprapunea perfect peste destrămarea mentală a eroinei. Aluziile și încărcătura informațională au venit în sprijinul înțelegerii acțiunii, în lipsa unui program de sală. De o cu totul altă factură a fost cel de-al doilea balet, o paralelă mai ironică, mai tragică generată de necazurile pricinuite de femeii în

viața lui Molière și a lui Don Juan. Imposibil de descris în câteva cuvinte impresia care te urmărește zile, poate chiar săptămâni, după vizionarea acestor strălucite performanțe care vin să confirme (a câta oară) valoarea inegalabilei școli ruse de balet, care are aceste resurse inepuizabile de a se adapta vremurilor fără a renunța la tradiție (anumite atitudini sugerează chiar grupurile statuare din istoricele orașe rusești), a dansatorilor care sunt conștienți și mândri de apartenența lor. Excelent articolul scris de Vivia Săndulescu în nr.4 al Jurnalului de Festival. Cât despre performanțele acestui artist total care este Nigel Kennedy, ca și la Eifman, spectacolul trebuie auziat și văzut. Costumul aparent bizar, dar care ascunde anumite simboluri și stilizări, imaginea de nonconformism vestimentar și comportamental se risipește în fața acestui mare artist cu forță cameleonică. De la două concerte de Bach (fericită colaborare cu Remus Azoitei de la Academia Regală de Muzică din Londra) într-un stil apropiat de „baroque“ (dar muzica lui este încărcată de semnificații și suportă orice), la un splendid opus, plin de rafinament, mister și bun gust al epocii edwardiene, **Concertul pentru vioară și orchestră** de Elgar, Nigel Kennedy te poartă cu dezinvoltură prin lumea fascinantă a jazzului, unde poate da libertate fanteziei sale explozive. La Atheneul Român au început și concertele *by night*; parafrazând titlul unui film... **Greu de ales!**

muzică

pentru orgile din biserici), „mutat“ în sectorul mizer al vieții, în cluburi de noapte sau în case de toleranță, este un element nelipsit al acestei muzici care unifică tradiția și complexitatea sonorității clasice cu pasiunea și brutalitatea unei lumi aflate la marginea societății.

Nuevo tango devine astfel un tip năucitor de muzică, îmbrățișat de exponenții unei culturi agreeate de generația tânără a anilor '50. În timp, acest tango a fost repus în sălile de concert, iar prelucrările pentru diferite ansambluri l-au așezat pe locul binemeritat cu care astăzi Argentina se mândrește. Concertul susținut de Julia Migenes (cu o remarcabilă carieră în spectacolul de operă), alături de

Astăzi aproape nimeni nu mai scrie poezii cu refren. Disprețuit de contemporani, el era odinioară doar una din manifestările acelor caracteristici care, timp de secole, au fost responsabile, prin ritualizarea simbolurilor, de ceea ce s-a pretins a fi alegoria imutabilului, încifrarea eternului și a transcendentului, etc., într-un cuvânt, întreaga artă medievală. Folosit frecvent, cu mult înainte în poezia populară, refrenul se încadrează în procedeele clasice de paralelism. Impresia de monotonie pe care o lasă lectura acestor tipuri de poezie rezultă nu atât din folosirea refrenului, cât din amplitudinea tematică redusă și din caracterul primitiv și aparent ingenuu al procedeelelor stilistice. O lectură mai atentă a poeziilor cu refren, chiar dacă nu dezminte această impresie, ne-a dovedit cel puțin că procedeul repetitiv al

Măiestria refrenului

mariana ploae-hanganu

Producția literară a primilor poeți, la noi, dar și în alte literaturi, arată confruntarea pe terenul creației lor a două tendințe: tradiția populară și influențele străine (la noi, grecească, italienească, în alte părți și la alte date, provensală, maură, siciliană etc.). În poezia noastră cultă se pare că pentru prima dată refrenul apare în creația lui **Conachi**. În cântecul *Mă sfârșesc, amar mă doare*, fiecare catren se termină cu versul „*Toate-mi zic: mor în durere*”. Această poezie nu este diferită de structura cântecelor cu refren de sorginte populară, pe când în poeziile lui **Iancu Văcărescu** de pildă, tripartita refrenului poate fi pusă pe seama influenței poeziei lui **Petrarca**. Numărul mare de poezii de mai târziu, cu structura unui cântec cu refren (v. poeziile lui **Aleksandri**, printre altele) evidențiază permanenta filonului popular, rezistent influențelor străine, dar care nu-l lasă indiferent în contact cu acestea. În confruntarea care se dă pe terenul creației culte există o dublă mișcare: de rezistență și de fascinație. Influența populară rezistă, dar se transformă, se adaptează, dând naștere în poezia primilor poeți, la un paralelism imperfect sau, mai bine zis, la un paralelism semantic. Pe de altă parte, dacă poezia fără refren este preferată de autorii culți, faptul că aceiași autori compun un număr apreciabil de poezii cu refren (numite pe bună dreptate, *cântece*) dovedesc capitularea în fața modelului popular, tradițional. Poezia cultă dintru începuturi înseamnă simplitatea împodobită cu privilegiile artei. Magia, incantația supraviețuiesc, dar estetizate.

Funcțiile primordiale ale refrenului sunt

legate de producerea, execuția și recepția acestor cântece în actul de comunicare. Reconstituirea acestor procese astăzi nu se poate face decât cu aproximație, deci într-un mod imperfect. Ne rămân doar textele - cristalizări ale unei tradiții scrise posterior. Ca urmare, trebuie iremediabil să ne mulțumim cu funcțiile textuale ale refrenului.

Termenul *refren* se leagă etimologic de verbul latin *frangere*, iar în română a intrat prin intermediul cuvântului francez *refrain* care, la rândul lui, vine din vechiul francez *refraindre* „a modula” din același radical latin. Sensul cuvântului era deci, acela de „ruptură”, „întrerupere”, refrenul definindu-se astfel, ca versul sau strofa care, inserată într-o poezie sau poem, rupe continuitatea acestuia. Semnificației etimologice, existentă în mai multe limbi, în special în provensală - unde refrenul era cultivat pe scară largă în lirica trubadurilor - i se adaugă alta, dacă comparăm termenul cu sinonimul său imperfect din spaniolă și portugheză: *estribillo* și respectiv, *estribillo*, un diminutiv de la *estribo* „susținere”, „sprinjină”. Cuvântul corespunde italianului *ritornello*, diminutiv de la *ritorno* și accentuează altă funcție a refrenului aceea de reîntoarcere la un motiv tematic sau de reîntoarcere la începutul fluxului liric, realizând astfel o mai bună potențare a lui.

conexiunea semnelor

refrenului este mai complex decât poate părea la prima vedere. Deși funcțiile repetitivă și intensificatoare ale refrenului sunt evidente, analiza mai multor poezii din ambele tipuri, ne-a demonstrat că funcțiile amintite capătă semnificații particulare care rezultă din relații specifice pe care, în fiecare caz în parte, refrenul le stabilește cu întreaga compoziție.

Originea refrenului se pierde în timpuri imemorabile. Este tot atât de veche ca și procedeele de paralelism în care se încadrează; se poate spune că are aceeași vârstă cu poezia. Legat la început de tradiția orală și populară, avea în acest context, așa cum spun specialiștii în folclor, două funcții primordiale, dar și atavice: *practică* (*mnemonică* și *ritmică*) și *rituală* (magia descântecelor, a vrăjilor etc.). Ne întrebăm în ce măsură se mențin ele în lirica cultă care folosește, pe scară mai redusă, dar totuși folosește, tehnica refrenului.

Un pictor dunărean

ana amelia dincă

Numit de Marin Giurea „un contemplativ” și „un mare meșter al peisajului”, Aurel Nicolescu face parte din categoria celor care au marcat istoria artistică a Călărașilor. Privit cu admirație de concetățenii săi, ai căror urmași mai păstrează și astăzi în casele părinților lor tablouri semnate de îndrăgitul pictor, acesta își are locul său în galeria artiștilor dunăreni.

Membru al Fondului Plastic din România, în urma studiilor de specialitate la Academia liberă de pictură, condusă de I. Vlădescu, Aurel Nicolescu a rămas în memoria posterității locale drept artistul neîmpăcat cu lumea. Faptul că s-a spânzurat în anul 1981 în atelierul din orașul unde se născuse în 1906, a creat o aură de mister și compasiune în jurul numelui său. Cele două expoziții personale deschise în orașul natal, prima, în anul 1935, cealaltă în 1937, au atras atenția asupra sa ca fiind un consecvent al peisajului. După aceste date, artistul a expus în câteva rânduri în București, iar în Călărași alături de prietenii săi, Tache Papatriandafil, Niță Angheliescu, George Theodorescu, Dan Voinescu, membri ai Cenaclului de arte plastice din localitate, înființat în anul 1930.

Devenit în ultimă instanță un naratorolog al vegetației, Aurel Nicolescu a creat o operă

contradictorie în ceea ce privește evoluția viziunii plastice, pendulând între un realism devenit manierism și un modernism cu elemente repetate la nesfârșit, încât bănuim că artistul a îndrăgît cu adevărat subiectul selectat sau poate pictura devenise o rutină pentru spiritul său boem. Puternic influențat la începutul carierei de Nicolae Tonitza, Gheorghe Petrașcu și Ștefan Popescu, Aurel Nicolescu și-a continuat drumul pe aceleași coordonate, de multe ori preferând copiile fidele după natură sau după maeștrii.

La un moment dat, stilul artistului se schimbă și nu știm dacă acea hotărâre radicală de a renunța la forma academică se datora numai migalei și răbdării pe care o necesita un astfel de demers ori pur și simplu și-a dat seama că mergea pe un drum mai apropiat de gustul comanditarului, de multe ori amator, nu neapărat și cunoscător. Materialitatea pentru care optase și forma figurativă liberă constituită din culoare, cu ajutorul căreia a descris poezia copacilor aplecați peste apele Borcei și Dunării, necuprinsul câmpiei, orizontul, fântâni cu cumpene, scene de seceriș, bărci, geamii, turcoaice la fântână, orașul natal cu turnul de apă și casele sale negustorești erau variațiuni pe tema câtorva cadre devenite până la urmă rețetă în evocarea de multe ori stereotipă a motivului peisagistic. Nu ne îndoim de faptul că Aurel Nicolescu a fost un talent, dar, când îi privești tablourile, ai tragicul sentiment al ratării unui artist școlit în sensul adevărat al cuvântului.

Portul Călărași pare o emulație după codurile plastice ale romantismului german. Un anumit contrast de închis-deschis cu tente mergând până la clabosc, efecte de ecleraj surdizate, câteva zone translucide încântă privirea alături de ansamblul compoziției cu perspectivă diminuantă, bine gândită în datele ei aparent neesențiale.

Peisajul cu barcă de la Colegiul Știrbei, aproape ireal datorită tentelor de sidex pe care lumina soarelui le transferase prin cine știe ce minune și asupra pânzei, este conceput în tușe largi, dezinvolve, comparativ cu ceea ce crease artistul până atunci. Strategia sa de a ataca subiectul suportase o schimbare importantă.

plastică

Însă, la un moment dat, stilul său cunoaște din nou o altă traiectorie. În tabloul *Stâncile de la Dervent*, imaginea se limpezește în sensul că artistul nu se mai pierde în amănunt, ci abordează tema în planuri largi și tușe ce amintesc modernii picturii europene.

Putem concluziona faptul că pe Aurel Nicolescu l-au fascinat enunțurile simple ale naturii. Realizând o vreme copii după carele cu boi ale lui Nicolae Grigorescu și după cărțile poștale avute la îndemână, artistul a încercat la un moment dat o detașare de rigiditatea imaginilor pe care le reproducea cu exactitate. Aceasta s-a petrecut sub impulsul frumoaselor peisaje din împrejurimile Călărașilor, regăsite în compozițiile care s-au păstrat de la pictor. De aici provine acel atașament pentru spațiile deschise, infinite, a căror cromatică ternă a fost înlocuită treptat cu un ecleraj accentuat, în timp ce schema compozițională a rămas aproape aceeași în toată creația sa.

Telefaxul oniric

emil străinu

Pe la începuturile anilor optzeci, una din provocările care m-au fascinat a constituit-o poarta deschisă de celul Zdenek Rjdak, care a reușit să oficializeze cercetarea paranormalului în țările din Estul Europei, denumind-o *psihotronică*. Cei ce acceptaseră desfășurarea cercetărilor în acest domeniu de frontieră implicând multidisciplinaritate, nu se gândiseră atunci la progresul științei, ci, mai degrabă, vazuseră niște căi de folosire a psihotronicii în scopul controlării conștiinței „maselor“.

De regulă, prima poartă de intrare desuzitată în acei ani pentru a studia domeniul menționat era literatura occidentală, în special franceză, și unele publicații rusești care publicau largi dezbateri pe această tematică.

Tot în acea perioadă au început să apară și pe la noi, în public, primele persoane ce susțineau că au însușiri psihice deosebite, cunoscute de regulă sub numele de capacități extrasenzoriale.

Nu am căzut în plasa convingerii că așa avea nici cele mai mici aptitudini sau calități din categoria menționată, dar nici nu am negat existența fenomenului în cauză la alte persoane. Timpul avea să-mi rezerve multe surprize în acest domeniu.

Incepând cu 1990, am fost toți martorii unei adevărate explozii de cărți și reviste ce tratau această problematică, cărora li se adăugau un număr impresionant de persoane ce-și descoperiseră subit capacitățile paranormale. S-au creat asociații, fundații și tot felul de alte grupări mai mult sau mai puțin oculte ce au început să încerce monopolizarea fenomenului, scoțând în față tot felul de „guru“, cei mai mulți dintre ei fără o minimă pregătire științifică.

Aflându-mă în preajma multor astfel de

„așa-zise cercuri de inițiați“, care de regulă gravitau în jurul unor reviste ca „Magazinul Parapsihologic“ și „Revista de Magie și Spiritism“ (am numit numai două din ele ce în prezent nu mai apar), m-am convins că 95-97 la sută din fenomenele și manifestările prezentate aveau o profundă componentă mercantilă și nici o legătură cu fenomenologia în cauză. Acest lucru nu excludea și un 3-5 la sută din fenomene care erau de-a dreptul incredibile sau de neexplicat prin cunoștințele științifice actuale. Problematika abordată de parapsihologie (psihotronică) are o multitudine de componente, dar în rândurile de față am să mă ocup în treacăt numai de un segment al fenomenologiei visului.

Astfel, lecturând o lucrare a regretatului scriitor și cercetător al „Lumilor de dincolo“, l-am amintit aici pe Ion Țugui, referitoare la simbolistica viselor, am simțit nevoia de a aprofunda subiectul și astfel am ajuns să-i studiez atent pe Sigmund Freud și C.G. Jung, care se ocupaseră de acest subiect pe larg.

Deși multe din punctele de vedere ale celor doi converg, referitor la subiectul discutat, mai aproape de o explicație acceptabilă și realistă mi s-a părut aplicarea la cazul dat a **Teoriei coincidențelor semnificative** a lui Jung. Această teorie este foarte bine aplicabilă după părerea mea la conceptul „vise premonitoare“.

În literatura care se ocupă de premonițiile onirice, nu sunt date decât foarte rar explicații ale modului de producere a fenomenului cercetat, ci sunt date interpretări ale simbolurilor visate. Aceste trăiri onirice alcătuiesc „dicționare de vise“ ce prezintă o simbolistică generală, ce a fost obținută în urma unei experiențe onirice colective de sute de ani și mii de ani. Paralel cu această simbolistică generală mai întâlnim și o simbolistică particulară, neaplicabilă decât unui anumit individ. Aceasta se pare că este legată de trăirile

proprii, experiența de viață, cultura și modul de relaționare în familie și societate a fiecărei persoane. Bineînțeles că mai pot fi luați în calcul și alți factori.

La o motivare a studiului acestor aspecte m-a dus o întâmplare petrecută în urmă cu câțiva ani. Eram un grup de publiciști ce frecventam unii constant, alții ocazional, Cenaclul scriitorilor militari de la Cercul Militar Național.

Într-o noapte visez de mai multe ori cum cu un alt coleg de breaslă, jurnalistul Liviu Vișan cu care de altfel nu mă mai văzusem de mult, mergeam să ne întâlnim cu scriitorul și jurnalistul Vasile Preda care ne promisese că ne va citi din ultimele sale creații. În vis, acesta din urmă ne spunea că

creație și paranormal

nu poate să vină, că a intervenit ceva urgent și că se stabilește definitiv la alt domiciliu, dar că ne va anunța unde se duce printr-o cunoștință comună. Visul m-a chinuit toată noaptea, dar dimineața îl uit pur și simplu. Spre seară mă întâlnesc întâmplător cu Liviu Vișan și, în drum spre Cenaclu, discută noutățile, amintindu-ne amândoi că în acea zi Vasile Preda ne va citi din ultimile sale creații. Dar, înainte de a ajunge la destinație, ne întâlnim cu profesorul Liviu Deac care era prieten de familie cu Vasile Preda și care ne spune că numai cu câteva ore mai devreme acesta murise în urma unui infarct și că va fi înhumat în satul său natal, lucru la care noi rămănem siderați. Atunci îmi reamintesc visul, îl povestesc celor doi și atunci aflu că și Liviu Vișan avusese în aceeași noapte un vis identic, de care și uitase! Instantaneu am înțeles semnificația visului, ce era pentru noi mai mult decât evidentă... Poate că așa a vrut scriitorul, poetul, jurnalistul și realizatorul de emisiuni radiofonice Vasile Preda să-și anunțe prietenii despre plecarea sa în eternitate. Dacă a fost vorba de coincidențe, mesaje telepatiche sau comunicare astrală, poate că nu vom ști niciodată... Însă caracterul premonitoriu al visului avut atunci este mult decât evident...

Comunicări:

Vă rog să trimiteți în format electronic pe adresa lui Dan Mircea Cipariu, administratorul sitului [USR](http://www.usr.ro), datele care vor apărea în baza de date a sitului [USR](http://www.usr.ro) (acum în construcție cu sprijinul ITC). Câmpurile bazei de date: nume, prenume sau pseudonim/nume real, data nașterii, locul nașterii, profesia de bază sau tipul facultății absolvite - optional, secția/genul predominant, bibliografie (titlu, gen, an), premii importante cu anii preferabil doar [USR/ASB/Academie/Internaționale](http://www.usr.ro). În principiu, avem aceste date cu excepția bibliografiei complete și a premiilor.

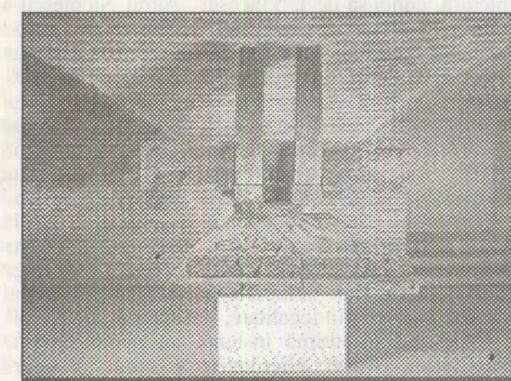
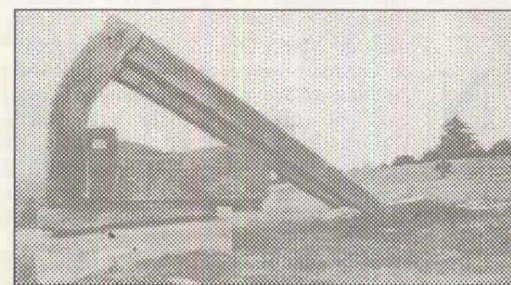
Vă rog să depuneți volumele pe care doriți să le înscrieți pentru Premiile ASB

pe 2004 la Asociație. Termenul limită este fixat la 10 octombrie. Vor fi premii la genurile consacrate, critica și esul împreună. Plus debut absolut. Numai membrii din ASB, numai volume de literatură cu piese ce apar pentru prima dată în volum. Nu antologii de autor, volume colective, parțial inedite etc. Nu contactați pe Poșta română (avem experiențe foarte triste, recente). Nici pe editori.

Vă rog să anunțați cât mai mulți colegi, mai ales pe cei care nu au e-mail. Dacă trimiteți prin altcineva verificați primirea telefonic. Îi rog pe colegii care lucrează la revistele literare să publice un scurt anunț pe aceasta temă.

După centralizarea volumelor, voi publica lista pentru verificare.

(horia gârbea)

Viața este mai întotdeauna paradoxală. Mă folosesc acum de un prilej pentru care nu am nici o vină și nici un merit: faptul că împlinesc 60 de ani. (Vina mea este, cel mult, aceea că nu m-am sinucis în tot acest timp...)

Mă folosesc de acest prilej, privind topurile false de dinainte de '89 și cele nu mai puțin false care se construiesc acum. Privind diferitele scări de valori de dinainte de '89 și cele ce se construiesc acum.

În ultima vreme, au apărut numeroase chestionare legate de tema în discuție. Au fost ierarhizate cele mai importante cărți ale scriitorilor români. Au fost nominalizate titlurile, au fost contabilizate preferințele. Pe acestea din urmă, timpul, educația și nivelul competențelor le modifică. Și odată cu ele percepția valorii. Care este rezultatul unui proces social-istoric? Opțiunile s-au schimbat și e firesc să se întâmple așa. Ceea ce nu-i deloc firesc este că o generație întreagă de prozatori este ignorată sistematic. Și înainte, și după. Cu excepția Gabrielei Adameșteanu - cu care

Viața la 60 de ani

gheorghe schwartz

gur craca". Cu riscul de a fi considerat un frustrat iremediabil, am contestat scările de valori artificiale de dinainte de '89 și mi-am creat destule animozități. Le contest și pe cele construite acum,

cunoscând de data asta riscurile. Viața la 60 de ani nu m-a schimbat. Ceea ce constituie primul meu câștig de sexagenar. Continuă să scriu la *Cei o sută*.

aniversări

sunt bucuros că sunt congener -, asupra lui Mihai Sin, Eugen Uricaru, Marius Tupan, Vasile Andru, Radu Mareș și mulți alții se aruncă o perdea de fum. Despre cei ce ne-au părăsit (Mircea Ciobanu, Marcel Runcanu, Eugen Secleanu etc.) nu se mai amintește chiar deloc.

Cu excepția lui Laurențiu Ulici, Ioan Holban și Cornel Ungureanu, primii care au trădat această generație au fost criticii ei. O istorie a literaturii române fără proza generației '70 este o istorie incompletă.

ana dobre

Balerinul nu e interesat de o profesie anume. E interesat de orice activitate, de orice acțiune în care poate să se autoproponă primul, să fie în lumina reflectoarelor, fie că e de bine, fie că e de rău. Important e că se vorbește de el, important e să fie în cărți. Nu contează cine face cărțile, nici cu ce scop le face. El, balerinul, e acolo ca să te împiedici de el, ca să ocupe scena, împingându-i afară pe ceilalți, folosindu-se de orice pentru a ieși în față, pentru a pune pe altul (un altul mereu același, concurentul, rivalul său) într-o poziție inferioară moralmente.

Apetitul acesta pentru poză, pentru burlesc și grotesc, pentru superficialitate traduce demagogia lui, cultul vorbelor mari și găunoase, sonoritate fără sevă, formă fără carnea cuvintelor. Intervențiile lui sunt mișcări abile, coregrafii a căror grație ascunsă face parte dintr-un joc secret, cu reguli bine puse la punct, știute de cei familiarizați, de inițiați. Anumite insinuări exoterice lasă vederii unele

Balerini

sensuri, pentru a le ascunde pe altele, căci jocul lui rămâne unul ezoteric, ascuns, perfid. Histriion, el va lansa apeluri surprinzătoare prin mecanismul lor, reductibile însă la o demagogie calculată și rece. El e maestrul situațiilor fără alternativă, căci alternativele pe care le oferă sunt false, cinice, sadice, ca-n cazul întrebării-provocare care avea ca miză (falsă) copiii din Somalia. Una ar putea fi o întrebare care ar presupune o opțiune, dar aceasta ne-ar arăta cât de odioși suntem, dacă am ține cu noi. Acest exemplu de generozitate seacă, de altruism de fațadă e cultivat cu îndărătnicie pentru că *dă bine* pentru balerin să se vadă la câte renunțări ar fi capabil, doar așa, de *amorul artei*, ca să se vadă cât de bun și generos este el.

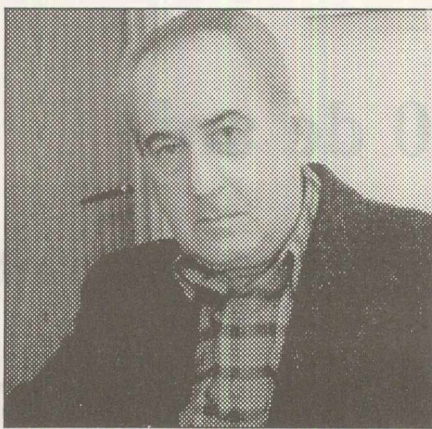
Modul de a comunica al balerinului este *mișcarea de translație* de la minciună la falsul adevăr, de la falsul adevăr la minciună (există, totuși, chiar dacă pare un paradox, și adevăruri false, acele adevăruri etern acceptate, pe care le falsificăm prin cumulara lor cu interesul personal, la un moment dat).

Balerinul nu are preferință pentru regimurile politice; poate fi întâlnit într-un regim

de dictatură, ca și-ntr-unul democratic. Totodată, el va putea fi identificat prin plăcerea de a fi cu luminile pe el, plimbat sub reflectoare, în gros-plan, cunoscut, protejat, adulat, aclamat. Vanitatea lui ia aparența altruismului, a luptei pentru interesul, pentru binele general - *România să fie bine și tot românul să prospere!*, vorba lui nenea Iancu. Oamenii se omoară după astfel de generoși, care spun acele cuvinte pe care vor să le asculte, la un moment dat, de la cineva, nu importă cine.

note

În dictatură sau în democrație, scena poate fi invadată de histriioni, de cabotini, de balerini. Jocul lor e previzibil. Superficialitatea lor caută forme pentru a se manifesta. Gloria e ultima lor aspirație și pasiune, gloria personală. Demagogia lor poate înșela o vreme, minciunile poletice pot avea aparența adevărului, dar, asemenea banilor falși de odinioară, și ei, cândva, *își vor da arama pe față*. Arama nu poate, totuși, înlocui aurul. Acel moment al adevărului ar putea aduce în scenă un alt individ cu toate șansele de a deveni un alt prototip pentru o altă istorie. Cum credem în evoluție, așteptăm să recunoaștem în el un alt fel de *erou al zilelor noastre*.

liviu grăsoiu

A constatat fiecare dintre dumneavoastră, au amintit uneori și colaboratorii de la unele ziare care, din când în când îi bagă în seamă și pe artiști, dezinteresul manifestat de audiovizual pentru fenomenul cultural, atât de complex și viu după 1990. Pentru posturile particulare de radio sau de televiziune, cultura nu-i altceva decât o inutilitate (nenumită astfel) tratată ca atare, adică împinsă la marginea interesului pentru cei ce alcătuiesc programele respective. Sigur că fiecare face ce vrea cu banii lui, sigur că instituția numită CNA nu are nici un cuvânt de spus în stabilirea politicii editoriale ale unuia sau altuia dintre posturi, deși frecvențele se atribuie, din câte știu și din câte prevede legea, pe baza ofertei prezentate periodic. Se uită însă, de către cei cu putere de decizie în domeniu, că un post de radio sau de televiziune reprezintă și o instituție de cultură, nu doar o tarabă pe care se înșiră știri deocheate, de interes minor, muzică zgomotoasă și de prost gust și interminabile emisiuni „interactive“, unde redactori agramați provoacă la discuții fără noimă pe ascultători asemenea lor. Dorința de a se lăuda cu o audiență cât mai mare a dus, încet, dar sigur, spre desconsiderarea culturalului ca permanență a vieții cotidiene, iar alergia simțită de vedetele nou apărute față de ceea ce se adresează intelectului s-a transmis constant și cu rezultatele vizibile unui număr tot mai mare de ascultători sau telespectatori. Momentele când se vorbește despre artiști sunt tot mai rare și se petrec în funcție de calendarul monden, de scandalurile iscate de aventurile amoroase ale câte unui cântăreț ori actor de cinema de peste ocean, de dezvăluirile legate de câștigurile lor financiare și, mai nou la noi, de incriminarea vreunui scriitor ca fost colaborator ale defunctei Securități.

Cel puțin în ultimul an așa s-a comentat cultura română, nu doar în presa scrisă, ci și pe destule canale din audio-vizual. Situația mi se pare nu doar nedreaptă, ci și gravă pentru pulsul preocupărilor unor (totuși) colegi de breaslă. NU o spun doar eu, ci s-au văitat pe diverse tonuri mai toți comentatorii. Însă doar cei care au obligația să urmărească programele de televiziune, întrucât atenția acordată radiourilor este egală cu zero. Păcat, nu pentru că sunt trecute sub tăcere elucubrațiile și vulgaritățile ce-ți sparg timpanele cu ajutorul stațiilor plasate în magazine ori în mijloacele de transport în comun, ci pentru că, abătându-se de la minima obligație profesională de a analiza realitatea existentă, titularii de rubrici de la ziare (al căror tiraj contează în formarea

Realitate ignorată

și informarea cetățeanului), dar mai ales de la publicațiile culturale se fac (sau se prefac) că nu știu despre existența, în cadrul programelor Radiodifuziunii Române a unui post numit Radio România Cultural (cu posibilitatea de a fi ascultat absolut oriunde în țară) și, în cadrul acestuia, a unor emisiuni literare, ai căror protagoniști sunt în exclusivitate scriitorii. Nu scriu aceste rânduri în calitate de autor de asemenea emisiuni, ci pur și simplu ca un om ce nu înțelege mecanismele unei atitudini absurde. Participând în iunie la Conferința Națională a Uniunii Scriitorilor, mă uitam în Aula Universității bucureștene și întâlneam chipurile binecunoscute ale colaboratorilor emisiunilor literare ale Radioului. Fără exagerare, cam trei-sferturi dintre cei prezenți trecuseră (trec și vor trece) prin studiourile noastre de înregistrare ori aveau vocea păstrată pe miile de benzi difuzate. Și asta în condițiile în care, la respectiva întâlnire a scriitorilor au lipsit (datorită prevederilor statutare) destule nume importante, autori cu operă primită cu

„Cărți, idei, manuscrise“ și încă multe altele, realizate de profesioniști într-ale Radioului (dar și buni cunoscători ai literaturii, membrii ai Uniunii Scriitorilor, doctori ori doctoranzi în Litere) precum Eugen Lucan, Titus Văjeu, Gabriela Nani Nicolescu, Emil Buruiană, Teodora Stanciu, Oana Georgiana Enăchescu, Anca Mateescu, Ioan Adam, Dan Verona, Liliana Ursu, Silvia Blendea, Irina Airinei. Lor li se alătură, în același efort, Maria Urbanovici, Georgeta Drăghici, Valentin Protopopescu, Valentina Leonte, Victoria Dimitriu și subsemnatul, munca noastră însumând sute de minute de emisie pe săptămână. Iar protagoniștii sunt (repet cu intenție) scriitorii din toată țara, unii uitați dintr-un motiv sau altul, alții deosebit de activi, vedete ale momentului ori ale viitorului, literați din toate generațiile cărora le-am pretins (și le pretindem) un singur lucru: să uite la microfonul emisiunilor literare de politică. Cine nu poate, are, slavă Domnului, unde să-și expună părerile.

Există așadar o realitate pregnantă în

fonturi în fronturi

toată considerația de redactorii (câți au mai rămas) specializați în literatură pe România Cultural. Nu caut să mă laud nici pe mine, nici pe colegii din aceeași generație sau mai tineri, dar trebuie să reamintesc (repet cu neprefăcută modestie) că practic nici un scriitor important nu a fost ocolit de noi de-a lungul deceniilor și nici după 1990, iar emisiunile literare au avut un program și o structură capabile să sintetizeze momentele cele mai relevante din activitatea Uniunii Scriitorilor, ca și din producția editorială din haosul căreia încercăm să desprindem ceea ce bănuim că va înfrunța vremurile. Sunt convins că majoritatea celor ce vor citi rândurile acestea știu, din proprie experiență, că zilnic se difuzează emisiunile consacrate poeziei românești și universale, că săptămânal se pot asculta „Revista literară radio“ (a împlinit în 2004, 65 de ani de la înființarea ei de către V. Voiculescu), „Scriitori la microfon“, „Generația 2000“ (analizând producția nou veniților), „Curs întreg de poezie românească“ (antologie alcătuită și comentată de Ioana Diaconescu), „Sfârșitul exilului?“ (documente unice despre exilul românesc puse la dispoziție de Ileana Corbea), „Dicționar de literatură română“, „Dicționar de literatură universală“, „Fonoteca de aur“, „O samă de cuvinte“, „etică-Estetică“, „Essentialia“, „Literatura ca destin“, „Portrete și evocări literare“, „Zări și etape“, „Studioul de poezie“, „Meridianele poeziei“, „Lecturi în premieră“,

cultura contemporană românească: aceste emisiuni radiofonice - axate exclusiv pe probleme literare. De ce este ea nebagată în seamă, iață un veritabil mister. Orice explicație nu poate fi decât superficială sau falsă. Câtă vreme semnatari de rubrici gen „revista revistelor“ răspund adesea invitațiilor noastre și ne onorează emisiunile, dar nu suflă o vorbă despre calitatea acestora (bună, rea, discutabilă ori cum), ceva nu este în regulă. Probabil că mulți scriitori s-au obișnuit cu faptul că, sprijinite moralmente ori nu, emisiunile literare trăiesc într-o înlănțuire firească a secvențelor vieții culturale. Se uită însă că suntem într-o lume a bunului plac, a deciziilor hazardate și câteodată ireponsabile, așa cum s-au manifestat în urmă cu un an, atunci când redacția de profil a fost desființată, rebotezată, iar faimoasa bibliotecă a Radioului aruncată la APACA, într-un depozit dezafectat.

Evident, nu îmi fac iluzii că vreo revistă de cultură se va sesiza de rândurile de mai sus și că, printr-o minune, va apărea pe undeva o rubrică în stare să discute obiectiv și despre o realitate ignorată inexplicabil ani de zile. Ar fi în folosul nu atât al redactorilor amintiți, cât în acela al respectabilului număr de scriitori, colaboratorii noștri indispensabili. Pentru că amenințările persistă, metamorfozându-se perfid.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicațiilor și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă toate opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.